

**МИНИСТЕРСТВО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И
ВОДИТЕ**

**РЕГИОНАЛНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ОКОЛНАТА
СРЕДА И ВОДИТЕ-ХАСКОВО**

**ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА
ОКОЛНАТА СРЕДА
през 2008 година**

Хасково, 2009 година

СПИСЪК НА НАЙ-ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ

АС	Автоматична станция за мониторинг
ААС	Атомно-абсорбционен спектрофотометър
БИ	Биотичен индекс
ВЕЕС	Висш експертен екологичен съвет
ГЗ	Гражданска защита
ГПСОВ	Градска пречиствателна станция за отпадъчни води
ДОВОС	Доклад за оценка на въздействието върху околната среда
ЕС	Европейски съюз
ЕТИС	Експертен технико-икономически съвет
ЗВ	Закон за водите
ЗЗТ	Закон за защитените територии
ЗЛР	Закон за лечебните растения
ЗООС	Закон за опазване на околната среда
ЗУО	Закон за управление на отпадъците
ЗЧАВ	Закон за чистотата на атмосферния въздух
ИАОС	Изпълнителна агенция по околната среда
ИБР	Източно-беломорски район
ИСПА(ISPA)	Инструмент за структурни политики по присъединяването
КАВ	Качество на атмосферния въздух
КПКЗ(IPPC)	Комплексно предотвратяване и контрол на замърсяването
КР	Комплексно разрешително
ЛМС	Локална мониторингова станция
МЗ	Министерство на здравеопазването
МИ	Министерство на финансите
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МЗГ	Министерство на земеделието и горите
МПС	Моторно превозно средство
НАСЕМ	Национална автоматизирана система за екологичен мониторинг
НСМОС	Национална система за мониторинг на околната среда
НП	Наказателно постановление
НПО	Неправителствена организация
НСРЗ	Национална служба растителна защита
НФООС	Национален фонд за опазване на околната среда
ОбС	Общински съвет
ОВОС	Оценка на въздействието върху околната среда
ПДЕ	Пределно допустими емисии
ПДК	Пределно допустима концентрация
ПДК м.е.	Пределно допустима концентрация – максимална еднократна
ПДК ср.дн.	Пределно допустима концентрация – средно денонощна
ПДК ср.год.	Пределно допустима концентрация – средно годишна
ПДН	Пределно допустима норма
ПМС	Постановление на Министерския съвет
ПСОВ	Пречиствателна станция за отпадъчни води
ПС – ПБВ	Помпена станция – питейно-битово водоснабдяване
ПСПВ	Помпена станция – питейно водоснабдяване
ПС – ПВС	Помпена станция – питейно водоснабдителни системи
ПУДООС	Предприятие за управление на дейности по опазване на околната среда
РАН	Полиароматни въглеводороди

РИОСВ	Регионална инспекция по околната среда и водите
РЛ	Регионална лаборатория
РС	Районен съд
РСВ	Полихлорирани бифенили
САПАРД	Специална програма за развитие на земеделски и селски райони
ТЕЦ	Топлоелектрическа централа
РИОКОЗ	Регионална инспекция по опазване и контрол на здравето

Съдържание

СПИСЪК НА НАЙ-ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИТЕ СЪКРАЩЕНИЯ.....	2
ВЪВЕДЕНИЕ.....	6
Кратка географско-икономическа характеристика на Хасковска област.....	9
Кратка географско-икономическа характеристика на Кърджалийска област.....	13
АНАЛИЗ НА КОМПОНЕНТИТЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	16
КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ	16
1. МРЕЖА ЗА КОНТРОЛ КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ НА ТЕРИТОРИЯТА НА РИОСВ – ХАСКОВО КАТО ЧАСТ ОТ НСМЕС ПОД СИСТЕМА „ВЪЗДУХ“.....	18
2. КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ – СЪСТОЯНИЕ И ТЕНДЕНЦИИ.....	21
3. РАЙОНИ ЗА ОЦЕНКА И УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ.....	28
4. ИЗТОЧНИЦИ НА ЕМИСИИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА РИОСВ - ХАСКОВО.....	37
5. КРАТКА ОБОБЩЕНА ОЦЕНКА ЗА КАЧЕСТВОТО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ.....	47
6. КОНТРОЛ НА ШУМА В ОКОЛНАТА СРЕДА	49
ВОДИ	53
1. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОВЪРХНОСТНИ И ПОДЗЕМНИ ВОДИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА РИОСВ - ХАСКОВО	53
2. КАЧЕСТВО НА ПОВЪРХНОСТНИ ВОДИ.....	53
3. КАЧЕСТВО НА ПОДЗЕМНИ ВОДИ	53
ЗЕМИ И ПОЧВИ	100
1. БАЛАНС НА ЗЕМИТЕ ПО ОСНОВНИ ФОНДОВЕ НА ТЕРИТОРИЯТА НА РИОСВ - ХАСКОВО	100
2. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ С ТЕЖКИ МЕТАЛИ И МЕТАЛОИДИ.....	100
3. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ С УСТОЙЧИВИ ОРГАНИЧНИ ЗАМЪРСИТЕЛИ (ПЕСТИЦИДИ).....	100
4. УВРЕЖДАНЕ НА ПОЧВАТА И ЗЕМИТЕ ОТ ДОБИВНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ	103
5. ЕРОЗИЯ НА ПОЧВАТА.....	103
6. ЗАСОЛЯВАНЕ И ВКИСЛЯВАНЕ НА ПОЧВАТА.....	104
7. ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ПОЧВИТЕ СЪС СТРОИТЕЛНИ И БИТОВИ ОТПАДЪЦИ	104
8. УВРЕЖДАНЕ НА ПОЧВАТА ОТ ОПОЖАРЯВАНЕТО НА РАСТИТЕЛНОСТ В ЗЕМЕДЕЛСКИ ЗЕМИ И ГОРСКИ ФОНД.....	105
9. КРАТКА ОБОБЩЕНА ОЦЕНКА ЗА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОЧВИТЕ	105
БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	106
1. БИОЛОГИЧНО РАЗНООБРАЗИЕ	106
2. ЗАЩИТЕНИ ТЕРИТОРИИ	108
ОТПАДЪЦИ	112
1. КРАТКА ИНФОРМАЦИЯ И АНАЛИЗ ЗА РАЗРАБОТВАНЕТО, ПРИЕМАНЕТО ОТ ОБЩИНСКИТЕ СЪВЕТИ, АКТУАЛИЗИРАНЕТО НА ОБЩИНСКИ ПРОГРАМИ ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА ОТПАДЪЦИТЕ И ОБЩИНСКИТЕ НАРЕДБИ	113
2. БИТОВИ И СТРОИТЕЛНИ ОТПАДЪЦИ.....	114
3. ПРОИЗВОДСТВЕНИ И ОПАСНИ ОТПАДЪЦИ	116
4. ПРЕДОТВРАТЯВАНЕ И НАМАЛЯВАНЕ НА ОБРАЗУВАНЕТО НА ОТПАДЪЦИ.....	117
ЕКОЛОГИЧЕН, ИНФОРМАЦИОНЕН И ОБРАЗОВАТЕЛЕН ЦЕНТЪР	121
1. ДЕЙНОСТИ В ЕКОЛОГИЧНИЯ, ИНФОРМАЦИОНЕН И ОБРАЗОВАТЕЛЕН ЦЕНТЪР.....	121
2. ОРГАНИЗИРАНЕ И ПРОВЕЖДАНЕ НА МЕЖДУНАРОДНИ ИНИЦИАТИВИ ПОДКРЕПЯНИ ОТ МИНИСТЕРСТВОТО НА ОКОЛНАТА СРЕДА И ВОДИТЕ.....	123

3. РАБОТА С МЕДИИТЕ ЗА ПОПУЛЯРИЗИРАНЕ ДЕЙНОСТТА НА РЕГИОНАЛНАТА ЕКОИНСПЕКЦИЯ И ИЗГРАЖДАНЕ НА ДОВЕРИЕ СРЕД ОБЩЕСТВЕННОСТТА	125
4. ПОСЕЩЕНИЯ НА СТРАНИЦАТА В ИНТЕРНЕТ НА РИОСВ – ХАСКОВО НА АДРЕС WWW.RIOSV-HS.ORG	127
5. ДОСТЪП НА ОБЩЕСТВЕННОСТТА ДО РАБОТАТА НА РИОСВ – ХАСКОВО, ЧРЕЗ СТРАНИЦАТА В ИНТЕРНЕТ НА АДРЕС WWW.RIOSV-HS.ORG	128
6. РАБОТА С ПРИРОДОЗАЩИТНИ НЕПРАВИТЕЛСТВЕНИ ОРГАНИЗАЦИИ И УЧИЛИЩА В РЕГИОНА ПО ПРОЕКТИ В ОБЛАСТТА НА ОПАЗВАНЕ НА БИОЛОГИЧНОТО РАЗНООБРАЗИЕ.....	129
7. ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ИНФОРМАЦИЯ ПО ЗАКОНА ЗА ДОСТЪП ДО ОБЩЕСТВЕНАТА ИНФОРМАЦИЯ	130
ПРЕВАНТИВНА ДЕЙНОСТ И КОНТРОЛ	137
1. ДЕЙНОСТИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОЦЕДУРАТА ПО ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО ВЪРХУ ОКОЛНАТА СРЕДА (ОВОС).....	139
2. ДЕЙНОСТИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОЦЕДУРАТА ПО ЕКОЛОГИЧНА ОЦЕНКА	139
3. ДЕЙНОСТИ ВЪВ ВРЪЗКА СЪС СТАНОВИЩА ЗА ПРЕЦЕНКА НА ИНВЕСТИЦИОННИ ПРЕДЛОЖЕНИЯ НЕПОПАДАЩИ В ПРИЛОЖЕНИЕ 1 И 2 НА ЗООС	139
4. ПРИОРИТЕТИ ЗА 2009 ГОДИНА В СЕКТОРА	139
5. ДЕЙНОСТИ ВЪВ ВРЪЗКА С ПРОЦЕДУРАТА ПО ИЗДАВАНЕ НА КОМПЛЕКСНИ РАЗРЕШИТЕЛНИ ..	139
КОНТРОЛНА И АДМИНИСТРАТИВНА ДЕЙНОСТ	141
КОНТРОЛНА ДЕЙНОСТ	141
2. АДМИНИСТРАТИВНА ДЕЙНОСТ	142
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	142

ВЪВЕДЕНИЕ

Докладът за състоянието на околната среда се изготвя от експертите и специалистите на РИОСВ–Хасково с цел пълно, обективно и своевременно информиране на обществеността за състоянието и проблемите на околната среда в региона. Той е насочен към всички заинтересовани от опазването на природата и нейните ресурси–граждани, неправителствени организации, бизнес и академични среди.

Целта на доклада е да подпомогне областните управи и общините на територията на РИОСВ–Хасково при вземане на решения в областта на околната среда и за устойчиво развитие на териториалните общности, чрез интегрирането на политиката по околна среда в регионалните и общински политики в областта на социално-икономическото развитие и да се информира широката общественост за:

- ◆ състоянието на околната среда в областите Хасково и Кърджали;
- ◆ тенденциите и динамиката на промените в състоянието на компонентите на околната среда и степента на въздействие на факторите, които я замърсяват и увреждат;
- ◆ съществуващите проблеми;
- ◆ извършените основни законодателни, административни и инвестиционни мерки в областта на околната среда;

Регионална инспекция по околната среда и водите-Хасково осъществява контрол и мониторинг на околната среда на територията на Хасковска и Кърджалийска области.

Общините включени на територията на Хасковска област са: Хасково, Димитровград, Харманли, Симеоновград, Свиленград, Маджарово, Ивайловград, Любимец, Минерални бани, Стамболово и Тополовград с обща площ 5 543 км². Съгласно териториално-административното деление на МОСВ в екологично отношение община Тополовград се контролира от РИОСВ-Стара Загора.

Кърджалийска област от своя страна включва общините: Кърджали, Черноочене, Момчилград, Крумовград, Кирково, Джебел и Ардино с обща площ 3 216 км².

Цялата територия, на която Инспекцията осъществява основните си функции е 8 045 км², а на двете области Хасковска и Кърджалийска 8 759 км². Основни функции на РИОСВ-Хасково са:

1. Участва в разработването на документи и провежда дейности на местно ниво, свързани с политиката на държавата в областта на опазването на околната среда и устойчивото развитие.
2. Осъществява превантивен, текущ и последващ контрол по отношение на:
  - източници на емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух;
  - източници, формиращи отпадъчни води в съответствие със Закона за водите;
  - замърсяване на почвите с отпадъци и вредни вещества;
  - увреждане на почвите, палене на стърнища, рекултивация на нарушени терени;
  - земни недра и подземни природни богатства, чрез съгласуване и проверка на дейностите по проучване, добив и първична преработка на минни обекти;
  - опазване на биологичното разнообразие, защитени територии и горски екосистеми;
  - фирмите, формиращи производствени и опасни отпадъци в съответствие с изискванията на Закона за управление на отпадъците;
  - общините по отношение на твърди битови отпадъци и строителни отпадъци;
  - екологични оценки и оценки въздействието върху околната среда /ОВОС/ на планове, програми, инвестиционни предложения за строителство, дейности и технологии, при чиито осъществяване са възможни значителни въздействия върху околната среда;
  - за комплексните разрешителни;
3. Предоставя информация на населението за състоянието на околната среда и водите за територията, която наблюдава и контролира.

Законодателство в областта на опазването на околната среда:

Закон за биологичното разнообразие

Закон за водите

Закон за достъп до обществената информация

Закон за държавния служител

Закон за защита от вредното въздействие на химични вещества и препарати

Закон за защитените територии

Закон за лечебните растения

Закон за опазване на околната среда

Закон за подземните богатства

Закон за управление на отпадъците

Закон за чистотата на атмосферния въздух

Адрес на РИОСВ-Хасково

б 300, град Хасково

ул. "Добруджа" №14, ет.5

Телефони:

Директор: 038/66 46 08

тел/факс: 038/60 16 11

Зелен телефон: 038/60 16 28

e-mail: riosv-hs@mbox.contact.org

страница в Интернет: www.riosv-hs.org

КРАТКА ГЕОГРАФСКО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЛАСТ ХАСКОВО

Област Хасково е разположена в централната част на Южна България и нейната територия се простира на 5 543 км² или 5% от територията на Република България. Областта включва 261 населени места, организирани в 11 общини – Хасково, Димитровград, Свиленград, Любимец, Харманли, Маджарово, Симеоновград, Ивайловград, Тополовград, Минерални бани и Стамболово.

На територията на област Хасково живеят 270 096 души /31.12.2003г./, като това представлява 3,46 % от населението на страната. В градовете на областта живеят 189 937 души (70.3 % от цялото население в областта), като само в областния център – гр. Хасково живеят 79 476 души, което представлява 29.4 % от цялото население на областта. Средната географска гъстота на населението в област Хасково е 48.7 д/кв. км. (2003 г.) и е много по-ниска от средната географска гъстота на населението на страната, която е 70.3 д/кв. км.

Географското местоположение на област Хасково е изключително благоприятно и ключово. На територията на Хасковска област се кръстосват два от важните за България и Европа трансконтинентални пътища. Първият е от Западна и Централна Европа през София-Пловдив-Свиленград за Истамбул, Близкия Изток, Азия и Северна Африка. Вторият е от Северна Европа през Русе-Горна Оряховица-Хасково за Средиземноморието.

Природни ресурси

- **Релефът** в областта е твърде разнообразен. Северната и централната част е заета от Горнотракийската низина, характерни са обширните приречни ниски земи и високи подпочвени води, които благоприятстват интензивното използване на селскостопанските площи. Равнинният характер на релефа и плодородните почви влияят положително за развитието на всички отрасли и подотрасли на селското стопанство, изграждането на напоителни системи и транспортни артерии. На юг обширна територия от областта е заета от ниските разклонения на Източните Родопи и западните склонове на Сакар планина;

- **Полезните изкопаеми** са представени от горивно-енергийни ресурси, руди на цветни метали и нерудни изкопаеми. В Хасковска област се намира Маришкия басейн, в който геоложките запаси от лигнитни въглища представляват 18,3% от тези на страната. От рудните изкопаеми най-голямо значение имат полиметалните руди, от които сега се извлича основно олово, цинк, сребро и някои други редки метали. В последните години добива на оловно-цинкови руди е намален с тенденция за прекратяване, но в същото време се разработиха златосъдържащи руди. Предстои разкриването на най-голямото златно находище в България-“Ада тепе”, община Крумовград. С по-голямо значение в икономически аспект са източниците на нерудни изкопаеми. Областта разполага с доказани запаси на нерудни полезни изкопаеми: варовик, азбест, мрамор и глини. Най-голямо значение и запаси имат мраморите и варовиците. Мраморите в Източните Родопи и Сакар по своите качества превъзхождат дори и прочутите италиански Карарски мрамори;
- **Климатични условия**-тук се проявява средиземноморското климатично влияние. То се изразява предимно с по-високите средни годишни температури. Средната годишна температура на въздуха на равнинните и низинни участъци варира от 12,2 до 12,8 градуса целзий, а за Източните Родопи и Сакар планина от 12, 6 до 13, 5 градуса целзий;
Главният валежен максимум е различен за отделните части: по поречието на река Марица той е октомврийско-ноемврийски. Тогава падат 11-12 % от валежите, а в Източните Родопи е декемврийски-11-13 % от валежите;
- **Водни ресурси** формират се главно за сметка на оттока на река Марица и нейните притоци-Харманлийска, Върбица и Бяла река. Този воден оток предствлява 5,8 % от речния отток на страната без река Дунав. Друг източник за формиране на водно-ресурсния потенциал са подземните грунтови води, кооито представляват 7,3 % от общия им количествен обем за страната;

На територията на областта съществуват няколко минерални извора при село Минерални бани, село Долно Ботево община Стамболово, град Меричлери, село Троян, община Симеоновград и други;

Промишленост-малките и средни предприятия в област Хасково играят важна роля за ускоряването на икономическите процеси и за оптимизиране на производствената структура на областната икономика. Повечето от тях действат в сферата на услугите и търговията, след тях се нареждат шивашките, трикотажните фирми, тези за производство на хляб и хлебни изделия, цехове за месо и млекопреработка и други.

От промишлените отрасли-производство и преработваща промишленост са развити и има традиции в машиностроенето за хранително-вкусовата промишленост, производството на климатични и хладилни техники, на металорежещи машини и други.

На територията на община Димитровград работят две големи производствени дружества “Вулкан” АД , специализирана в производството на строителни материали и “Неохим” АД-за производство на изкуствени торове и химически продукти.

Развити са още мебелната, обувната, кожарската и хранително-вкусовата промишленост.

В областта чуждестранните инвестиции са около средното ниво за страната.

Селско стопанство е един от водещите отрасли за област Хасково и създава заетост на голяма част от населението. Някои от общините в областта, за които селското стопанство е доминиращ отрасъл са: Стамболово, Любимец, Симеоновград и Тополовград.

В областта съществуват изключително благоприятни почвено-климатични условия за развитието на растениевъдството. Отглеждат се най-разнообразни селскостопански култури сред които: пшеница, ечемик, царевица. От техническите култури най-широко отглеждани са слънчогледа, памука и тютюна. Последният е традиционна култура за региона, осигуряваща поминъка на голяма част от населението.

В Хасковска област има изключително благоприятни условия за отглеждането на масиви от трайни насаждения-ягоди, малини, вишни, череши, кайсии, праскови и други.

Традиционно в областта се отглеждат лозови масиви. Региона е известен с добрите сортове “Мерло”, “Каберне Совиньон”, “Памид” и “Болгар”. Няколкото винарски центъра на територията на областта привличат привържениците на т. нар. “винен туризъм”.

Животновъдството е изключително концентрирано в частния сектор. Отглеждат се предимно крави, овце, кози и свине.

Общата горска площ на област Хасково възлиза на 167 604 ха или 4,3 % от националния горски фонд на Република България.

Земите и горите от горския фонд на област Хасково, съхраняват над 80 % от защитените растения и над 60 % от застрашените от изчезване видове животни и растения.

Област Хасково разполага и със значими недържавни горски ресурси – билки, гъби, горски плодове и др.

През последните години туризмът се очертава като отрасъл с нарастващо значение за област Хасково. Важни фактори, обуславящи развитието му в областта са: мек климат, наличие на красива и чиста природа, богата флора и фауна, наличие на множество природни забележителности, интересни културно-исторически паметници от античността и средновековието, паметници от епохата на Възраждането /монастири, стари къщи и църкви/. Към тях могат да бъдат добавени и добре развитата мрежа от места за настаняване и хранене, сравнително добрата инфраструктура, наличието на богат културен календар в отделните общини.

Много голямо значение за развитието на т.нар. “селски туризъм” и “екотуризм” има засилващата се инициатива от страна на частни предприемачи и общините: строителството на нови хотели, заведения за хранене, възраждане на традиционни занаяти, разработване на редица проекти в сферата на туризма и откриване на туристически информационни центрове.

КРАТКА ГЕОГРАФСКО-ИКОНОМИЧЕСКА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ОБЛАСТ КЪРДЖАЛИ

Област Кърджали е разположена в югоизточната част на Република България и нейната територия се простира на 3 216 км², което представлява 2,9 % от територията на страната ни. В административно-териториалните граници на областта са включени 473 населени места, организирани в седем общини- Ардино, Джебел, Кирково, Крумовград, Кърджали, Момчилград и Черноочене.

На територията на област Кърджали живеят 161 002 души /31.12.2003 г./. В градовете живеят около 38 % от населението, а в селата 62%. Средната георграфска гъстота на населението в област Кърджали е 62,6 души км/кв. От населението на областта 48,8 % са мъже и 51, 2% са жени.

Географското местоположение на област Кърджали е изключително благоприятно и ключово. На територията на областта преминава Общоевропейски транспортен коридор /ОЕТК/ № 9 Хелзинки-Санкт Петербург-Москва-Букурещ-Русе-Димитровград-проход Маказа-Александрополис.

Природни ресурси

- **Релеф и водни ресурси:** Област Кърджали заема по-голямата част от Източните Родопи. Релефът е преимуществено планински и полупланински. Теренът се прорязва от горното и средното течение на река Арда, заедно с нейните притоци реките Върбица, Крумовица и Перперек. На река Арда са изградени три от най-големите язовири в страната-яз. “Кърджали”, яз.“Студен Кладенец” и яз.“Ивайловград”. Близо до село Кирково, в местността “Варниците” има няколко находища на минерална вода, от които едно е проучено и каптирано;
- **Климатични условия:** Климата е като цяло мек и влажен, силно повлиян от топлото Средиземноморие. Зимата е сравнително мека. Минималните температури през зимните месеци са сравнително високи. Лятото е слънчево и горещо, като максималните температури достигат до 40 градуса. През есенно-зимния период

под влияние на средиземноморските циклони падат най-големите валежи;

Промишленост-Водещ отрасъл е преработващата промишленост. Второ място по значимост в регионалната икономика се заема от раздела “Търговия и ремонт” следвани от транспорта и съобщенията, строителството и добивната промишленост.

В икономическата визитна картичка на областта освен тютюнопроизводството присъстват цветната металургия, машиностроенето, текстилната промишленост, дървопреработването, мебелната индустрия и др.

Текстилната и шивашката промишленост са определяща част от икономическия профил на областта. Отрасълът е осигурил и най-голям процент от чуждите инвестиции в Кърджалийска област.

Хранително-вкусовата промишленост е представена от множество дребни частни фирми.

Тютюнопроизводството е основната дейност и източник на приходи за населението, живеещо извън големите градове. Отглеждат се тютюневите сортове “Башибали”, “Джебел басма”, “Крумовград” и други.

Основна култура за областта е ориенталският тютюн с площ около 100 013 дка. Отглеждат се още пшеница, ечемик и ръж. От пролетните култури най-силно са застъпени картофите, царевичата и фасула.

Трайните насаждения са много слабо застъпени и представени основно от лозовите насаждения.

Отглеждането на овощни култури в област Кърджали е със символичен характер за момента.

Отглеждането на етерично-маслени и лекарствени култури е сравнително ново за областта. В община Крумовград са създадени насаждения от маточина и жълт кантарион. В община Черноочене се отглежда диланка. Насоката към този тип култури е естествена от гледна точка на близкия до отглеждането на тютюна, но по-лек ръчен труд и относително по-високите изкупни цени.

Относителния дял на животновъдството спрямо растениевъдството в областта непрекъснато намалява, като най-висок спад има в отглеждането на свине. Отглеждат се още в частните стопанства говеда, крави, овце, пчелни семейства и птици.

Територията на областта обхваща Източните Родопи и части от Тракийската равнина. Горският фонд възлиза на 185 443 ха или 57,79 % от общата площ на областта и 5,6 % от националния горски фонд.

Област Кърджали е с богат и разнообразен потенциал за развитие на туризма. Културният и екологичен туризъм имат основание да се развиват устойчиво на основата на съхраненото природно и културно-историческо наследство на региона. То може да се утвърди като важен отрасъл на регионалната икономика и да генерира приходи за общините, бизнеса и местното население, чрез развиване и усъвършенстване на уменията за предлагане на туристически услуги с високо качество.

КАЧЕСТВО НА АТМОСФЕРНИЯ ВЪЗДУХ

Дейността на РИОСВ – Хасково по опазване чистотата на атмосферния въздух включва следните основни дейности и направления:

- **Превантивен, текущ и последващ контрол на обекти и дейности с източници на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух** (по прилагане на Закон за опазване на околната среда (ДВ, бр. 91/2002г.), Закон за опазване чистотата на атмосферния въздух (ДВ, бр. 45/1996г.), Наредба № 10 за норми за допустими емисии на серен диоксид, азотни оксиди и общ прах, изпускани в атмосферен въздух от ГГИ (ДВ, бр. 93 /2003г.), Наредба №1/2005г. и Наредба №2/1998г. за норми за допустими емисии – концентрации в отпадъчните газове на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижни източници и Наредба №6/1999г. за реда и начина на измерване на емисии на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от обекти с неподвижни източници);
- **Оценка и управление на качеството на атмосферния въздух** (по прилагане на Наредба №7/1999г. за оценка и управление на качеството на атмосферния въздух, Наредба №1/2004г. за норми за бензен и въглероден оксид в атмосферния въздух, Наредба №8/1999г. и Наредба №4/2004г. за норми за озон и алармени прагове за нивата на озон в атмосферния въздух, Наредба №9/1999г. за норми за серен диоксид, азотен диоксид, фини прахови частици и олово в атмосферния въздух и Наредба №14/1997г. за норми за пределно допустими концентрации на вредни вещества в атмосферния въздух на населените места);
- **Контрол на обекти, осъществяващи дейност с вещества и продукти, нарушаващи озоновия слой** (по прилагане на Регламент (ЕО) №2037/2000, Наредба за осъществяване на контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой и Регламент (ЕО) №842/2006 за определени флуорирани газове и Наредба за установяване на мерки по прилагане на Регламент (ЕО) №842/2006 относно някои флуорирани парникови газове);

- **Контрол на обекти, осъществяващи дейност с източници на летливи органични съединения (ЛОС) в атмосферния въздух** (по прилагане на Наредба №7/2003г. за допустими емисии на летливи органични съединения, изпускани в атмосферния въздух в резултат на употреба на разтворители в определени инсталации и Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини);
- **Контрол на производители и търговци на едро и дребно** (по прилагане на Наредба за ограничаване емисиите на летливи органични съединения (ЛОС) при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти);
- **Контрол на обекти и дейности с източници на шум в околната среда** (по прилагане на Закона за защита от шума в околната среда - ДВ. бр.74/2005г., Наредба №2/2006г., за дейността на националната система за мониторинг на шум в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда и Наредба №6/2006г., за показателите на шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и на вредните ефекти от шума върху здравето на населението);
- **Комплексни разрешителни** – работата по това направление се определя от ЗООС и Наредба за условията и реда за издаване на комплексни разрешителни за изграждането и експлоатацията на нови и експлоатацията на действащи промишлени инсталации и съоръжения (ДВ, бр. 26/2003г.) да се изготвя становище, както по Заявлението за КР (Комплексно разрешително), така и по самия проект за КР. Проверки по изпълнение на условията в издадените комплексни разрешителни и изготвените годишни доклади.
- **Директива 2003/87/ЕС, въвеждаща схема за търговия с емисии на парникови газове** – издадена е наредба за реда и начина за издаване и преразглеждане на разрешителни за емисии на парникови

газове и осъществяване на мониторинг от операторите на инсталации, участващи в схемата за търговия с квоти за емисии на парникови газове и се изготвят становища по представени от КО – ИАОС, заявления от операторите на инсталации съгласно чл. 131в от ЗООС.

По смисъла на Закона за чистотата на атмосферния въздух:

- **Под “Качество на атмосферния въздух”** се разбира състоянието на въздуха на открито в атмосферата, с изключение въздуха на работните места, определено от състава и съотношението на естествените ѝ съставки и добавените вещества от естествен и антропогенен характер;
- **“Замърсяване на атмосферния въздух”** е всяко постъпване на вредни вещества (замърсители) в него;
- **“Вредно вещество (замърсител)”** е всяко вещество, въведено пряко или косвено от човека в атмосферния въздух, което е в състояние да окаже вредно въздействие върху здравето на населението и/или околната среда;
- **“Емисия”** е изпускането на вредни вещества (замърсители) в атмосферния въздух. Точката или повърхността, откъдето се осъществява изпускането се, нарича източник. Емисията се определя като маса на дадено вещество за един кубически метър изпускан газ или като дебит на изпусканото вещество (емисионен дебит) при нормални условия;
- **“Организирано изпускане”** е това, при което веществата се отвеждат в атмосферния въздух, чрез изпускащо устройство комин, канал и др;
- **“Неорганизирано изпускане”** е това, при което в атмосферния въздух веществата се отделят разредоточено от дадена площадка – товаро - разтоварни площадки, открити складове за прахообразни материали и др;
- **“Приземен слой”** е атмосферният въздух на височина до 100м. от повърхността на земята;

1.Мрежа за контрол качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ – Хасково, като част от НАСЕМ – подсистема “Въздух”.

Качеството на атмосферния въздух се следи от Националната система за мониторинг (НСМ) на качеството на атмосферния въздух (КАВ). На

територията на РИОСВ – Хасково има две автоматични станции (АИС) за контрол на КАВ: ”Раковски” в гр. Димитровград и ”Студен кладенец” в гр. Кърджали и пункт ”РИОСВ” в гр. Хасково с ръчно пробонабиране. Контролираните в тях замърсители са както следва:

Стационарен пункт (с ръчно пробовземане):

- **Пункт 67719504 – ”РИОСВ” – гр. Хасково:**
ОСП, ФПЧ₁₀, (Pb, Cd, Ni, As и PAH), SO₂ и NO₂;

Автоматични станции (АИС)

- **АИС ”Студен кладенец” гр. Кърджали:**
ФПЧ₁₀, (Pb, Cd, Ni, As и PAH), SO₂, NO₂ и H₂S;
- **АИС ”Раковски” гр. Димитровград**
ФПЧ₁₀, SO₂, NO₂/NO, CO, O₃, NH₃ и H₂S; СНМП;

Извършват се измервания за определяне нивата на наблюдаваните замърсители, като под **”ниво”** се разбира определена стойност за концентрацията на даден замърсител, освен в случаите, когато не е установено друго със специфични разпоредби.

”Норма за качество на атмосферния въздух” е всяко ниво, установено с цел избягване, предотвратяване или ограничаване на вредни въздействия върху здравето на населението и/или околната среда, което следва да бъде постигнато в определените за целта срок, след което да не бъде превишавано;

”Алармен праг” е всяко ниво, чието превишение е свързано с риск за здравето на населението, включително при кратковременна експозиция и при превишаването се предприемат съответните мерки за информиране и предупреждение на населението в съответните райони;

Нормите за вредни вещества/замърсители в атмосферния въздух и измерените концентрации за отделните показатели се определят като маса, съдържащи се в един кубически метър въздух при нормални условия за определено време. Концентрацията на вредните вещества във въздуха се променя с течение на времето в зависимост от метеорологичните условия, емисията и др.

Това налага използването на различни видове концентрации, характеризиращи времето на пребиваване на вредното вещество и оценка степента на замърсяване на атмосферния въздух.

Пределнодопустима концентрация /ПДК/ на вредните вещества в атмосферния въздух на населените места, регистрирана за определен период от време, трябва да не оказва нито пряко нито косвено вредно въздействие върху организма на човека и неговото потомство. Тя се определя като:

- **Максимално еднократна концентрация /ПДК м.е./** - най-високата от еднократните /30 или 60 минутни/ концентрации в даден пункт за определен период на наблюдение;
- **Средноденонощната концентрация /ПДК ср.дн/** е средноаритметична стойност от еднократните концентрации, регистрирани неколкократно през денонощието или тази, отчетена при непрекъснато пробовземане в продължение на 24 часа;
- **Средногодишна концентрация /ПДК ср.год./** е средноаритметичната стойност от средноденонощните концентрации, регистрирани в продължение на една година.

2. Качеството на атмосферния въздух – състояние и тенденции

Замърсител	Прах	Pb аер	SO ₂	NO ₂	CO	H ₂ S	NH ₃	As аер	Cd аер	Ni	NO	O ₃	ФПЧ ₁₀	РАН
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Общ брой пунктове – в т.ч.:														
1.Пункт“РИОСВ” Хасково	да	да	да	да				да	да	да			да	да
2.АИС“Студен кладенец” Кърджали		да	да					да	да	да			да	да
3.АИС ”Раковски” Димитровград			да	да	да	да	да				да	да	да	
Брой пунктове с концентрация над ПДК м.е. – в т.ч.														
1.Пункт“РИОСВ” Хасково													да	
2.АИС“Студенкладенец” Кърджали			да										да	
4.АИС”Раковски” Димитровград			да			да							да	
Брой пунктове с концентрация над ПДК ср.дн. – в т.ч.														
1.Пункт “РИОСВ” Хасково													да	
2.Пункт“Студенкладенец” Кърджали			да										да	
3.АИС”Раковски” Димитровград			да			да							да	

Анализ на състоянието на атмосферния въздух по данни от имисионния контрол, осъществяван в пунктовете за мониторинг за периода 01.01.2008г. до 31.12.2008г.

гр. Хасково – пункт “РИОСВ”

Праx – През 2008г. не са регистрирани превишения на максималноеднократната концентрация от $0,50 \text{ mg/m}^3$ и средноденонощната концентрация от $0,25 \text{ mg/m}^3$. Средногодишната стойност от $0,0916 \text{ mg/m}^3$ е под пределно допустимата средногодишна концентрация от $0,15 \text{ mg/m}^3$.

Серен диоксид – През 2008г. не са регистрирани превишения на СЧН от $350 \text{ }\mu\text{g/m}^3$.

Азотен диоксид – Не са регистрирани превишения на СЧН за разглеждания период. Средногодишната концентрация от $15,77 \text{ }\mu\text{g/m}^3$ не превишава СГН+ДО от $44 \text{ }\mu\text{g/m}^3$.

ФПЧ10 – От общо 316 регистрирани средноденонощни стойности за ФПЧ10, 98 броя превишават допустимата норма от $50 \text{ }\mu\text{g/m}^3$. Най – голям брой превишения са регистрирани през месеците януари и февруари. През месец януари е измерена и най – високата концентрация от $164,40 \text{ }\mu\text{g/m}^3$. Средногодишната стойност е $48,0076 \text{ }\mu\text{g/m}^3$ и превишава СГН от $40 \text{ }\mu\text{g/m}^3$.

През 2008г. регистрираните 98бр. превишения на СДН за ФПЧ10 надхвърля допустимия брой превишения за една календарна година (35 броя).

Олово – Регистрираните стойности за олово в атмосферния въздух на гр. Хасково през 2008г. не превишават средногодишната норма СГН от $0,5 \text{ mg/m}^3$.

Средногодишната концентрация е $0,02896 \text{ }\mu\text{g/m}^3$. Най – високата стойност от $0,196 \text{ }\mu\text{g/m}^3$ е регистрирана през месец януари.

Кадмий - Регистрираните стойности за кадмий в атмосферния въздух на гр. Хасково през 2008г. не превишават средногодишната норма СГН от $0,00001 \text{ mg/m}^3$. Измерената средногодишна концентрация е $0,00000034 \text{ mg/m}^3$.От всички изследвани 132 проби, 127 проби не отчитат наличието на кадмий в атмосферния въздух.

Никел – През 2008г. не са регистрирани средноденонощни концентрации, които превишават ПДКср.дн. от $0,001 \text{ mg/m}^3$.

От всички изследвани 131 проби, 123 проби не отчитат наличието на никел в атмосферния въздух. Отчетени са 8 проби със съдържание на никел: през първо тримесечие – $0,000037 \text{ mg/m}^3$, второ тримесечие – $0,000020 \text{ mg/m}^3$ и $0,000040 \text{ mg/m}^3$, трето тримесечие – $0,000026 \text{ mg/m}^3$, четвърто тримесечие – $0,000020 \text{ mg/m}^3$, $0,000018 \text{ mg/m}^3$, $0,000036 \text{ mg/m}^3$ и $0,000053 \text{ mg/m}^3$.

Арсен – През 2008г. не са регистрирани средноденонощни концентрации, които превишават ПДКср.дн. от $0,003 \text{ mg/m}^3$.

Най-високата регистрирана стойност през 2008г. е през четвъртото тримесечие – $0,000003 \text{ mg/m}^3$.

АИС “Раковски” гр. Димитровград

ФПЧ10 - През 2008г. са регистрирани 346 средноденонощни концентрации, 129 от тях превишават ПС за СДН от $50 \text{ }\mu\text{g/m}^3$ или 37,28% от общия брой регистрирани средноденонощни стойности. Най-голям брой превишения на ПС за СДН на ФПЧ10 са регистрирани през месец януари. През същият месец е регистрирана и най – високата стойност от $271,02 \text{ }\mu\text{g/m}^3$. Средногодишната концентрация от $55,0583 \text{ }\mu\text{g/m}^3$ превишава СГН от $40 \text{ }\mu\text{g/m}^3$.

През 2008г. регистрираните 129 бр. превишения на СДН за ФПЧ10 надхвърля допустимия брой превишения за една календарна година (35 броя).

Серен диоксид – През 2008г. са регистрирани 110 стойности, превишаващи ПС за СЧН от $350 \text{ }\mu\text{g/m}^3$. Регистрирани са 29 превишения на ПС за СДН от $125 \text{ }\mu\text{g/m}^3$. Най – голям брой превишения на ПС за СЧН и ПС за СДН за серен диоксид са регистрирани през месец януари. Най-високата средночасова стойност от $1\ 652,40 \text{ }\mu\text{g/m}^3$ и най-високата средноденонощна стойност от $413,35 \text{ }\mu\text{g/m}^3$ са регистрирани на 06.11.2008г.

Сероводород – През 2008г. са регистрирани 68 стойности на моментни емисии, които превишават три пъти ПДКм.е. от $0,005 \text{ mg/m}^3$ и една средноденонощна стойност, която превишава пет пъти ПДК ср.дн. от $0,003 \text{ mg/m}^3$. Регистрираните превишения са през месеците януари, февруари и декември.

За останалите показатели – азотен диоксид, озон, амоняк и въглероден оксид не са регистрирани превишения на съответните допустими концентрации.

АИС “Студен кладенец” гр. Кърджали

Автоматичната измервателна станция ”Студен кладенец”, гр. Кърджали е в експлоатация от 01.01.2008г. Данните от станцията се използват за изготвяне на ежедневни бюлетини за качеството на атмосферния въздух към ИАОС и информирание на населението от 18.08.2008г., съгласно писмо 05-08-3961/12.08.2008г. на ИАОС – София.

ФПЧ10 - За периода от 18.08 до 31.12.2008г. от общо 131 регистрирани средноденонощни стойности за ФПЧ10, 37 броя превишават допустимата норма от 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. През месеците ноември и декември от общо 56 регистрирани средноденонощни концентрации, 26 бр. превишават средноденонощната норма и представляват 46,4% от регистрираните средноденонощни концентрации. В сравнение с месеците август и септември се наблюдава увеличение броя на регистрираните данни, превишаващи средноденонощната норма от 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$.

Най-голям брой превишения на СДН са регистрирани през декември, а максималната средноденонощна стойност за периода е отчетена през м. ноември -138,83 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, т.е 2,78 пъти над СДН. Очертава се тенденция към нарастване на нивото на замърсяване с фини прахови частици с размер до 10 микрона, особено през есенно- зимния сезон.

През 2008г. броят превишения на СДН за ФПЧ10 е 37 превишения, регистрирани за периода от 18.08 до 31.12.2008г. и надхвърля допустимия брой превишения за една календарна година (35 броя). За 2008г. не може да се направи оценка за спазването на СГН, поради липса на данни за I-VIII 2008г.

Серен диоксид - За периода 18.08.2008г. – 31.12.2008г. са регистрирани 68 бр. превишения за серен диоксид над СЧН от 350 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, като 9 бр. са превишенията през м. септември, 17 бр. са през октомври, 26 бр. през ноември и 10 бр. през декември. На 06.11.2008г. е изпълнена инструкцията за уведомяване на населението поради наличие на три последователни стойности за серен диоксид над алармения праг от 500 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Най-висока стойност е отчетена през м. ноември -1 353.73 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, т.е 3,87 пъти над ПС за СЧН.

Превишенията на средноденонощните стойности за периода са 11 на бр., регистрирани през месеците октомври, ноември и декември. Най-висока стойност е отчетена през м. ноември -298,16 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ т.е 2,38 пъти над ПС за СДН.

Олово – Регистрираните стойности за олово в атмосферния въздух на гр. Кърджали през 2008г. превишават 1,08 пъти средногодишната норма (СГН) от $0,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Най-високите регистрирани стойности на оловни аерозоли през 2008г. са: през м. февруари – $3,49 \mu\text{g}/\text{m}^3$, м. август – $3,93 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и м. декември – $2,95 \mu\text{g}/\text{m}^3$. За сравнение, най-високата регистрирана стойност през 2007г. е през м. декември – $10,850 \mu\text{g}/\text{m}^3$, а през 2006г. е през м. януари – $7,151 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Кадмий – Регистрираните стойности за кадмий в атмосферния въздух на гр. Кърджали през 2008г. превишават 4,2 пъти средногодишната норма (СГН) от $0,00001 \text{mg}/\text{m}^3$.

Резултатите от мониторинга показват, че през 2008г. броят на пробите със значително превишение на СГН е:

над 5 пъти СГН – 42 бр. проби (25% от 165 проби);

над 10 пъти превишение на СГН – 22 бр. проби (13% от 165 проби).

Никел – От всички изследвани 165 проби, 162 проби не отчитат наличието на никел в атмосферния въздух. Отчетени са само 3 проби със съдържание на никел: през м. януари – $0,000058 \text{mg}/\text{m}^3$, м. септември – $0,000037 \text{mg}/\text{m}^3$ и м. декември – $0,000050 \text{mg}/\text{m}^3$.

През 2008 г. не са регистрирани средноденонощни концентрации, които превишават ПДКср.дн. от $0,001 \text{mg}/\text{m}^3$.

Арсен – Най-високите регистрирани стойности през 2008г. са: през м. февруари – $0,000020 \text{mg}/\text{m}^3$, м. юни – $0,000014 \text{mg}/\text{m}^3$ и м. декември – $0,000077 \text{mg}/\text{m}^3$.

През 2008 г. не са регистрирани средноденонощни концентрации, които превишават ПДКср.дн. от $0,003 \text{mg}/\text{m}^3$.

Замърсяването на атмосферния въздух на територията на двете области Кърджали и Хасково се дължи основно на големите неподвижни източници на емисии: “ОЦК” АД и ”Ес енд Би Индастриъл Минералс“ АД, гр. Кърджали, ”Неохим” АД, “Вулкан” АД и ТЕЦ ”Марицаз” АД, гр. Димитровград, автомобилния транспорт и горивните процеси в търговския, административния и битов сектор с употребата на твърдо гориво.

През 2008г. продължава тенденцията за наднормено замърсяване на атмосферния въздух в градовете Кърджали , Хасково и Димитровград с ФПЧ10.

Превишава се средногодишната концентрация от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, а също и броя на регистрираните превишения на СДН от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ през 2008г. надхвърля допустимия брой превишения за една календарна година (35 броя).

В гр. Кърджали продължава замърсяването на атмосферния въздух със серен диоксид, олово и кадмий над пределно допустимите норми. Превишени са средногодишните норми за олово от $0,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и кадмий от $0,00001 \text{mg}/\text{m}^3$. За серния диоксид са регистрирани превишения на средночасовата норма от $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$, на средноденонощната норма от $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и на алармения праг от $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$.

Основен производствен източник на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух е “ОЦК” АД, гр. Кърджали. Резултатите от емисионния контрол през 2008г. и собствените периодични измервания (СПИ) показват, че не са спазени нормите за допустими емисии на серен диоксид, кадмий и олово в отпадъчните газове от оловно производство, определени в Комплексно разрешително №124/2006г. Дейностите и мерките, заложили в инвестиционната програма на “ОЦК” АД гр. Кърджали, за осигуряване спазването на нормите за допустими емисии, не са изпълнени и до момента, въпреки, че срокът за това бе 31.10.2007г. На предприятието са наложени текущи месечни санкции за замърсяване на атмосферния въздух с прах, серен диоксид, олово и кадмий, както и еднократни санкции за неизпълнение на условия от Комплексното разрешително.

От значение за разпространението и разсейването на замърсителите на атмосферния въздух в гр. Кърджали са и особеностите на релефа и надморската височина, наклон и изложение на скатове, които определят разпределението на топлината, светлината, количеството на валежите и влагата, ветровата картина. Тихото време (скорост на вятъра под $1\text{m}/\text{sek.}$) е с висок относителен дял в годината – средно $58,7\%$ от дните в годината. То преобладава през зимните месеци ($63-66\%$), когато могат да се очакват и инверсионни състояния на атмосферата. Наличието на локален приземен пренос на въздушни маси по поречието на р. Арда в посоките изток - запад, също съдейства за натрупване на замърсители в атмосферния басейн на града през определени периоди от годината. При определени метеорологични условия (продължително безветрие, мъгла, ниска облачност) се натрупват замърсители в приземния слой от ФПЧ10, серен диоксид, олово и кадмий, превишаващи пределно допустимите норми.

В гр. Димитровград продължава замърсяването на атмосферния въздух със серен диоксид. Регистрирани са превишения на средночасовата норма от $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$, на средноденонощната норма от $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и на алармения праг от $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Замърсяването със серен диоксид се дължи основно на дейността на ТЕЦ “Марицаз” АД и пренос на емисии от Комплекс “Марица Изток”, гр. Стара Загора. Регистрирани са превишения на нормите за сероводород в атмосферния въздух.

Резултатите от собствените непрекъснати измервания в ТЕЦ “Марицаз” АД показват, че не са спазени нормите за допустими емисии на прах в отпадъчните газове, определени в Комплексно разрешително №41/2007г. Наложена е еднократна санкция.

В “Неохим” АД резултатите от емисионния контрол през 2008г. показват, че не са спазени нормите за допустими емисии на прах и амоняк в отпадъчните газове от инсталацията за производство на амониева селитра, а собствените непрекъснати измервания показват, че не са спазени нормите за допустими емисии на азотни оксиди в отпадъчните газове от инсталацията за производство на азотна киселина (стара), определени в Комплексно разрешително №8/2006г.

Дейностите и мерките, заложи в инвестиционната програма на “Неохим” АД гр. Димитровград, за осигуряване спазването на нормите за допустими емисии, не са изпълнени и до момента, въпреки, че срокът за това бе 31.10.2007г. На предприятието са наложени текущи месечни санкции за замърсяване на атмосферния въздух с прах и амоняк, както и еднократни санкции за замърсяване на атмосферния въздух с азотни оксиди и неизпълнение на условия от Комплексното разрешително.

Затрудненото разсейване на замършителите в приземния слой на атмосферния въздух, вследствие на неблагоприятни метеорологични условия: ниска скорост на вятъра (0 – 1 м/сек), температурна инверсия и мъгли допринася за нарушаване качеството на атмосферния въздух в гр. Димитровград.

Допълнителен фактор за влошеното качество на атмосферния въздух в населените места са: емисиите от транспорта, локални горивни източници, битовото отопление, както и вторично замърсяване на въздуха с прах, поради нередовно почистване и миене на уличната мрежа.

Усилията на местните власти са насочени към рехабилитация на пътната мрежа и подобряване на организацията на движението. В Общините Кърджали и Димитровград са разработени програми за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за вредни вещества в районите за оценка и управление на КАВ (РОУКАВ) - Кърджали и Димитровград.

3. Райони (агломерации) за оценка и управление качеството на атмосферния въздух /РОУКАВ/

Със Заповед №РД – 580/17.07.2007г. на Министъра на околната среда и водите е утвърден нов списък на районите (агломерациите) за оценка и управление качеството на атмосферния въздух (РОУКАВ), считано от 31.12.2007г.

Новият списък е в изпълнение на Плана за действие във връзка с развитието и изграждането на националната система за мониторинг на КАВ и необходимостта от окрупняване на районите за оценка и управление качеството на атмосферния въздух на основание на чл.12 и чл.30 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух /ДВ бр.45/1999г.

Югозападен район

Община Кърджали попада в зони (те), в които са превишени нормите и/или нормите с допустими отклонения на Югозападен район по показатели: ФПЧ10, серен диоксид, кадмий и олово.

Южен/Тракийски

Община Хасково попада в зони (те), в които са превишени нормите и/или нормите с допустими отклонения на Южен/Тракийски район по показатели: ФПЧ10.

Южен/Тракийски

Община Димитровград попада в зони (те), в които са превишени нормите и/или нормите с допустими отклонения на Южен/Тракийски район по показатели: ФПЧ10 и серен диоксид.

Общините Кърджали и Димитровград е необходимо да предприемат мерки за актуализиране/преразглеждане на програмите за намаляване нивата на

посочените замърсители на територията на общината, в срока посочен в чл.31, ал.3 от Наредба №7 на МОСВ и МЗ към ЗЧАВ (ДВ.бр.45/1999г.).

Община Хасково е необходимо да предприеме мерки за изготвяне на програма за намаляване нивото на посочения замърсител на територията на общината, в срока посочен в чл.31, ал.3 от Наредба №7 на МОСВ и МЗ към ЗЧАВ (ДВ.бр.45/1999г.).

Към момента от общините са предприети следните действия:

Община Кърджали

1. На 03.04.2008г. е проведено заседание на Програмния съвет за КАВ в Община Кърджали, на което е предложено да се актуализира Общинската програма за подобряване на качеството на атмосферния въздух;
2. На заседание на Общински съвет Кърджали, проведено на 29.05.2008г., с решение №106 е възложено на Кмета на Община Кърджали да актуализира програмата за КАВ до края на 2008г.;
3. През м. август 2008г., стартира изготвянето на Общинска програма за опазване на околната среда /ОПООС/ на Община Кърджали за периода 2009-2013г.;
4. Към настоящия момент е изготвен проект на ОПООС, който е предоставен за становище на заинтересованите институции. В програмата е направен анализ на КАВ за периода 2005 – 2008г. Констатирано е, че качеството на атмосферния въздух в гр. Кърджали се влошава по отношение на съдържание на тежки метали – кадмий и олово, както и серен диоксид и ФПЧ10. Причина за това е значителното надвишаване на заложените в Комплексното разрешително норми за емисии от Оловно производство, към “ОЦК” АД, гр. Кърджали. Предприятието не е изпълнило предвидените мерки от инвестиционната програма за достигане на нормите за емисии. Ако Оловно производство продължава да работи по старата технология не може да бъде постигнато подобряване на качеството на атмосферния въздух в град Кърджали;
5. В новата програма за опазване на околната среда са предвидени мерки, единствено от компетенциите на Община Кърджали, с които би могло индиректно да се въздейства за намаляване на съдържанието на ФПЧ10 в атмосферния въздух. За останалите вредни вещества в атмосферния въздух - кадмий, олово и серен диоксид, е необходимо да се предприемат

изискваните по действащото законодателство регулаторни мерки при източника на замърсяване – Оловно производство на “ОЦК” АД, гр. Кърджали.

Община Димитровград

От Община Димитровград няма предприети действия по актуализиране на програмата за намаляване нивата на ФПЧ10 и серен диоксид в атмосферния въздух на територията на общината. Предстои свикването на програмния съвет.

Община Хасково

От Община Хасково няма предприети действия за изготвяне на програма за намаляване нивото на ФПЧ10 в атмосферния въздух на територията на общината. Предстои предприемането на необходимите действия за изготвяне на програма за опазване на атмосферния въздух.

Във връзка с изпълнението на разпоредбите на чл.27 от Закона за чистотата на атмосферния въздух и чл.31 и чл.32 от Наредба №7 за оценка и управление качеството на атмосферния въздух в общините Кърджали и Димитровград са изготвени общински програми за намаляване нивата на замърсителите и достигане на установените норми за вредни вещества в атмосферния въздух в районите на Кърджали и Димитровград. Изготвени са: “План за действие 2005 – 2010г. на Община Кърджали” и “План за действие 2003 – 2010г. на Община Димитровград”.

Съгласно чл.30 от ЗЧАВ и чл.31 ал.(5) на Наредба №7/1999г. за оценка и управление качеството на атмосферния въздух Община Димитровград и Община Кърджали имат изготвени и съгласувани с РИОСВ - Хасково ”Оперативен план за действие при превишаване на установените норми или алармени прагове на замърсители на атмосферния въздух при неблагоприятни метеорологични условия и други фактори”.

В районите по чл.30, т.3 и 4 общинските органи, съгласувано със съответните РИОСВ, предприемат мерки за ограничаване на емисиите при условията и по реда на ЗООС и ЗЧАВ, включително чрез издаване на разрешителни за експлоатация и чрез решенията по ОВОС с оглед поддържане нивата на замърсителите под оценъчните прагове и запазване възможно най-доброто качество на въздуха в тях, съвместно с устойчивото им развитие.

Представени са годишни доклади за изпълнение на Програмите за оценка и управление качеството на атмосферния въздух, намаляване на

емисиите и достигане на установените норми за вредни вещества в районите на Кърджали и Димитровград.

Община Димитровград в съответствие с плана за действие 2003 – 2010г. е изпълнила следните мероприятия и дейности през 2008г.:

1. Своевременно се извършват ремонтни работи и поддържане в техническа изправност на настилките на уличната мрежа в града;

2. Община Димитровград възлага на фирма "Нео-Титан" ООД дейности и мероприятия насочени към повишаване качеството и честотата на комплексно почистване на уличната мрежа и обществените места, включително и редовно измиване на уличните плати на главните улици и булеварди с цел недопускане на разпрашаване от тях и съответно повишаване стоностите на ФПЧ10 в приземния слой на атмосферния въздух;

3. Действия за намаляване емисиите в атмосферния въздух от площните източници:

➤ Извършва се постоянен контрол върху предоставено ползване на "троотоарно право" при строителни дейности;

➤ Всяка година се изготвя програма за поетапно озеленяване на свободни площи, възстановяване на съществуващи такива и изпълнение на настилки на пешеходни алеи и паркинги с изработване на механизми за тяхното поддържане;

4. Мероприятия за подобряване на системата за наблюдение на КАВ и засилване на контрола и отчетността:

➤ През ноември 2008г. беше изградена и пусната в действие автоматизирана система за информиране на населението за качеството на атмосферния въздух. На входа на сградата на общинска администрация бе поставен дисплей свързан с компютърната система за пренос на данни, на който в реално време се изобразяват в цифров и графичен вид стойностите на всички замърсители на атмосферния въздух, които се измерват от АИС "Раковски" към ИАОС, включена в Националната система за мониторинг (НСМ);

➤ Планира разработването на проект за включване на общината в системата за прогнозиране атмосферно замърсяване в района на Димитровград, чрез инсталиране на автоматична станция, представителна за района на гр. Димитровград с периодичност на

измерваните метеорологични параметри, съвпадащи с периодичността на измерване на атмосферните замърсители;

5. Създаване на Общинска база данни за състоянието на атмосферния въздух и източниците на замърсяване:

- С цел осъществяване на контрол върху горивата Община Димитровград поддържа Общинска база данни за годишно продадени/използвани горива по видове в района на Димитровград;
- С цел осъществяване на контрол върху качеството на използваните от стопанските субекти горива, ежегодно до 30 май всички стопански единици с котелни инсталации с мощност над 500 KW, представят информация за изразходваните през изминалия отоплителен сезон количества горива;
- Ежегодно до 30 март всички стопански единици, търгуващи с горива, представят информация за продадените през изминалата календарна година количества горива по видове с копия от сертификатите за качество;

6. Община Димитровград осъществява контрол по изпълнение на мерките, касаещи “Неохим” АД, “Вулкан” АД и ТЕЦ ”Марица 3” АД заложен в „Плана за действие 2003-2010г.” от „Програмата за подобряване качеството на атмосферния въздух в Община Димитровград”.

От “Неохим” АД са заложен пет мероприятия, които се изпълняват, както следва:

- **Генерална реконструкция на реформинговата пещ.** Мероприятието е изпълнено към месец ноември 2004г. Постигнат е желания екологичен ефект. Изразходвани са 11 498 лв.;
- **Цех за Техническа и суспендирана сяра. Въвеждане на ефективна технология за прахоулавяне.** Цехът е преустановил окончателно производствена дейност през юни 2006г. В РИОСВ-Хасково са предоставени протоколно решение на Борда на директорите за спиране на цеха и Програма за окончателно прекратяване на дейността, съгласно Условие 16.2 на КРП№ 8/2006г.
- **Ремонтно - механично звено, участък ”Леярен”. Усъвършенстване на обезпрашителните съоразения.**

Мероприятието е изпълнено към декември 2006г. Заложени са нови филтри, проведени са 72 часови проби. Резултатите показват добра работа (96% пречистване на отпадъчните газове от прах). От направените измервания се вижда, че емисиите на прах от 370 мг/нм³, намалява след филтрите до 1,16 мг/нм³ при норма 30мг/нм³.

- **Азотна киселина – нов цех. Подгревател на отпадъчни газове. По – пълно използване на ниско потенциалната топлина на отпадъчните газове.** Направени са предварителни проучвания по темата. Започнато е проектиране. До края на 2004г. са изразходвани 52 300 лв. Засега изпълнението на мероприятието е временно преустановено поради технически причини. Вероятно е мероприятието да бъде трансформирано, като се запази основната идея.
- **Неорганизираните емисии. Ограничаване на неорганизираните емисии чрез решения, специфични за всеки източник.** Мероприятието е с постоянен срок на изпълнение и е свързано с намаляване на неорганизираните емисии, свеждане до минимум на възможностите за възникване на аварии и работа при аномални условия. Ежегодно се усвояват големи по размер финансови средства. През 2006- 2007г. са изразходвани общо над 515 хил. лв., а през 2008г. – над 300 хил.лв.

Във “Вулкан” АД мерките са изпълнени. За намаляване емисиите на прах от пещ №4 и изпълнение на мероприятие от инвестиционната програма, заложена в комплексно разрешително №77 от март 2007г., пещ 4 работи с нов електрофилтър, гарантиращ до 30mg/Nm³ емисии на изхода. От август 2008г. пещ 3 работи с два последователно свързани електрофилтъра и емисиите на прах са под 50mg/Nm³.

От ТЕЦ ”Марица 3” до края на 2005г. са изпълнени мероприятията, включени в Програмата за привеждане на дейността на централата в съответствие с нормативните изисквания по околна и работна среда.

През 2006г. е извършена реконструкция на електрофилтъра. В резултат емисията от прах е в рамките на законовата норма. Въведена е апаратура за собствени непрекъснати измервания на прах, серен диоксид и азотни оксиди. Системата дава възможност за контрол на работата на електрофилтъра в реално време и предприемане на коригиращи действия при необходимост.

За намаляване на емисиите от прах от сгуроотвалите на централата, дружеството изпълнява схема за оросяване на nereкултивираните площи. Този метод за защита от неорганизиран прахови емисии е приет и утвърден с Програмата за привеждане в съответствие с изискванията на Наредба №8 за действащите депа на дружеството.

Община Кърджали в съответствие с “План за действие 2005г. - 2010г. е изпълнила следните мерки и дейности през 2007г.:

1. Община Кърджали осъществява контрол по изпълнение на програмите за привеждане на дейността на “S&B Индастриъл Минералс” АД, “ОЦК” АД и ”Горубсо - Кърджали” АД в съответствие с нормативните изисквания по околна и работна среда.

От програмата на “ОЦК” АД за привеждане в съответствие с изискванията на нормативната уредба по околна и работна среда са изпълнени следните мероприятия:

- Въведено е оползотворяване на изходящите газове от цех „Сярна киселина” за производство на натриев бисулфит;
- Изпълнена е вентилация на цех «Електролитен»;
- Изпълнена е вентилация на рафинационните котли;
- Внедрена е технология за хидрометалургично извличане на кадмий от уловените прахове в оловен завод, но без одобрени проекти и доказан ефект от нея;
- Изгражда се нов склад за оловни и цинкови концентрати. В него ще се съхраняват основно оловни и цинкови концентрати. В настоящият момент половината от отсеците на новия склад са готови;
- Регулярно се извършва почистване (измиване) на работната площадка на завода.

Не са изпълнени дейностите включени в програмата за съответствие към действащото Комплексно разрешително на «ОЦК» АД:

- Привеждане на емисиите от агломерационно производство в съответствие с екологичните изисквания. На 27.03.2008г. е внесено уведомление за инвестиционно намерение от „ОЦК” АД, от което е видно, че се предлага пълна подмяна на технологията за производство на олово, чрез въвеждането на модерен и екологосъобразен процес за директно топене на оловото – „Ausmelt”, изключващ агломерацията на концентратите при производството на олово. Проектът е стартирал и е

подписан договор с фирма „Ausmelt“. Поръчани са основните съоръжения по процеса. Инсталацията предвижда увеличаване на капацитета от 30 000 тона на 62 700 тона олово годишно;

- Въвеждане на автоматичен собствен мониторинг на емисиите от точкови източници;
- Сертифициране на системата за управление на околната среда съгласно 14001. На 20.07.2007г. „ОЦК“ АД и Българска стопанска камара са подписали договор за внедряване на система за управление на околната среда. Приключен е първия етап – предварителен преглед и подготовка. В настоящия момент „ОЦК“ АД се намира във втория етап на внедряване на системата – Планиране и по-конкретно определяне на аспектите и регистър на въздействията върху околната среда по процеси;
- Предприемане на мерки за намаляване на неорганизираните емисии на територията на завода. Дейността е включена в условията на действащо Комплексно разрешително и се изпълнява.

2. За достигане нормите за емисии на нетоксичен прах от “S&B Индастриъл Минералс” АД са извършени следните мероприятия:

- Монтирани са два нови ръкавни филтри “Метеко” за пречистване на газовете след сушилните барабани в цех №2;
- Закупени са някои основни възли за монтиране на филтър за обхващане на неорганизираните емисии в цех №2;
- Извършена е реконструкция на ръкавен филтър към сушилния барабан на инсталацията за производство на зеолит;
- Изградена е бетонна площадка (14 дка) за компенсационен склад за суровина. Същата е свързана с републиканската пътна мрежа посредством бетонов път;
- С цел предотвратяване на запрашаването в районите на промишлените фабрики през летните месеци системно се оросяват вътрешнорудните пътища, както и пътя от находището до фабриката.

3. “Горубсо – Кърджали” АД изпълнява предвидените мероприятия за предотвратяване на замърсяването с прах:

- Провежда се текущо поддържане на вентилационните системи в трошачно отделение;

- Направена е техническа рекултивация на основната стена и откосите на хвостохранилище „Кърджали 2” формирана при надграждането на хвостохранилището. Не е извършена биологична рекултивация.
- Изпълнено е оптимизиране на оросителната инсталация на Хвостохранилище „Кърджали-2” чрез:
  - допълнително подаване на вода към хвостохранилище;
  - подмяна на тръбопровод от хвостохранилище до разпределителната шахта;
  - подмяна на помпата;
  - съгъстяване на оросителните полета.
- Вътрешно–заходските пътища се измиват минимум два пъти месечно;

4. За ограничаване вредното въздействие на транспорта върху качеството на атмосферния въздух:

- С отварянето на нова улица /ул. ”Вашингтон”/ към пазара се намали транспортния поток по основната търговска улица „Републиканска”. Подобрена е сигнализацията на уличната мрежа. С изграждането на пазара на производителите бяха създадени нови зони за паркиране;
- Довършване проектирането на околоръстен път на гр. Кърджали и реализиране на проекта. Процедурата по възлагането на проектирането е стартирана от Министерството на регионалното развитие и благоустройство.

5. За ограничаване на вторичното замърсяване на въздуха от неорганизираните източници на емисии:

- Разработени са идейни проекти за парк „Арпезос Север”, „Бизнес парк” и парк „Арпезос – Юг”. Възложено е и изготвянето на работни проекти;
- Въпреки, че Община Кърджали възлага на “Титан – Клинър” ООД, гр. Кърджали ежесечно почистване с автометачка и миене на улиците в града, фирмата не е осигурила ефективна автометачка и не изпълнява заданието за миене с необходимата чистота и качество;
- През 2007г. е озеленен главен подход към гр. Кърджали от гр. Хасково през с. Мост. Засадени са 11 725 броя храсти за жив плет и 8 775 броя храсти.

6. Въвеждане на автоматизирана система за мониторинг на КАВ в гр. Кърджали.

От 01.01.2008г. е монтирана автоматична измервателна станция в кв. "Студен кладенец" към ИАОС. Изграден е и автоматичен пункт за мониторинг от „ОЦК” АД в двора на Селскостопански техникум.

7.Повишаване съзнанието на подрастващите за необходимостта от опазване качеството на атмосферния въздух:

- Община Кърджали провежда информационни кампании за създаване на навици и промяна в отношението на населението по проблемите, свързани със замърсяването на атмосферния въздух и алтернативния транспорт;
- Във връзка с честването на "Деня без автомобили - 22 септември", Община Кърджали провежда информационни кампании сред населението и учениците в гр. Кърджали свързани с тематиката за екологичен транспорт;
- В интернет страницата на Община Кърджали е предоставена информация от Програмата за подобряване качеството на атмосферния въздух - част VIII "SWOT - Анализ" и част IX "План за действие 2005г. - 2010г.";

4. Източници на емисии на територията на РИОСВ – Хасково

РИОСВ - Хасково контролира чрез измерване на емисиите на вредни вещества, изпускани в атмосферния въздух от неподвижните източници, емисиите в районите на Хасковска и Кърджалийска области. Също така се извършва контрол на дейности свързани с източници на емисии на летливи органични съединения (ЛОС) във въздуха . Основно тези дейности са:

- дистрибуция на бензини (бензиностанции);
- предприятия, използващи органични разтворители в процеса на производство (дейности по нанасяне на покрития, производство на обувки, химически чистения, извличане и рафиниране на растителни масла, производство на каучук и др.);

- производство, употреба и дистрибуция на определени бои, лакове и авторепаратурни продукти със съдържание на ЛОС по-високо от установените норми;
- горивните процеси.

Фирмите собственици на инсталации - източници на ЛОС, изготвят ежегодно Планове за управление на разтворителите, с цел доказване спазването на нормите за допустими емисии в отпадъчните газове, нормите за неорганизираните емисии и нормите за общи емисии.

По прилагане на Регламент (ЕО) №2037/2000, Наредба за осъществяване на контрол и управление на веществата, които нарушават озоновия слой и Регламент (ЕО) №842/2006 за определени флуорирани газове и Наредба за установяване на мерки по прилагане на Регламент (ЕО) №842/2006 относно някои флуорирани парникови газове, РИОСВ - Хасково извършва контрол на обекти, осъществяващи дейност с вещества и продукти, нарушаващи озоновия слой. Контролът се извършва с цел да се задържи, предотврати и с това да се намали количеството на емисии на контролираните флуорирани парникови газове(ФПГ) и озоноразрушаващи вещества(ОРВ) и употребата на забранените такива като хладилни агенти.

Община Хасково

Основни източници на емисии, замърсяващи атмосферния въздух, са асфалтовите бази на "АБ" АД, парокотелните централи на "Каменица" АД и др. За превишаване на нормите за допустими емисии по показатели прах и серен диоксид са наложени санкции. Поради намалена производствена дейност в много от фирмите паровите централи не работят. Бензиностанциите, подлежащи на контрол по Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини са приведени в съответствие. На 29 бензиностанции са изградени системи за обратно връщане на газовите пари, които не позволяват отделянето на вредни емисии в атмосферния въздух.

По спазване изискванията на Наредба №7/2003г. за норми за допустими емисии на летливи органични вещества, изпускани в атмосферния въздух в резултат на употребата на разтворители се контролират девет обекта, които изготвят Планове за управление на разтворителите. Извършени са проверки за

доказване верността на данните, изискана е допълнителна информация за доказване на съответствието с наредбата.

На 14 обекта, използващи озоноразрушаващи вещества в своята дейност в изпълнение изискванията на Регламент (ЕО) № 2037/2000 относно веществата, които нарушават озоновия слой и Регламент (ЕО) № 842/2006 относно някои флуорирани парникови газове са извършени проверки. Това са основно фирми от млеко и месопреработващата промишленост, които използват хладилни и климатични инсталации – “Тоска”ООД, “Нолев”ЕООД, “Мони Мес”ЕООД и др.

По одобрения от МОСВ годишен план за 2008г. са извършени 13 проверки на производители и търговци на едро и дребно по прилагане на Наредба за ограничаване емисиите на летливи органични съединения (ЛОС) при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти. По - големи производители на бои са “Сидекс”ООД и “Лектра”ООД, а от търговците на едро “Ролинг”ООД и ЕТ”Комфорт”. Всички продукти отговарят на изискванията на наредбата.

Община Димитровград

Основни източници на емисии, на които през годината са извършени контролни измервания са: “Вулкан” АД, “Неохим” АД и ТЕЦ “Марица 3” АД. Атмосферният въздух се замърсява с прах, серен диоксид, амоняк и азотни оксиди. За превишаване на нормите за допустими емисии на обектите са наложени санкции. Ръководствата на тези фирми предприеха мерки за намаляване замърсяването на въздуха. Изпълняват се програми за привеждане дейността им в съответствие на нормативната уредба по околна среда и програми за отстраняване на екологични щети, настъпили от минали действия и бездействия.

Във “Вулкан” АД е въведена система за непрекъснат мониторинг на емисиите от пещ №3 и пещ №4 по показатели: прах, серен диоксид и азотен диоксид. В “Неохим” АД в цех “300”- за производство на 43% азотна киселина се извършват собствени непрекъснати измервания на азотни оксиди. Предстои въвеждане на система за непрекъснат мониторинг на емисиите от инсталацията за производство на амониева селитра. В ТЕЦ “Марица 3” АД се извършват собствени непрекъснати измервания на прах, серен диоксид и азотни оксиди.

Община Димитровград разработи Програма за подобряване качеството на атмосферния въздух. Мероприятията заложи в плана за действие се изпълняват. Предстои актуализиране на програмата.

На обектите подлежащи на контрол по Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини са извършени проверки. На 14 бензиностанции в общината са изградени системи за обратно връщане на газовите пари, които не позволяват отделянето на вредни емисии в атмосферния въздух. До края на 2009г. две бензиностанции следва да се приведат в съответствие с изискванията на наредбата.

По спазване изискванията на Наредба №7/2003г. за норми за допустими емисии на летливи органични вещества, изпускани в атмосферния въздух в резултат на употребата на разтворители се контролират четири обекта, два от които изготвят план за управление на разтворителите – “Пролет”АД и химическо чистене.

По изпълнение изискванията на Регламент (ЕО) №2037/2000 относно веществата, които нарушават озоновия слой и Регламент (ЕО) №842/2006 за определени флуорирани газове са извършени проверки на фирми, които използват хладилни и климатични инсталации – “Лотос”ООД, “Мони”ЕООД, комплекс”Планета Пайнер”, “Билла България”ЕООД и др.

Извършени са 5 проверки по одобрения план за 2008г. на производители и търговци на едро и дребно по прилагане на Наредба за ограничаване емисиите на летливи органични съединения (ЛОС) при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти. Производител на бои в общината е “Интеритор” ЕООД, а по – голям търговец на едро е “Волта – С” ООД. Всички продукти отговарят на изискванията на наредбата.

Община Харманли

Замърсители на въздуха са: “Харманлийска керамика” ООД, “Къванч-Текс” ООД, “Голд ойл” ООД и “Златна тракия” АД. В “Голд ойл” ООД се контролират две парокотелни централи. За превишаване на нормите за допустими емисии на прах са наложени санкции. В “Златна тракия” АД бяха монтирани допълнителни циклони с цел улавяне на финния прах при изгарянето на

слънчогледовата люспа. Работи се по въвеждане на съвременни технологии за намаляване емисиите на вредни вещества в отпадъчните газове.

Бензиностанциите на територията на общината са приведени в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини. На 12 бензиностанции са изградени системи за обратно връщане на газовите пари, които не позволяват отделянето на вредни емисии в атмосферния въздух.

По спазване изискванията на Наредба №7/2003г. за норми за допустими емисии на летливи органични вещества, изпускани в атмосферния въздух в резултат на употребата на разтворители се контролират три обекта. Представени са Планове за управление на разтворителите от “Златна Тракия”АД и “Голд ойл”ООД – производители на растителни масла.

Извършени са 4 проверки на обекти използващи озоноразрушаващи вещества по изпълнение изискванията на Регламент (ЕО) № 2037/2000 и Регламент (ЕО)№842/2006. Това са винарски изби и месопреработващи фирми с хладилни инсталации.

Извършени са 6 проверки на търговци на дребно по прилагане на Наредба за ограничаване емисиите на летливи органични съединения (ЛОС) при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти. По големи търговци на едро са “Ковег”ООД и “Баневстрой”ЕООД.

Всички продукти отговарят на изискванията на наредбата.

Община Свиленград

Незначителни източници на емисии в атмосферния въздух в общината са: “Марица ФЗ” ООД, “Сакар”ООД и “Коприна” ЕАД.

Бензиностанциите на територията на общината са приведени в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини с изключение на една, която следва да се приведе в съответствие до края на 2009г.

По спазването изискванията на Наредба №7/2003г. за норми за допустими емисии на летливи органични вещества, изпускани в атмосферния въздух в резултат на употребата на разтворители се контролира едно химическо чистене, което е представило План за управление на разтворителите.

Извършени са 10 проверки на обекти, използващи озоноразрушаващи вещества, по изпълнение изискванията на Регламент (ЕО) № 2037/2000 и Регламент (ЕО)№842/2006. Това са месопреработващи фирми с хладилни и климатични инсталации като “Бурденис93”ООД, ЕТ ”Ангел Саръндиев” и “Витта фуудс” АД.

Община Любимец

Обектите: “Винарска къща-Сакар” АД ,“Бъдеще” ЕООД, “Детелина” ЕООД са незначителни източници на емисии.

Съгласно изискванията на чл.11, ал.5 от ЗЧАВ и на основание §32 от преходните и заключителни разпоредби са извършени проверки на фирми производители на дървени въглища. Съставени са актове и наложени наказателни постановления на два обекта, разположени в землищата на с. Дъбовец и с. Вълчеполе. Дадени са предписания за почистване и рекултивация на площадките за дървени въглища.

Община Ивайловград

“ЗКД” АД и ”Фибротекс” ООД са малки емисионни източници и замърсяването на атмосферния въздух е незначително.

Съгласно изискванията на чл.11, ал.5 от ЗЧАВ и на основание §32 от преходните и заключителни разпоредби са извършени проверки на фирми производители на дървени въглища. Съставени са актове и наложени наказателни постановления на три обекта, разположени в землищата на с. Покрован, с. Белополянци и с. Мандрица. Дадени са предписания за почистване и рекултивация на площадките за дървени въглища.

Община Симеоновград

Замърсяването на въздуха в населените места се дължи основно на автотранспорта, горивните процеси в търговския, административния и битов сектор с употребата на твърдо гориво и селскостопански дейности.

Община Стамболово

Замърсяването на въздуха в населените места се дължи основно на автотранспорта, горивните процеси в търговския, административния и битов сектор с употребата на твърдо гориво и селскостопански дейности.

Община Минерални бани

Замърсяването на въздуха в населените места се дължи основно на автотранспорта, горивните процеси в търговския, административния и битов сектор с употребата на твърдо гориво и селскостопански дейности.

Община Маджарово

Замърсяването на въздуха в населените места се дължи основно на автотранспорта, горивните процеси в търговския, административния и битов сектор с употребата на твърдо гориво и селскостопански дейности

Съгласно изискванията на чл.11, ал.5 от ЗЧАВ и на основание §32 от преходните и заключителни разпоредби са извършени проверки на фирми производители на дървени въглища. Съставени са актове и наложени наказателни постановления на два обекта, разположени в землищата на с. Златоустово и с. Долни Главанак. Дадени са предписания за почистване и рекултивация на площадките за дървени въглища. Въпреки това и двата обекта продължават дейността си.

Община Кърджали

Основен производствен източник на емисии на вредни вещества в атмосферния въздух е "ОЦК" АД, гр. Кърджали. Резултатите от емисионния контрол и собствените периодични измервания през 2008г., показват, че не са спазени нормите за допустими емисии на серен диоксид, кадмий и олово в

отпадъчните газове от оловно производство, определени в Комплексно разрешително №124/2006г. Дейностите и мерките, заложиени в инвестиционната програма на "ОЦК" АД гр.Кърджали, за осигуряване спазването на нормите за допустими емисии не са изпълнени и до момента, въпреки, че срокът за това бе 31.10.2007г. На предприятието са наложени текущи месечни санкции за замърсяване на атмосферния въздух с прах, серен диоксид, олово и кадмий, както и еднократни санкции за неизпълнение на условия от Комплексното разрешително.

"ОЦК" АД изпълнява програма за отстраняване на екологични щети, настъпили от минали действия и бездействия. Изграден е автоматичен пункт за мониторинг на нивата на серен диоксид и фини прахови частици (ФПЧ10 и ФПЧ2,5) и тежки метали в атмосферния въздух.

Друг източник замърсител на въздуха с прах е "Ес енд Би Индастриъл Минералс" АД – фабрика "Бентонит и зеолит". Дружеството монтира нови пречиствателни съоразения – Ръкавни филтри "МЕТЕКО" в двата цеха. Извършените контролни измервания показват преустановяване на замърсяването с прах на атмосферния въздух при преработката на бентонитови глини.

На обектите подлежащи на контрол по Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини са извършени проверки. На 22 бензиностанции са изградени системи за обратно връщане на газовите пари, които не позволяват отделянето на вредни емисии в атмосферния въздух.

По спазването изискванията на Наредба №7/2003г. за норми за допустими емисии на летливи органични вещества, изпускани в атмосферния въздух в резултат на употребата на разтворители се контролират четири обекта, три от които изготвят Планове за управление на разтворителите. Това са две химически чистения и "Пневматика Серта" АД.

По изпълнение изискванията на Регламент (ЕО) №2037/2000 относно веществата, които нарушават озоновия слой и Регламент (ЕО) №842/2006 за определени флуорирани газове са извършени проверки на фирми, които използват хладилни и климатични инсталации – "Кипс" ООД, "Маргос" ЕООД, "Билла България" ЕООД и др.

По одобрения от МОСВ годишен план за 2008г. са извършени 9 проверки на търговци на едро и дребно по прилагане на Наредба за ограничаване

емисиите на летливи органични съединения (ЛОС) при употребата на органични разтворители в определени бои, лакове и авторепаратурни продукти. Въведени са в съответствие с изискванията на наредбата етикетите на вносителя на бои “Юзгюн”ООД в с.Мост и търговците на едро – “Караман”ООД, “Семат”ООД и др.

Община Момчилград

Замърсители на въздуха са: Фабрика ”Перлит” АД - преработка на перлит към “Ес енд Би Индастриъл Минералс” АД и асфалтовите бази на “Пътстройинженеринг”АД и “Строителство и ремонт” ЕООД гр. Кърджали, намиращи се на спирка Джебел. Атмосферният въздух се замърсява с прах и серен диоксид. Наложени са санкции за замърсяване на атмосферния въздух на Фабрика ”Перлит” АД и “Строителство и ремонт” ЕООД. За намаляване на емисиите от прах във фабриката за преработка на перлит е извършен ремонт на пречиствателните съоръжения. На асфалтовата база собственост на “Пътстройинженеринг”АД са монтирани нови пречиствателни съоръжения. Останалите обекти са малки емисионни източници.

Бензиностанциите на територията на общината са приведени в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини. Изградени системи за обратно връщане на газовите пари, които не позволяват отделянето на вредни емисии в атмосферния въздух.

По изпълнение изискванията на Регламент (ЕО) №2037/2000 относно веществата, които нарушават озоновия слой и Регламент (ЕО) №842/2006 за определени флуорирани газове са извършени проверки на фирми, които използват хладилни и климатични инсталации – “Байдано Младост” ЕООД, “Наталия”АД Стара Загора – цех в Момчилград и др.

Община Крумовград

Незначителни замърсители на въздуха са парокотелните инсталации на: “Хан Крум” ЕООД и “Крумица” ЕАД.

По изпълнение изискванията на Регламент (ЕО) №2037/2000 относно веществата, които нарушават озоновия слой и Регламент (ЕО) №842/2006 за определени флуорирани газове са извършени проверки на фирми, които използват климатични инсталации – “Крумица”АД, “Клант”ООД и др.

Една бензиностанция на територията на общината не е приведена в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини. Дадено е предписание за привеждане до края на 2009г.

Община Кирково

“Мандра-Деникер”, “Кирково” ООД и “Пневматика” ООД са малки емисионни източници и замърсяването на въздуха е незначително.

Замърсяването на въздуха в населените места се дължи основно на автотранспорта, горивните процеси в търговския, административния и битов сектор с употребата на твърдо гориво и селскостопански дейности.

Една бензиностанция на територията на общината не е приведена в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини. Дадено е предписание за привеждане до края на 2009г.

Община Ардино

Замърсяването на въздуха в населените места се дължи основно на автотранспорта, горивните процеси в търговския, административния и битов сектор с употребата на твърдо гориво и селскостопански дейности.

По изпълнение изискванията на Регламент (ЕО) №2037/2000 относно веществата, които нарушават озоновия слой и Регламент (ЕО) №842/2006 за определени флуорирани газове са извършени проверки на фирми, които използват хладилни и климатични инсталации – ЕТ “Алада Мохамед Банашак” АД, “Родопчанка” ООД, “Анмар” ООД, СД”Салик – В.А. и сие” и др.

Бензиностанциите на територията на общината са приведени в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини.

Община Джебел

Замърсяването на въздуха в населените места се дължи основно на автотранспорта, горивните процеси в търговския, административния и битов сектор с употребата на твърдо гориво и селскостопански дейности.

Бензиностанциите на територията на общината са приведени в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини.

По изпълнение изискванията на Регламент (ЕО) №2037/2000 относно веществата, които нарушават озоновия слой и Регламент (ЕО) №842/2006 за определени флуорирани газове са извършени проверки на фирми, които използват климатични инсталации – “Мусан” АД, ”Флаш Текстил” ООД, „Евромес - М” ЕООД и др.

Община Черноочене

Замърсяването на въздуха в населените места се дължи основно на автотранспорта, горивните процеси в търговския, административния и битов сектор с употребата на твърдо гориво и селскостопански дейности.

Бензиностанциите на територията на общината са приведени в съответствие с изискванията на Наредба №16/1999г. за ограничаване на емисиите на летливи органични съединения при съхранение, товарене или разтоварване и превоз на бензини.

5. Кратка обобщена оценка за качеството на атмосферния въздух на територията на РИОСВ - Хасково

От изложеното до тук могат да се направят следните заключения за състоянието на атмосферния въздух:

- Замърсяването на атмосферния въздух на територията на двете области Кърджали и Хасково се дължи основно на големите неподвижни източници на емисии: “ОЦК” АД и ”Ес енд Би Индастриъл Минералс“ АД, гр. Кърджали, ”Неохим” АД, “Вулкан” АД и ТЕЦ ”Марицаз” АД, гр. Димитровгра, автомобилния транспорт

и горивните процеси в търговския, административния и битов сектор с употребата на твърдо гориво;

- През 2008г. продължава тенденцията за наднормено замърсяване на атмосферния въздух в градовете Кърджали, Хасково и Димитровград с ФПЧ10. Превишава се средногодишната концентрация от $40 \mu\text{g}/\text{m}^3$, а също и броя на регистрираните превишения на СДН от $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$ през 2008г. надхвърля допустимия брой превишения за една календарна година (35 броя);
- В гр. Кърджали продължава замърсяването на атмосферния въздух със серен диоксид, олово и кадмий над пределно допустимите норми. Превишени са средногодишните норми за олово от $0,5 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и кадмий от $0,00001 \text{mg}/\text{m}^3$. За серния диоксид са регистрирани превишения на средночасовата норма от $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$, на средноденонощната норма от $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и на алармения праг от $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$;
- От значение за разпространението и разсейването на замърсителите на атмосферния въздух в гр. Кърджали са и особеностите на релефа и надморската височина, наклон и изложение на скатовете, които определят разпределението на топлината, светлината, количеството на валежите и влагата, ветровата картина. Тихото време (скорост на вятъра под $1\text{m}/\text{sek.}$) е с висок относителен дял в годината – средно $58,7\%$ от дните в годината. То преобладава през зимните месеци ($63-66\%$), когато могат да се очакват и инверсионни състояния на атмосферата. Наличието на локален приземен пренос на въздушни маси по поречието на р. Арда в посоките изток-запад, също съдейства за натрупване на замърсители в атмосферния басейн на града през определени периоди от годината. При определени метеорологични условия /продължително безветрие, мъгла, ниска облачност/ се натрупват замърсители в приземния слой от ФПЧ10, серен диоксид, олово и кадмий, превишаващи пределно допустимите норми;
- В гр. Димитровград продължава замърсяването на атмосферния въздух със серен диоксид. Регистрирани са превишения на средночасовата норма от $350 \mu\text{g}/\text{m}^3$, на средноденонощната норма от $125 \mu\text{g}/\text{m}^3$ и на алармения праг от $500 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Замърсяването със

серен диоксид се дължи основно на дейността на ТЕЦ “Марицаз“ АД и пренос на емисии от Комплекс “Марица Изток“, гр. Стара Загора. Регистрирани са превишения на нормите за сероводород в атмосферния въздух;

- Затрудненото разсейване на замърсителите в приземния слой на атмосферния въздух, вследствие на неблагоприятни метеорологични условия: ниска скорост на вятъра (0 – 1 м/сек), температурна инверсия и мъгли допринася за нарушаване качеството на атмосферния въздух в гр. Димитровград;
- Допълнителен фактор за влошеното качество на атмосферния въздух в населените места са: емисиите от транспорта, локални горивни източници, битовото отопление, както и вторично замърсяване на въздуха с прах, поради нередовно почистване и миене на уличната мрежа;
- Усилията на местните власти са насочени към рехабилитация на пътната мрежа и подобряване на организацията на движението. В Общините Кърджали и Димитровград са разработени програми за намаляване на емисиите и достигане на установените норми за вредни вещества в районите за оценка и управление на КАВ (РОУКАВ) - Кърджали и Димитровград.

6. Контрол на шума в околната среда

- Законът за защита от шума в околната среда (ДВ бр. 74/2005 г.) е приет през 2005г. Чрез него се урежда начинът за оценка, управление и контрол на шума в околната среда, причинен от автомобилния, железопътния, въздушния и водния транспорт, както и от промишлените инсталации и съоръжения, включително за категориите промишлени дейности по приложение №4 към чл. 117, ал. 1 от Закона за опазване на околната среда и от локални източници на шум;
- Този закон се прилага за шума в околната среда, на който хората са изложени в урбанизираните територии, в парковете и градините или в други тихи зони в урбанизираните и извън урбанизираните територии, в районите в близост до детски и лечебни заведения, училища и научноизследователски организации. Той не се прилага

за шума, предизвикан от домашни дейности, от съседни жилищни сгради, на работните места, в транспортните средства, в зони на военни действия;

- Законът влезе в сила на 01.01.2008г. За осъществяване ефективен контрол на шума, излъчван от промишлени инсталации и съоръжения от РИОСВ – Хасково съгласно разпоредбите на Закона за защита на шума в околната среда е изготвен списък за всички действащи промишлени източници на територията на инспекцията. РИОСВ – Хасково осъществява превантивен, текущ и последващ контрол върху инсталациите и съоръженията от промишлеността, включително за категориите промишлени дейности по приложение №4 към чл.117, ал.1 от Закона за опазване на околната среда. По утвърден график през 2008г. са извършени 10 контролни измервания на шум в промишлени обекти, съгласно методиката за *”Определяне на общата звукова мощност, излъчвана в околната среда от промишлено предприятие и определяне на нивото на шума в мястото на въздействие”*. Резултатите са дадени в таблицата. Превишения на граничните стойности на нивото на шум са установени по границите на контурите от производствената площадка на “Неохим” АД гр. Димитровград. От оператора са набелязани и са в процес на изпълнение мерки за намаляване на шумовите нива. Контролните измервания на останалите промишлени инсталации не показаха наднормени нива на шум от дейността им.
- Основните промишлени източници на шум са разположени в отдалечени от жилищните райони промишлени зони, като се предприемат мерки за обезшумяване на производствата и съоръженията. Предприятията, попадащи в обхвата на комплексния разрешителен режим, извършват собствен периодичен мониторинг на шума, излъчван в околната среда.

№	Наименование на обекта	Предмет на дейност	Местоположение на източника		Гранична стойност на показателя за шум, в мястото на въздействие то dB(A)	Въздействие на източника		
			Съгласно Наредба №6/26.06.2006 г. за показателите на шум в околната среда/ жилищни зони, централни и градски части, производствено складови зони или др./	Разстояние до най-близко разположената жилищна или обществена сграда, в метри		Описани е на режима на работа /часове/	Ниво на шума по границата на промишления източник, dB(A)*	Ниво на шума в мястото на въздействие, dB(A)
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1	“Рани мрамор” ЕООД гр. Ардино	Обработка на мрамори и гранити	Производствено – складови територии и зони	250	55	8 ч/ден 5 дни в седмица	56,6	38,7
2	“Шанси” ЕООД гр. Ардино	Производство на плотове и мивки	Производствено - складови територии и зони	250	55	8 ч/ден 5 дни в седмица	54,1	37,1
3	“Ардино мрамор” ООД гр. Ардино	Обработка на мраморни изделия	Производствено складови територии и зони	-	-	8 ч/ден 5 дни в седмица	67,4	-
4	“Зърнени храни” АД гр. Хасково	Изкупуване, съхранение и реализация на брашна и трици	Производствено складови територии и зони	-	-	8 ч/ден 5 дни в седмица мелничин	62,5	-

						комплекс – непрекъс нат режим		
5	“Неохим” АД гр.Димитров град	Производство на азотни торове	Производствено складови територии и зони		-	720 часа за месец	78,4	-
6	”Златна тракия” АД гр.Харманли	Производство на слънчогледови масла	Производствено – складови територии и зони	10	60	8 ч/ден 5 дни в седмица пресов цех – непрекъс нат режим	60,6	42,4
7	”Голд ойл” ООД гр.Харманли	Производство на рафинирано олио	Производствено – складови територии и зони	-	-	8 ч/денили 16 – на 2 смени/ 5 дни в седмица	64,2	-
8	“Клант” ЕОО Д гр.Крумовгра д	Производство на трикотажи и трикотажни изделия	Жилищна зона	10	55	8 ч/ден 5 дни в седмица	56,6	50,2
9	“Крумица” АД гр.Крумовгр АД	Производство на саи за обувки	Производствено – складови територии и зони	60	60	8 ч/ден 5 дни в седмица	56,3	46,2
10	“Байдано Младост” ЕООД гр.Момчилгр ад	Добив и преработка на месо	Производствено – складови територии и зони	-	-	8 ч/ден 5 дни в седмица	56,3	-

АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА ПОВЪРХНОСТНИ И ПОДЗЕМНИ ВОДИ НА ТЕРИТОРИЯТА КОНТРОЛИРАНА ОТ РИОСВ – ХАСКОВО

1. Качество на повърхностни води

2. Качество на подземни води

Най - значителен замърсител на повърхностните водни обекти в региона на РИОСВ – Хасково са канализационните системи на населените места. Стопанисваните от водоснабдителните и канализационни дружества канализационни мрежи на територията на РИОСВ – Хасково са 12 – в Хасково, Димитровград, Харманли, Свиленград, Любимец, Ивайловград, Симеоновград, Кърджали, Крумовград, Момчилград, Ардино и Джебел. Веднъж годишно се вземат и анализират проби от заустванията на всички колектори. В региона все още няма действаща градска пречиствателна станция за отпадъчни води. Напредва изграждането на ГПСОВ на град Димитровград с финансиране по програма ИСПА. Изгражда се и ГПСОВ- Хасково.

Най - големите емитери на замърсени производствени отпадъчни води са „Неохим” АД, Димитровград, „ОЦК” АД, Кърджали, Северна индустриална зона - Хасково, (включваща Пивоварен завод на „Каменица” АД, „Българска млечна компания - Хасково” ООД, „НИК” АД, Хасково), „Голд ойл” ООД, Харманли, мандри в с. Бял извор, с. Жълтуша, с. Падина и др., кланица на „Байдано Младост 95” ООД, гр. Момчилград, птицеферма на „Про Агро 2000” ЕООД и др. Опасни вещества се съдържат и в изтичащите руднични води от действащите и ликвидирани рудници в региона: ликвидираните рудници в Маджарово, „Саже”, „Пчелояд”, „Звездел”.

Почти всички обекти притежават разрешителни за заустване на отпадъчните води или Комплексно разрешително, в които са определени индивидуални емисионни ограничения (ИЕО) за изпусканите води.

През 2008г. на „Неохим” АД, Димитровград е наложена еднократна санкция в размер на 10 432 лв за аварийно изпускане на замърсени отпадъчни води в р. Марица през декември 2007г. При планова проверка през м. март заустванията чрез Северен и Отвеждащ колектор отпадъчни води отговарят на определените норми, но поради запушване на канализацията е установено превишение на индивидуалните емисионни ограничения за Битово-фекален

колектор. Даденото предписание за почистване и поддържане на колектора е изпълнено. През декември 2008г. отново е констатирано аварийно заустване на отпадъчни води, неотговарящи на определените емисионни норми, за което на дружеството е съставен акт и издадено наказателно постановление.

През 2008г. „Каменица” АД, Пловдив финансира редица мерки за снижаване на замърсяването в производството и подобряване на пречиствателния процес, като закупуването и монтирането на центрофуга за уплътняване на утайки и извършването на основен ремонт или подмяна на голяма част от съоръженията на пречиствателната станция към завода в гр. Хасково, която пречиства отпадните води от Северна индустриална зона на града. Въпреки това пречиствателната станция на „Каменица” АД не успява да постигне определените в разрешителното за заустване ИЕО и при всяка проверка текущата санкция на дружеството се актуализира. През месец май и през месец септември, във връзка с получени сигнали за замърсяване на р. Банска и измиране на рибата в нея, са извършени проверки на пречиствателната станция и текущата санкцията на „Каменица” АД е увеличена на два пъти от 1 076 лв. на 3 330 лв и после на 4 286 лв., и двете наложени от Министъра на околната среда и водите.

През 2008г. при извършена проверка на маслodobивна фабрика “Голд ойл” ООД, гр. Харманли е увеличена текуща ежемесечна санкция от 43 лв. на 68 лв. Обектът получи и разрешително за заустване.

Най - голям брой сигнали и жалби за замърсяване на водите в РИОСВ – Хасково са постъпили за дейността на ракиени казани, разположени както в града, така и в околните села. За констатираните нарушения на фирмите ЕТ “Роал - Р.Мусов” и ЕТ “Ориент – С.Петров” в гр. Хасково, както и на ракиения казан в с. Върбица са съставени актове съответно за 1 000 лв. и по 500 лв. на последните два. На всички останали проверени казани са дадени предписания с мерки за изграждане на пречиствателни съоръжения или подобряване на пречиствателния процес.

При текущ контрол в началото на месец октомври бяха проверени и винарските изби на “Малката звезда” ООД, гр. Харманли, “Телиш” АД, с. Коларово и “Катаржина естейт” ЕООД, гр. Свиленград. За констатирани нарушения, неспазване ИЕО в разрешителното за заустване и неподдръжка на

пречиствателните съоръжения, на трите обекта бяха съставени актове съответно за 500 лв., 1 000 лв. и 500 лв.

При извършване на периодичен контрол бяха проверени обори за гушене на патици мюлари. Дейността се извършва в землището на с. Войводово, общ. Хасково от “Про Агро 2000” ЕООД. За наднормени стойности на изследваните показатели на дружеството е наложена текуща месечна санкция в размер на 968 лв. През юли и август огушването е преустановено и санкцията е спряна. С изтичане на двумесечния срок санкцията е подновена. За обекта тече процедура за получаване на комплексно разрешително.

След подаден сигнал бе извършена проверка на птицеферма за огушване на патици мюлари собственост на ЕТ “Випера-Димо Киряков”, находяща се в землището на с. Константиново. Беше взета водна проба след утаителна шахта. За наднормени стойности на собственика е съставен акт и издадено наказателно постановление за 500 лв.

При проверка по сигнал на млекопреработвателно предприятие собственост на ЕТ “Радко Пашов” се в землището на с. Вълкович се констатира изпускане на непречистени отпадни води. Това се потвърди след анализ на взетата водна проба, установени са наднормени стойности. На собственика е съставен акт и издадено наказателно постановление.

След жалба беше проверена дейността на свинеферма в землището на с. Узунджово, община Хасково. Пречиствателните съоръжения не осигуряват необходимия пречиствателен ефект. За наднормени стойности на собственика на „Дино Комерс” ЕООД е съставен акт и издадено наказателно постановление.

През 2008г. е монтирана нова система за управление на варовата инсталация към пречиствателната станция на „ОЦК” АД, Кърджали. В резултат при проверките е установено спазване на определените норми и действащата ежемесечна санкция в размер на 5 711лв е отменена. На 04.09.2008г. при почистването на резервоар за мазут към цех „Рафинация” е допуснато част от мазута да изтече в канализацията за битови отпадъчни води на дружеството, което е причинило значително замърсяване на яз. „Студен кладенец”. На дружеството е съставен акт и наложено наказателно постановление.

При проверка на новия завод за каучукови изделия на „Теклас България” АД, Кърджали са установени превишения на индивидуалните емисионни ограничения в разрешителното за заустване. За нарушението са наложени ежемесечни санкции в размер на 94 лв за седем месеца и 211 лв за четири месеца.

Открит остава проблемът със заустваните замърсени руднични води в региона. Засега е отложено проектирането и изграждането на ПСОВ за Маджаровското рудно поле. Два пъти годишно се извършва мониторинг на изпусканите води от ликвидирани рудници „Маджарово”, „Саже” и „Звездел”.

Една от причините за замърсяване на водите в поречие Арда е заустването на непречистени отпадъчни води и цвик от млекопреработвателната промишленост, особено в района на Родопите.

След извършени проверки и пробовземане от „Родопчанка“ ООД, с. Бял извор, община Ардино през месеците май и октомври е установено превишение на ИЕО в разрешителното за заустване на обекта. Увеличена е наложената ежемесечна санкция на 200 лв. и после още веднъж на 222 лв.

При проверка на пречиствателната станция на млекопреработвателно предприятие ЕТ “Алада – М.Банашък”, с. Бял извор, община Ардино се констатира неефективна работа на пречиствателното съоръжение и значително превишение на нормите по всички показатели. На обекта е съставен акт за 1 000 лв. и дадено предписание за почистване и привеждане пречиствателното съоръжение в нормален работен режим.

След извършване на текущ контрол, е намалена текущата ежемесечна санкция на 147 лв., наложена на мандрата собственост на фирма “Дельо войвода – милк” ООД, с. Добромирци, общ. Кирково. Новата санкция е в резултат на намаленото количество на ползваната вода и отпадането на показателите общ азот и общ фосфор от разрешителното за заустване.

При проверка на пречиствателната станция на месопреработвателно предприятие “Мусан” ООД, гр. Джебел се констатира превишение на ИЕО по 3 показателя. Актуализирана е ежемесечната санкция на дружеството, като новия ѝ размер е 101 лв.

Проверка на пречиствателната станция на месопреработвателно предприятие “Байдано Младост 95” ООД, гр. Момчилград през месец май констатира неефективна работа на пречиствателното съоръжение и превишение на нормите по 5 показателя. Наложена е текуща ежемесечна санкция в размер на 537 лв. Проверка в края на годината показва, че станцията е в добър работен режим - има незначително превишение на някои от показателите, поради което санкцията е намалена на 64 лв.

За нарушения на екологичното законодателство по отношение опазване и управление на водните ресурси през 2008г. са издадени 33 предписания, съставени са 12 акта за установяване на административни нарушения, наложени са 17 ежемесечни санкции.

ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПОВЪРХНОСТНИТЕ ВОДИ

1. Типология на повърхностните води.

Водните обекти на територията на области Хасково и Кърджали се отнасят към две категории повърхностни води – “РЕКИ” и “ЕЗЕРА”.

За определяне на типовете повърхностни води и свързаните с тях екосистеми се е използвана Типология Система „Б”, съгласно Приложение II на Рамковата Директива за водите 2000/60/ЕС (РДВ).

1.1. Типология на категория „РЕКИ”

Използвани са следните показатели:

- вертикални фактори – надморска височина, субстрат на речното дъно. При определяне на височинното разделяне е взето в предвид и смяната на растителността.

- хоризонтални – характер на водното течение, размер и геология.

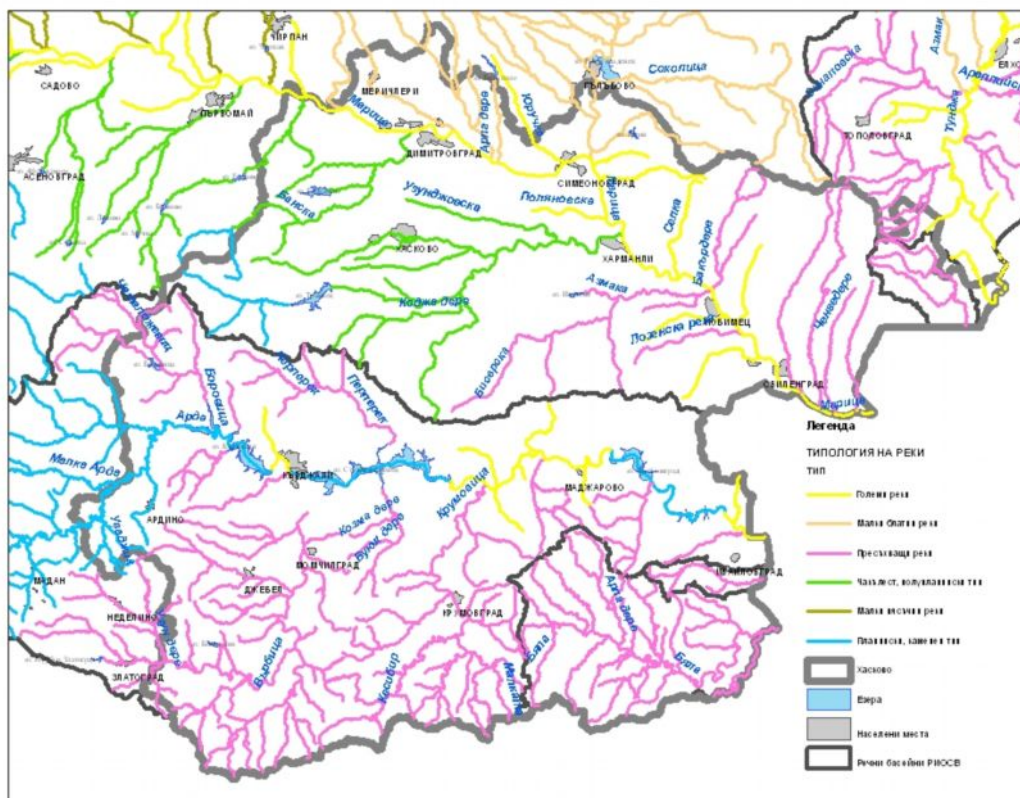
На база на тези показатели на територията на Пловдивска област идентифицирани 4 типа води категория „реки”. Те са изброени в Таблица 1-1.

Таблица №1-1 Типология категория **“РЕКИ”** в области Хасково и Кърджали

№	Тип	Име на типа	Водосбор
1	ТР 002110	Средноголеми реки	р. Марица, р.Арда – след яз.Кърджали
2	ТР 020111	Планински каменен тип	р.Арда преди яз.Кърджали, р.Харманлийска до яз.Тракиец
3	ТР 011111	Чакълест полупланински тип	р.Банска, р.Харманлийска след яз.Тракиец
4	ТР 003111	Малки блатни реки	р.Меричлерска, р.Мартинка, р.Златополска
5	ТР 011011	Пресъхващи реки	Всички притоци: - на р.Марица, след р.Харманлийска - на р.Арда след яз.Кърджали - р.Бяла - р.Атеринска - р.Фишера

Карта №1-1 Типология категория **“РЕКИ”** в области Хасково и Кърджали

Типология категория "РЕКИ" в Хасковска област

За всеки тип повърхностни води категория „река” е изготвен паспорт, в който са представени характеристиките на съответния тип, а именно:

- Описание и разпространение на типа;
- Кратко описание на морфологията;
- Абиотичен профил;
- Физико-химични условия на водата;
- Воден режим и хидрология;
- Характеристика на макробезгръбначните съобщества;
- Характеристика на макрофитните и фитобентностните съобщества;
- Характеристика на рибната фауна;
- Типични хабитати;
- Консервационни аспекти.

На територията, контролирана от РИОСВ-Хасково в рамките на посочените типове реки са определени 45 водни тела. Всяко водно тяло е речен участък с еднакво екологично и химично състояние, който има важна роля при

управлението на водите. При подготовката на Планове за управление на речните басейни (ПУРБ), които ще влезнат сила през декември, 2009г., за водните тела се подготвят конкретни програми от мерки, чрез които трябва до края на 2015г. да се достигне добро състояние на водите.

1.2. Типология на категория „ЕЗЕРА”

Въз основа на тях в ИБР са определени 11 типа езера (язовири), 4 от които се срещат на територията, контролирана от РИОСВ-Хасково. Всяко езеро (язовир) с площ > 500 ха се определя като самостоятелно водно тяло. В области Хасково и Кърджали са определени 8 самостоятелни водни тела, посочени в Таблица № 1-2:

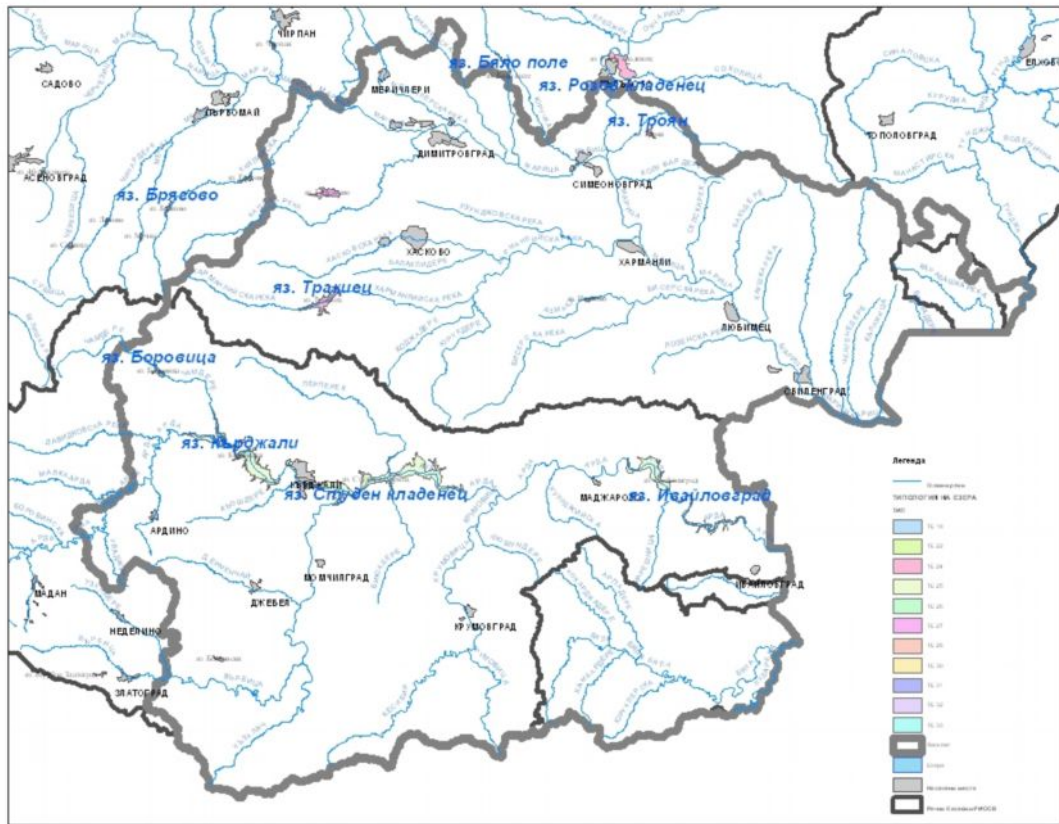
Таблица № 1-2. Типове категория “ЕЗЕРА” в области Хасково и Кърджали

№	ТИПОВЕ	Характеристики	Язовири	Брой ВТ
2	ТЕ011020	Екорегиян: 7-Източни Балкани Надморска височина: 200-800 м Дълбочина: над 6 м Геология: смесен тип Размер: 0,5-1 кв.км Соленост: Сладководни: до 0,5%	яз.Иваново	1
3	ТЕ011010	Екорегиян: 7-Източни Балкани Надморска височина: 200-800 м Дълбочина: над 6 м Геология: смесен тип Размер: 1-10 кв.км Соленост: Сладководни: до	яз.Тракиец, яз.Гарваново яз.Боровица	3

		0,5%		
4	ТЕ011000	<p>Екорегиян: 7-Източни Балкани</p> <p>Надморска височина: 200-800 м</p> <p>Дълбочина: над 6 м</p> <p>Геология: смесен тип</p> <p>Размер: > 10 кв. км</p> <p>Соленост: Сладководни: до 0,5%</p>	<p>яз.Кърджали</p> <p>яз.Студен кладенец</p> <p>яз.Ивайловград</p>	3
5	ТЕ010020	<p>Екорегиян: 7-Източни Балкани</p> <p>Надморска височина: 200-800 м</p> <p>Дълбочина: до 6 м</p> <p>Геология: смесен тип</p> <p>Размер: 0,5-1 кв.км</p> <p>Соленост: Сладководни: до 0,5%</p>	<p>яз.Троян</p>	1
			ВСИЧКО	8

Карта №1-2 Типология на категория "ЕЗЕРА" в области Хасково и Кърджали

Типология категория "ЕЗЕРА" в Хасковска област

2. Програми за мониторинг на повърхностни води – контролен и оперативен мониторинг.

2.1. Контролен мониторинг

При проектиране на мрежата за контролен мониторинг на повърхностни води на територията на ИБР са избрани представителни мониторингови пунктове за съответните речни басейни и типове водни тела. Общият брой на пунктовете за контролен мониторинг на територията, контролирна от РИОСВ-Хасково през 2008г. е 20 – 12 пункта на реки и 8 на язовири. От тях пред Европейската Комисия се докладват резултатите от 15 пункта (11 на реки и 4 на язовири).

Подборът на показателите и честота на анализ в пунктовете за контролен мониторинг е съобразена с изискванията на Приложение V на РДВ. В тях е заложено да се наблюдават всички биологични и хидроморфологични елементи. Поради липсата на утвърдени методики и експертен потенциал тази част от планирания мониторинг се планира да се извърши от външни изпълнители през 2009г. Анализът на планираните физикохимични показатели - общи, приоритетни и специфични (Приложение 1) се извършва от Регионална лаборатория-Хасково към ИАОС, а на част от приоритетните вещества (пестициди) – от външна лаборатория.

Карта № 2-1 Мрежа за контролен мониторинг на повърхностни води на територията на област Хасково и Кърджали (чл.8 на РДВ)

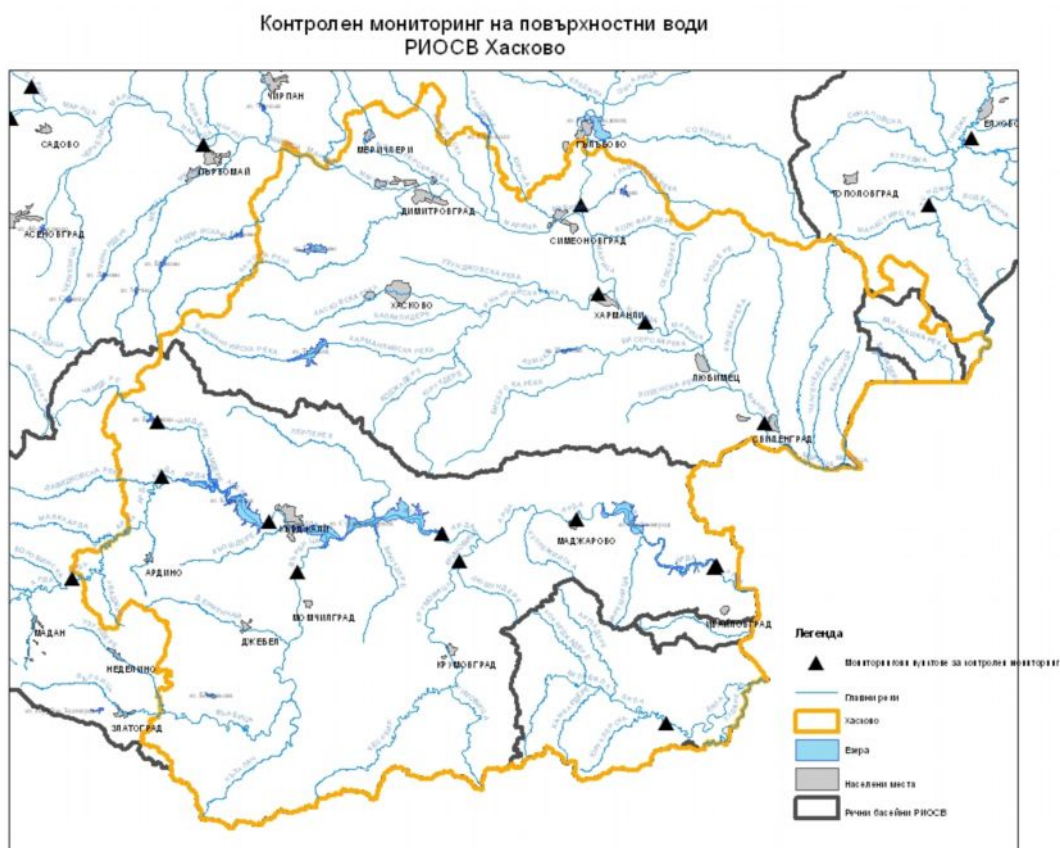

Таблица № 2-1 Програма за Контролен мониторинг на повърхностни води през 2008 г. на територията на области Хасково и Кърджали.

1. Категория Реки

№ по ред	Код на пункта	Вид на пункта	№ по номенклатурата на ИАОС	Наименование на пункта	РЛ	Географски координати		Код на водното тяло	Тип на водното тяло	Физикохимични елементи за качество					
						N	E			Основни физикохимични показатели		Приоритетни вещества		Специфични замърсители	
										показател	честота	показател	честота	показател	честота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	BG3MA00017MS0020		30060096	р. Марица след гр. Харманли (ХМС)	Хасково	41°53'53,28"	25°59'02,16"	BG3MA100R001	002110	II – 3,4,6,7		23	12	II- 1,2,3 III- 1	4 (II,V,V III, XI)
2	BG3MA01191MS0010	Фсб	30060272	р. Марица - гр. Свиленград	Хасково	41°46'08,52"	26°11'30,66"	BG3MA100R001	002110			1 - 33	12	I- 1,11,12 II- 4,5,6 III- 2	4 (II,V,V III, XI)
3	BG3MA00181MS0030		30060271	р. Харманлийска – гр. Харманли, преди устие	Хасково	41°56'01,08"	25°54'04,02"	BG3MA100R011	011111	I, II – 3,4,5,6,7	4 (II,V,V III, XI)			II- 1,2,3,4,5	4 (II,V,V III, XI)
4	BG3AR00071MS0220	I _{g/m} -	30061113	Арда – преди яз. Кърджали	Хасково	41°41'14"	25°09'09"	BG3AR700R028	002110	I,II	4 (II,V,V III, XI)	6,20, 21,23	12	II- 1,2,3, 5 III- 1	4 (II,V,V III, XI)
5		EWN*	30061278	р. Арда след яз. 'Кърджали'	Хасково	41°38'48,18"	25°21'11,88"	BG3AR500R020	002110	I,II	4 (II,V,V III, XI)	6,20, 21,23	12	II- 1,2,3, 5 III- 1	4 (II,V,V III, XI)
6	BG3AR00159MS0040		30061541	р. Арда – след гр. Маджарово	Хасково	41°38'30"	25°52'09"	BG3AR100R006	002110	I,II	4 (II,V,V III,	6,20, 21,23	12	I- 2 II- 1,2,3, 5	4 (II,V,V III,

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

											XI)			III- 1	XI)
7	BG3AR001 33MS0010	Fcb	30061115	р.Арда - след яз."Ивайловград"	Хасково	41°34'52,2"	26°06'26,1"	BG3AR10 oR002	00211 o			1-33	12	II- 1,2,3, 4,5,6 III- 1,2	4 (II,V,V III, XI)
8		EWN *	30061540	р. Върбица при с. Върли дол	Хасково	41°21'22"	25°21'08"	BG3AR35 oL010	011011	I,II	4 (II,V,V III, XI)			II- 1,2,3,5	4 (II,V,V III, XI)
9	BG3AR000 41MS0110	Ig/m -	30061281	р.Върбица - преди язовир "Студен кладенец"	Хасково	41°34'04"	25°23'22"	BG3AR40 ooR014	011011	I,II	4 (II,V,V III, XI)	6, 9,20, 21,23	12	II- 1,2,3, 5 III- 1	4 (II,V,V III, XI)
10	BG3AR000 21MS0050		30061282	р.Крумвица - преди устие	Хасково	41°35'08"	25°40'09"	BG3AR20 oR009	011011	I, II	4 (II,V,V III, XI)	9,20, 21,23	12	II- 1,2,3 III- 1	4 (II,V,V III, XI)
11	BG3MA000 35MS1620	R		р.Бяла – с.Меден бук	Хасково	41°22'49"	26°01'41"	BG3MA10 oR210	011011	I,II	4 (II,V,V III, XI)	6,20, 21,23	12	I- 1 II- 1,2,3 III- 1	4 (II,V,V III, XI)
12		EWN *	30062544	р. Бяла преди границата	Хасково	41°23'61,9"	26°07'68,7"	BG3MA10 oR210	011011	I,II	4 (II,V,V III, XI)	1-33	12	I- 1 II- 1,2,3 III- 1	4 (II,V,V III, XI)

2. Категория Езера

№ по ред	Код на пункта	Вид на пункта	№ по номенклатурата на ИАОС	Наименование на пункта	РЛ	Географски координати		Код на водното тяло	Тип на водното тяло	Физикохимични елементи за качество					
						N	E			Основни физикохимични показатели		Приоритетни вещества		Специфични замърсители	
										показател	честота	показател	честота	показател	честота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

1	BG3AR00055 MS0200	P	30061536	яз. Кърджали	Хасково			BG3AR57 oL021	01100 0	I,II	4 (II,V,V III,XI)	6,12,2 0,21,2 2,23, 24,26	12	I- 1,2 II- 1,2,3, 5 III- 1	4 (II,V,V III,XI)
2	BG3AR0006 7MS0210	P _{sdr}			Хасково	41°37'915"	25°20'391"	BG3AR600 L025	01101 0	I,II	12	12,16, 26,28	12	I- 1, 13, 14, 15, 16,17,18 II-3,4	12 (II,V,V III,XI)
3	BG3AR0003 1MS0070	P	30061537	яз.Студен кладенец – стена	Хасково	41°45'27,8"	25°08'36,7"	BG3AR35 oL010	01100 0	II- 1,3,4,6, 7	4 (II,V,V III,XI)	6,12,2 0,22, 24	12	I- 1,2 II- 1,2,3	4 (II,V,V III,XI)
4	BG3AR00133 MS0020	P	30061542	яз.Ивайловград- стена	Хасково	41°35'05,7"	26°06'42,5"	BG3AR10 oL004	01100 0	II- 1,3,4,6, 7	4 (II,V,V III,XI)	6,12,2 0,21,2 2,23, 24,26	12	I- 1,2 II- 1,2,3, 5 III- 1	4 (II,V,V III,XI)
5				яз.Иваново	Хасково	42°0'34,0"	24°1'50,9"	BG3MA10 oL009	01102 0	I,II	2 (IV- V; VIII- X)				
6				яз.Тракиец	Хасково	41°51'48,0"	25°51'56,4"	BG3MA10 oL012	01101 0	I,II	2 (IV- V; VIII- X)				
7				яз.Гарваново	Хасково	41°51'49,5"	25°26'1,5"	BG3MA30 oL045	01101 0	I,II	2 (IV- V; VIII- X)				
8				яз.Троян	Хасково	41°59'16,9"	25°25'36,3"	BG3MA20 oL015	01002 0	I,II	2 (IV- V; VIII- X)				

Легенда:

R – Референтен пункт ; I_{h/g} – Интеркалибрационен пункт (high/good) ; I_{g/m} - (good/moderate)

F_s – Флуksов пункт (вливане в море); F_{cb} – (преди пресичане на държавна граница)

P_{sdr} – Защитени територии - повърхностни води за питейно-битови водоснабдяване

P – Защитени територии други освен горната

2. Оперативен мониторинг.

При подготовката на програмата за оперативен мониторинг на повърхностните води в ИБР е използвана информация за състоянието на определените водни тела и се прилагат критериите, посочени в т.1.3.2. на Анекс V на РДВ.

Пунктове за оперативен мониторинг се поставят в онези водни тела, които са в лошо състояние и съществува риск да не постигнат добър статус към 2015 г. На територията, контролирана от РИОСВ-Хасково през 2008г. са определени 16 пункта за оперативен мониторинг - 11 на реки и 5 на язовири (яз. „Студен кладенец” и яз. „Ивайловград”).

При подбора на показатели за оперативен мониторинг се използват биологичните елементи, индикативни за степента на антропогенно въздействие върху качеството на водите - макрозообентос в реки и фитопланктон в течащи води. С оглед оперативното установяване на промените във фитопланктонните съобщества се използва показателят Хлорофил А в съчетание с други индикативни физикохимични показатели – прозрачност (SD), разтворен кислород, температура и електропроводимост.

Предвижда се мониторинг на всички физикохимични показатели, превишаващи стандартите за качество (за приоритетни вещества) или приетите норми за добро екологично състояние на химичните елементи. Предвижда се и мониторинг на други физикохимични показатели, които са свързани с тези, по които се наблюдават отклонения.

Честотата на оперативния мониторинг е съобразена с минималната честота, която се препоръчва в Приложение V на РДВ за отделните показатели:

Карта № 2-2 Мрежа за Оперативен мониторинг на повърхностни води на територията на области Хасково и Кърджали (чл.8 на РДВ)

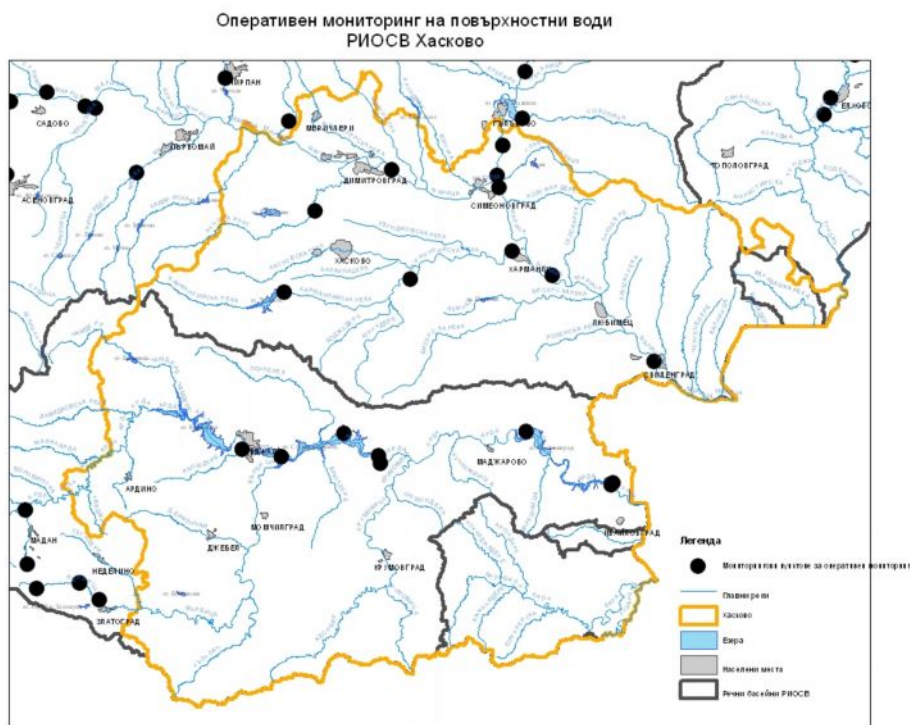

Таблица № 2-2 Програма за Оперативен мониторинг на повърхностни води през 2008 г. на територията на области Хасково и Кърджали.

1. Категория Реки

№ по ред	Код на пункта	Вид на пункта	№ по номенклатурата на ИАОС	Наименование на пункта	РЛ	Географски координати		Код на водното тяло	Тип на водното тяло	Физикохимични елементи за качество					
						N	E			Основни физикохимични показатели		Приоритетни вещества		Специфични замърсители	
										показател	честота	показател	честота	показател	честота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	BG3MA00317MS0230		30060094	р.Марица – след Димитровград	Хасково	42°03'12,54"	25°39'17,94"	BG3MA350R039	002110	I,II-1,2	4 (II,V,V III, XI)	1, 9, 33	12	I-2	4 (II,V,V III, XI)
2	BG3MA00199MS0080		30060095	р.Марица - след гр.Симеоновград	Хасково	42°01'47,88"	25°52'28,44"	BG3MA100R001	002110	I	4 (II,V,V III, XI)	1, 9, 33	12	I- 2 II- 1,2,3	4 (II,V,V III, XI)
3	BG3MA00017MS0020		30060096	р. Марица след гр. Харманли(ХМС)	Хасково	41°53'53,28"	25°59'02,16"	BG3MA100R001	002110	I,II-1,2	4 (II,V,V III, XI)			I- 2 II- 1,2,3 III- 1	4 (II,V,V III, XI)
4	BG3MA01191MS0010	Fcb	30060272	р.Марица - гр.Свиленград	Хасково	41°46'08,52"	26°11'30,66"	BG3MA100R001	002110	I,II	4 (II,V,V III, XI)			I- 2	4 (II,V,V III, XI)
5	BG3MA00325MS0240			р.Банска - с. Клокотница	Хасково	41°59'21,00"	25°30'00,18"	BG3MA300R044	011111	I,II-1,2	4 (II,V,V III, XI)	1, 9, 33	12	I- 2	4 (II,V,V III, XI)
6	BG3MA01873MS0070		30060533	р.Харманлийска - с.Тракиец	Хасково	41°51'56,94'	25°26'25,86"	BG3MA100R011	011111	I,II-1,2	4 (II,V,V III, XI)	1,20,23, 33	12	II- 1,2,3, 5	4 (II,V,V III, XI)
7	BG3MA00181MS0030		30060271	р.Харманлийска - устие, гр.Харманли	Хасково	41°56'01,08"	25°54'04,02"	BG3MA100R011	011111	II-1,2	4 (II,V,V			I- 1	4 (II,V,V

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

											III, XI)				III, XI)
8	BG3MA001 85MS0060			р.Хасковска - с.Динево, мост преди селото	Хасково	41°53'20,8 8"	25°41'49,68 "	BG3MA10 0R011	011111	I,II-1,2	4 (II,V,V III, XI)	1,9,20 ,23, 33	12	II- 1,2,3,4, 5 9	4 (II,V,V III, XI)
9	BG3AR000 53MS0190		30061279	р.Арда - след гр.Кърджали	Хасково	41°37'35,46 "	25°21'47,58 "	BG3AR50 0R020	00211 0	I,II- 1,2,5	4 (II,V,V III, XI)	6,20	12	I- 1,20 II- 1,2 III-2	4 (II,V,V III, XI)
10	BG3AR000 31MS0060			р.Арда– след яз.Студен Кладенец (мост с.Поточница- с.Рабово)	Хасково	41°36' 36,36"	25°38' 30,78"	BG3AR10 0R008	00211 0	I,II-5	4 (II,V,V III, XI)	6,20	12	II- 1,2, 5 III-2	4 (II,V,V III, XI)
11	BG3AR001 33MS0010	Фсб	30061115	р.Арда - след яз. "Ивайловград"	Хасково	41°34'52,2"	26°06'26,1"	BG3AR10 0R002	00211 0	I,II	4 (II,V,V III, XI)			I- 1,2,11,1 2	4 (II,V,V III, XI)

2. Категория Езера.

№ по ред	Код на пункта	Вид на пункта	№ по номенклатурата на ИАОС	Наименование на пункта	РЛ	Географски координати		Код на водното тяло	Тип на водното тяло	Физикохимични елементи за качество					
						N	E			Основни физикохимични показатели		Приоритетни вещества		Специфични замърсители	
										показател	честота	показател	честота	показател	честота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	BG3AR001 33MS0020	Р	30061542	яз.Ивайловград-стена	Хасково	41°35'05,7'	26°06'42,5"	BG3AR10 0L004	0110 00	I,II-2,5	4 (II,V,V III, XI)				
2	BG3AR001 57MS0030	Р		яз.Ивайловград – опашка с.Бориславци	Хасково	41°39'39"	25°56'05"	BG3AR10 0L004	0110 00	I,II-2,5	4 (II,V,V III, XI)	6,12,2 0,21,2 2,23, 24,26	12	I- 1,2 II- 1,2,3, 5 III- 1	4 (II,V,V III, XI)

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

3	BG3AR000 31MS0070	Р	30061537	яз.Студен кладенец - стена	Хасково	41°37'14"	25°38'18"	BG3AR35 0L010	0110 00	I,II-2,5	4 (II,V,V III, XI)				
4	BG3AR000 33MS0080	Р		яз.Студен кладенец – средна част	Хасково	41°39'13"	25°34'05"	BG3AR35 0L010	0110 00	I,II-2,5	4 (II,V,V III, XI)	6,12,2 0,22, 24	12	I- 1,2 II- 1,2, 3	4 (II,V,V III, XI)
5	BG3AR000 39MS0100	Р	30061114	яз.Студен кладенец - опашка	Хасково	41°37'41"	25°20'24"	BG3AR35 0L010	0110 00	I,II-2,5	4 (II,V,V III, XI)	6,12,2 0,22, 24	12	I- 1,2 II- 1,2, 3	4 (II,V,V III, XI)

Легенда:

R – Референтен пункт ; I_{h/g} – Интеркалибрационен пункт (high/good) ; I_{g/m} - (good/moderate)

F_s – Флуksов пункт (вливане в море); F_{cb} – (преди пресичане на държавна граница)

P_{sdr} – Защитени територии - повърхностни води за питейно-битови водоснабдяване

P – Защитени територии други освен горната

3. Система за прогнозиране на наводненията и ранно предупреждение

По програма ФАР трансгранично сътрудничество бе разработен проект за „Подобряване на капацитета за прогнозиране на наводнения в Българо-турския граничен район” с два компонента: „Техническа помощ за изграждане на система за прогнозиране на наводненията и ранно предупреждение по р. Марица и Тунджа” и Доставка на оборудване с автоматични метеорологични и хидрометрични станции, компютри, сървъри и софтуер за моделиране, предсказване и ранно предупреждение за наводнения. Създаден беше и интернет сайт, показващ нагледно състоянието на водните нива (нормално, повишено внимание и тревога) за 21 контролни точки по Марица и Тунджа.

По проекта бяха доставени, инсталирани и включени в системата 17 нови автоматични дъждомерни станции и 12 нови хидрометрични станции. За избраните контролни точки ежедневно се издава бюлетин за следене на ниво и степен на опасност.

На територията на Хасковска област са оборудвани 8 станции в басейните на р. Марица и р. Арда

3. Определяне на екологичното и химично състояние на повърхностните води.

3.1. Химично състояние

3.1.1. Подход за определяне на химичното състояние

Химично състояние	
добро	лошо

Химичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в два класа – добро и лошо, които се изобразяват на картите съответно със син и червен цвят. Тези водни тела, които отговарят на химичните стандарти за качество са в добро състояние, а водните тела, които са над съответните определени стойности са в лошо състояние. При оценката на химичното състояние на повърхностните водни тела са разглеждани т.нар. приоритетни вещества като са съпоставяни с предвидените стойности за екологично качество в проекта директивата за екологичните стандарти.

3.1.2. Резултати от определяне на химичното състояние

Таблица № 3-1 Брой повърхностни ВТ по химично състояние на територията на Пловдивска област

	ВТ	Марица	Тунджа	Арда	Общо
Химично състояние	Добро	27	1	20	47
	Лошо	2	0	3	6
	общо ВТ	39	1	23	53

Списък на водните тела в лошо химично състояние

BG3MA100R001	Река Марица, от р. Сазлийка до граница	Pb
BG3MA100R011	Река Харманлийска и притоци до устие	Pb, Ni
BG3AR500R020	р. Арда между яз. Кърджали и яз. Студен кладенец	Pb
BG3AR350L010	Яз. Студен кладенец	Pb
BG3AR100R008	р. Арда между яз. Студен кладенец и р. Крумовица	Pb

3.2. Екологично състояние

3.2.1. Подход за определяне на екологичното състояние

Екологично състояние				
много добро	добро	умерено	лошо	много лошо

Екологичното състояние на повърхностните водни тела се оценява в пет класа: много добро, добро, умерено, лошо и много лошо,

които се изобразяват с показаните в таблицата цветове.

ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ		
хидроморфологични показатели	биологични показатели	химични показатели

За оценка на екологичното състояние се разглеждат следните групи елементи: биологични, хидроморфологични и физико-химични елементи. Водещи за определяне на състоянието са биологичните елементи.

Таблица № 3-2 Показатели за определяне на екологичното състояние

хидроморфологични показатели	хидроложки режим
	морфологични условия
	непрекъснатост на реката
биологични показатели	фитопланктон
	фитобентос
	макрофити
	дънни безгръбначни
	риби
химични показатели	обща показатели
	биоогенни вещества
	специфични вещества

В Таблица № 3-2 за отделните групи елементи са посочени показателите, които се използват при определяне на екологичното състояние.

От провеждания мониторинг на биологичните елементи са налични само данни за дънни безгръбначни (за реки), които се оценяват по т.нар. Ирландски биотичен индекс (БИ). Използвани са също данни, получени при реализирането на външни проекти, за определени водни тела.

За оценка на биологичното състояние за реки са използвани мониторинговите данни за дънни безгръбначни (биотичен индекс) по следната Таблица 3-3:

Състояние/Тип	Планински	Чакълест	Средно големи реки	Блатни реки	Пресъхващи реки	Малки пясъчни реки
мн. добро	4-5; 5	4-5; 5	4-5; 5	4-5; 5	4-5; 5	4-5; 5
добро	3-4;4	3-4;4	3-4;4	3, 3-5;4	3, 3-5;4	3, 3-5;4
умерено	3	3	3	2.5	2.5	2.5
лошо	2;2-3	2;2-3	2;2-3	2	2	2
много лошо	1;1-2	1;1-2	1;1-2	1;1.5	1;1.5	1;1.5

Хидроморфологичните показатели са оценявани по експертна оценка въз основа значимостта на въздействието от определените натоварвания върху водните тела и повлияването на екосистемата.

За оценка на физико-химичните показатели е използвана категоризацията по Наредба № 7, както е дадено в Таблица 3-4.

Таблица № 3-4 Разделяне по категории на физико – химичните показатели за оценка на екологичното състояние

ФИЗИКО - ХИМИЧНИ ПОКАЗАТЕЛИ		
Категория по Наредба № 7	Клас за показателите в екологичното състояние	Забележка
I категория	Много добро	
II категория	Добро/Умерено	По експертно преценка в зависимост от степента на превишенията и честотата им
III категория	Лошо	
Извън трета	Много лошо	

3.2.2. Резултати за екологичното състояние

В Таблица № 3-5 са дадени резултатите от оценката на екологичното състояние на повърхностните водни тела за Източноромански район и по басейни.

Таблица № 3-5 Брой водни тела разпределени по екологично състояние в области Хасково и Кърджали

	Общо ВТ	Марица	Тунджа	Арда	Общо
ЕКОЛОГИНО СЪСТОЯНИЕ	мн.добро	1	0	0	1
	добро	4	0	11	15
	умерено	13	1	3	17
	лошо	5	0	4	9
	мн.лошо	6	0	5	11
	ВТ	29	1	23	53

Таблица 3-6 Екологичен статус на водните тела на територията в области Хасково и Кърджали

ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ НА ВТ В БАСЕЙНА НА Р. МАРИЦА

Обща част			ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ 2008			
№	Код	Водно тяло	Общо	ХМ	Б	ФХ
1	BG3MA100L009	яз. Иваново	■	■	■	■
2	BG3MA100L012	яз. Тракиец	■	■	■	■
3	BG3MA100R001	Река Марица, от р. Сазлийка до граница	■	■	■	■
4	BG3MA100R002	р. Каламица	■	■	■	■
5	BG3MA100R003	р. Ченгене дере	■	■	■	■
6	BG3MA100R004	р. Левченска	■	■	■	■
7	BG3MA100R005	р. Голямата (Пъстрогорска)	■	■	■	■
8	BG3MA100R006	Лозенска река, десен приток на река Марица	■	■	■	■
9	BG3MA100R007	р. Бисерска и притоци до устие	■	■	■	■
10	BG3MA100R008	р. Азмака, приток на р. Бисерска	■	■	■	■
11	BG3MA100R010	р. Бакър дере (Йерусалимовска)	■	■	■	■
12	BG3MA100R011	Река Харманлийска и притоци до устие	■	■	■	■
13	BG3MA100R013	Горно течение на Харманлийска река до язовир Тракиец	■	■	■	■
14	BG3MA100R210	р. Бяла река и нейните притоци	■	■	■	■
15	BG3MA100R220	Луда река	■	■	■	■
16	BG3MA200L015	яз. Троян	■	■	■	■
17	BG3MA200R014	Река Сазлийка от река Овчарица до устие	■	■	■	■
18	BG3MA300L045	яз. Гарваново	■	■	■	■
19	BG3MA300R040	Арпа дере (Златополска)	■	■	■	■

		река) от язовир Бяло поле до устие				
20	BG3MA300R042	р. Мартинка				
21	BG3MA300R043	р. Меричлерска				
22	BG3MA300R044	Река Банска средно и долно течение и Горскоизворска река				
23	BG3MA300R046	Река Банска горно течение				
24	BG3MA300R047	Старата река				
25	BG3MA300R048	Река Каялийка от яз. Езерово до вливането в река Марица				
26	BG3MA300R055	Река Текирска до язовир Чирпан 1				
27	BG3MA300R062	Река Омуровска средно и долно течение				
28	BG3MA300R063	Река Омуровска горно течение, Новоселска река, Кашладере и Съединение				
29	BG3MA350R039	Река Марица от река Чепеларска до река Сазлийка				

ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ НА ВТ В БАСЕЙНА НА Р. ТУНДЖА

Обща част			ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ 2008			
№	Код	Водно тяло	Общо	ХМ	Б	ФХ
30	BG3TU100R001	р. Фишера				

ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ НА ВТ В БАСЕЙНА НА Р. АРДА

Обща част			ЕКОЛОГИЧНО СЪСТОЯНИЕ 2008			
№	Код	Водно тяло	Общо	ХМ	Б	ФХ
31	BG3AR700R028	р. Арда между вливане на Черна река до яз. Кърджали				

		и р. Ардинска				
32	BG3AR600R026	Извор на река Боровица до яз. Боровица				
33	BG3AR600R024	р. Боровица и притоци от яз.Боровица до вливане в яз. Кърджали				
34	BG3AR600L025	яз. Боровица				
35	BG3AR570L021	яз. Кърджали				
36	BG3AR500R023	Яйлъ дере до яз. Кърджали				
37	BG3AR500R022	Оваджик дере до яз. Кърджали				
38	BG3AR500R020	р. Арда между яз. Кърджали и яз. Студен кладенец				
39	BG3AR500R019	Кюшедере-приток на Арда в частта ѝ между яз. Кърджали и яз. Студен кладенец				
40	BG3AR400R014	р. Върбица и притоците от гр. Златоград до устие				
41	BG3AR350L010	Яз. Студен кладенец				
42	BG3AR300R013	р. Козма дере (приток на Буюк дере) до водохващане за ПБВ				
43	BG3AR300R012	Буюкдере (Големица) до вливането в яз. Студен кладенец				
44	BG3AR300R011	р. Перперек до вливането ѝ в яз. Студен кладенец				
45	BG3AR200R009	Река Крумовица и притоци				
46	BG3AR100R008	р. Арда между яз. Студен кладенец и р. Крумовица				
47	BG3AR100R007	Кулиджийска река до				

		вливането ѝ в р. Арда				
48	BG3AR100R006	р. Арда от вливането на р. Крумовица до яз. Ивайловград				
49	BG3AR100R005	р. Маришница до вливането ѝ в р. Арда				
50	BG3AR100R003	р. Рибарица (Балък дере)				
51	BG3AR100R002	р. Арда между яз. Ивайловград и държавната граница				
52	BG3AR100R001	р. Атеринска				
53	BG3AR100L004	яз. Ивайловград				

3.3. Състояние на питейните води

3.3.1. Подход при оценката на повърхностните питейни водни тела.

Оценката на състоянието на повърхностните водни тела е в зависимост от категоризацията на водоизточниците в тях. Категоризацията на водоизточниците е в зависимост от резултатите от извършвания мониторинг на питейните повърхностни води и категориите определени в Наредба № 12 към Закона за водите. Съгласно тази наредба водоизточниците се класифицират в три категории в зависимост от качеството на водите – А1, А2, А3, като А1 е за най-доброто качество.

3.3.2. Резултати от определяне на състоянието на повърхностните водни тела

На територията на Пловдивска област се намират 2 водохващания за питейно-битово водоснабдяване от повърхностни води в басейна на р. Арда – яз. Боровица и р. Козма дере. В Таблица № 3-7 са дадени резултатите от определяне категорията на водоизточниците и определяне състоянието на повърхностните питейни водни тела по данни от мониторинга за 2008г.

Таблица № 3-7 Състояние на повърхностните питейни водни тела в ИБР

№	Код на защитената територия	Код на водното тяло	Име на водното тяло	Водоизточник	Категория водоизточник	Състояние водно тяло
50	BG3DSWAR04	BG3AR600L025	Яз. Боровица - ПБВ	85 яз. Боровица	A2	A2
51	BG3DSWAR06	BG3AR300R013	р. Козма дере (приток на Буюк дере) до водохващане за ПБВ	87 р. Козма дере	A2	A2

Данните от 2008г. Показват, че двете водохващания са в категория А2 съгласно Приложение 1 на Наредба 12, което определя доброто състояние на водните тела.

II. ХАРАКТЕРИСТИКА НА ПОДЗЕМНИТЕ ВОДИ

1. Мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води.

На територията на Хасковска и Кърджалийска области са определени 14 подземни водни тела в които през 2008г. се наблюдава качеството на подземните води в 18 хидрогеоложки пункта:

- BG3GoahN1-2MP019** - Сондаж № 3, гр. Хасково - 1, общ. Хасково (Контролен+Оперативен мониторинг)
- BG3GoahN1-2MP020** - Кладенец, с. Малево, общ. Хасково (Контролен+Оперативен мониторинг)
- BG3GoahN1-2MP021** - ПС - ПБВ - 15 Сондажа, гр. Хасково-Източна зона, общ. Хасково (Контролен+Оперативен мониторинг)
- BG3Go000aQhMP022** - ПС - 3 Кладенеца + 6 Сондажа, с. Брягово, общ. Хасково (Контролен+Оперативен мониторинг)
- BG3Go00000NMP023** - ПС-нова, с. Узунджово, общ. Хасково (Контролен+Оперативен мониторинг)

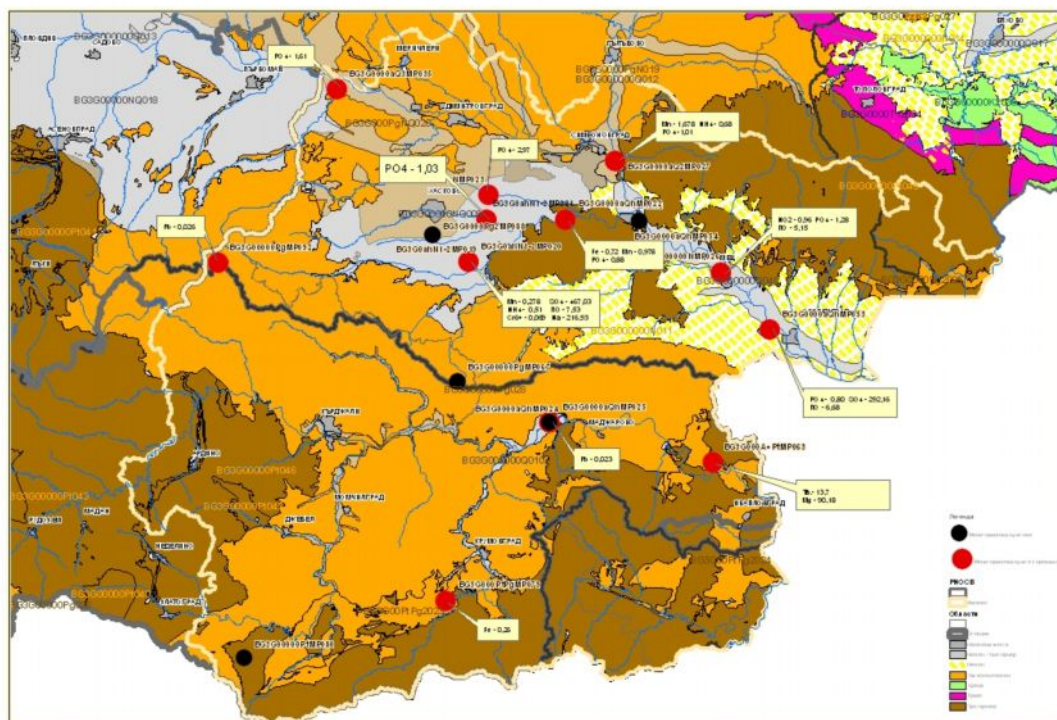
6. **BG3G0000aQhMP024** - Кладенец, с. Странджево, общ. Крумовград (Контролен мониторинг)
7. **BG3G0000aQhMP025** - Дренаж, с. Странджево, общ. Крумовград (Контролен мониторинг)
8. **BG3G000000NMP026** - Сондаж, Винарска къща "Сакар", гр. Любимец, общ. Любимец (Контролен мониторинг)
9. **BG3G0000aQ2MP027** - Кладенец ПС, гр. Симеоновград, общ. Симеоновград (Контролен+Оперативен мониторинг)
10. **BG3G0000aQhMP053** - Кладенец - ПС-ПБВ, с. Момково, общ. Свиленград (Контролен +Оперативен мониторинг)
11. **BG3G0000aQhMP054** - Кладенец, гр. Харманли, общ. Харманли (Контролен+Оперативен мониторинг)
12. **BG3G000PtPgMP079** - Извор в ПС "Кандилка", с. Кандилка, общ. Крумовград (Контролен мониторинг)
13. **BG3G000A+PtMP063** - Извор в ПС, с. Камилски дол, общ. Ивайловград (Контролен мониторинг)
14. **BG3G0000Pg2MP088** - Сондажи на КГМР, гр. Хасково, общ. Хасково (Контролен мониторинг)
15. **BG3G00000PgMP067** - Извор, с. Миладиново, общ. Кърджали (Контролен мониторинг)
16. **BG3G00000PgMP092** - Извор, с. Паничково, общ. Черноочене (Контролен мониторинг)
17. **BG3G00000PtMP080** - Извор (Чешма), с. Дрангово, общ. Кирково (Контролен мониторинг)
18. **BG3G0000aQ3MP035** - Кладенец - ПС, с. Скобелево, общ. Минерални бани (Оперативен мониторинг)

В 17 от пунктовете се извършва контролен, а в 9 - оперативен мониторинг.

Оперативен мониторинг се извършва всяка година, а контролен мониторинг само една година в рамките на един план за управление на речен басейн, който е шест годишен (2003год. – 2008 год.).

Карта № 1-1 Мрежа за мониторинг на химичното състояние на подземните води на територията на области Хасково и Кърджали

Контролен и оперативен мониторинг на химично състояние на подземни води
в Хасковски район - 2008 година

Химичното състояние на подземните води се оценява въз основа на информация от провеждания физико-химичен мониторинг. За всеки отделен мониторингов пункт има определена схема за пробонабиране и анализиранена следните групи показатели:

1. I група - основни физико-химични показатели - разтворен кислород, окислително-възстановителен потенциал, рН, електропроводимост, нитратни йони, амониеви йони, температура, перманганатна окисляемост, обща твърдост, калций, магнезий, хлориди, натрий, калий, сулфати, хидрокарбонати, карбонати, сух остатък – анализират се всички тези показатели във всички пунктовете за подземни води сезонно (четири пъти в годината).

2. II група - допълнителни физико-химични показатели – нитритни йони, фосфати, общо желязо, манган – анализират се всички или отделни показатели само в част от мониторинговите пунктове сезонно (четири пъти в годината) или на полугодие (два пъти годишно).

3. III група – метали и металоиди – олово, кадмий, арсен, живак, мед, цинк, никел, хром – тривалентен, хром – шествалентен, обща α – активност и обща β

– активност – анализират се отделни показатели само в част от мониторинговите пунктове веднъж годишно през трето тримесечие.

4. IV група – органични вещества – пестициди – в два мониторингови пункта (при гр. Симеоновград и с. Момково) - еднократно през годината са предвидени анализи.

Резултатите се сравняват със стандарта според Приложение № 1 към чл. 10, ал. 2, т. 1 на Наредба № 1 от 10.10.2007г. за проучване, ползване и опазване на подземните води.

За някои подземни водни тела в България са установени повишени концентрации на вещества от природен произход:

- манган и желязо – основно за някои водни тела в кватернерни водоносни хоризонти по реките;
- амониеви йони и сероводород – за водните тела, във или в близост до въглищни находища и в райони в които подземните води се смесват с минерални води;
- сулфати – за водните тела, в геоложки пластове, съдържащи гипсови включения и в райони в които подземните води се смесват с минерални води.
- тежки метали – за водните тела, разположени в близост до находища на полиметални руди.

Високото съдържание на желязо е следствие и на корозия на обсадната колона на водовземното съоръжение и по-малко стои в тясна връзка с химико-минералогичния състав на водоносните скали /колекторите/, на фосфати – се дължи главно на използването на торове, а на амоний свидетелствува за прясно замърсяване, главно от отпадни води.

2. Характеристика и оценка на състоянието на подземните водни тела.

2.1. BG3G00000NQ009 /Порови води в Неоген - Кватернер – Хасково/

Разположено в северозападната част на Хасковски район, заема Хасковската котловина (северната част на Източни Родопи). Водоносния хоризонт е изграден основно от пясъци, гравелити, пясъкливи глини с неоген-кватернерна възраст. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване са глинести пясъци. Цялото ПВТ има площ – 622 кв.км. Средна дебелина на водоносния

хоризонт - 8 – 38 м. Среден коеф. на филтрация на ПВТ – 7 м/ден. Среден модул на подзем. отток – 0,8 л/сек/км².

От извършените наблюдения върху химичното състояние на определените показатели се установи:

Желязо и манган – наблюдава се постоянна тенденция на съдържания над стандарта – съответно от 3 до 4,5 пъти и от 2 до 33 пъти завишение главно в южната част на подземното водно тяло.

Сулфати - продължава тенденцията от предходната година на съдържания над стандарта – от 1 до над 2 пъти.

Амоний – леко завишение в единична проба в пункта при с. Малево, като цяло съдържанията са значително под стандарта.

Фосфати – забелязва се постоянна тенденция на съдържания над стандарта – от 1 до близо 2,5 пъти или се фиксира в единични проби (от 2 до близо 6 пъти) обикновено през първо тримесечие на годината.

В единични проби се фиксира завишение спрямо стандарта на перманганатна окисляемост (1,5 пъти) и хлом (шествалентен) в пункта при Малево.

При останалите наблюдавани параметри не се установяват отклонения.

2.2. BG3G000000Q010 /Порови води в Кватернер - река Арда/

Разположено в южната част на Хасковски район. Алувиалните отложения са образувани от р. Арда и нейните притоци – р. Върбица и р. Перперек. Водоносния хоризонт е изграден от пясъци, гравелити, глини, валуни с кватернерна възраст. ПВТ има площ - 101 кв. км. Средна дебелина на водоносния хоризонт – 5 м. Среден коеф. на филтрация на ПВТ – 90 м/ден. Среден модул на подзем. отток – 2 л/сек/км².

Олово се появява отново (след 1999 год.) със съдържание повече от 2 пъти над стандарта.

Фосфати – за разлика от предходната година са със съдържания в границите на допустимата стойност. При останалите наблюдавани параметри не се фиксират отклонения.

2.3. BG3G000000Q048 /Порови води в Кватернер - Свиленград-Стамболово/

Заема терсата на р. Марица, в нейното долно течение. Водоносния хоризонт е изграден от пясъци, глини, гравелити с кватернерна възраст. ПВТ има площ 145 кв.км. Средна дебелина на водоносния хоризонт - 8 – 12 м. Среден модул на подзем. отток – 4 л/сек/км².

От извършените наблюдения върху химичното състояние на наблюдаваните показатели в пункта при с. Момково се фиксира завишение в една проба на фосфати (през първо тримесечие – близо 1,5 пъти), сулфати и перманганатна окисляемост (през трето тримесечие); амоний - продължава тенденцията от предходната година на съдържания под стандарта, като в отделни случаи те са по-малки от границата на количественото определяне на метода.

При останалите наблюдавани параметри не се установяват отклонения.

2.4. BG3G000000N011 /Порови води в Неоген - Свиленград-Стамболово/

Разположено е в източната част на Хасковски район. ПВТ заема т.н Свиленградско понижение, което е западната, стеснена част на Долнотракийската низина (наложена депресия), от север и североизток се огражда от Сакар, от юг е източната част на Ибредженската хорст антиклинала. Водоносния хоризонт е изграден от пясъци, гравелити, пясъкливи глини. ПВТ има площ 712 кв.км. Средна дебелина на водоносния хоризонт - 8 – 45 м. Среден коеф. на филтрация на ПВТ - 1 – 140 м/ден. Подхранва се основно от инфилтриралите се валежи, по-слабо от реките и деретата и водите от подложката. Среден модул на подзем. отток – 1 л/сек/км².

От второто полугодие на 2007 год. започна наблюдението на този водоносен хоризонт самостоятелно. При фосфати се фиксира завишение близо 2,5 пъти само в една проба през първо тримесечие на годината. Перманганатна окисляемост (пред трето тримесечие) показва леко завишение спрямо стандарта, а нитрити – през първото полугодие – от 1 до близо 2,5 пъти.

При останалите наблюдавани параметри не се установяват отклонения.

2.5. BG3G000000Q012 /Порови води в Кватернер - Марица Изток/

В Хасковски район попада една съвсем малка част /тясна ивица по поречието на р. Сазлийка/. Цялото ПВТ има площ 752 кв.км. Водоносния хоризонт е изграден от чакъли, пясъци, глини с кватернерна възраст. Средна дебелина на водоносния хоризонт - 40 м. Среден коеф. на филтрация на ПВТ - 0,075 – 110 м/ден. Подхранването става от реките, валежите и поливните води. Среден модул на подзем. отток – 3 л/сек/км².

От извършените наблюдения върху химичното състояние на определените показатели се установи:

Перманганатна окисляемост и през 2008 год. показва значително занижени стойности до по-малки от границата на количественото определяне на метода. Манган – продължава постоянната тенденция на съдържания значително над стандарта; амоний – в единична проба завишение (през първо тримесечие), след това е значително под допустимата стойност; фосфати – отново показват съдържания над стандарта като постоянна тенденция – от 1 до близо 3 пъти превишение.

При останалите наблюдавани параметри не се установяват отклонения.

2.6. BG3G000000Q013 /Порови води в Кватернер - Горнотракийска низина/

В Хасковски район е съвсем малка част от него /най-югоизточните му части/. Като цяло водоносния хоризонт е изграден основно от пясъци, пясъккливи глини, пясъккливи гравелити с кватернерна възраст. Цялото ПВТ има площ 2 727 кв.км, средна дебелина на водоносния хоризонт 1-20 м. Среден коеф. на филтрация на ПВТ – 75 м/ден. Подхранва се от реките и деретата притоци на р. Марица, от инфилтриралите се валежи и поливни води, от карстовите води на южната оградна верига, които подземно се изливат в алувия. Среден модул на подзем. отток - 4,1 л/сек/км².

Фосфати – продължава тенденцията от предходната година на съдържания 3-4 пъти над стандарта.

2.7. BG3GooPtPg2023 /Пукнатинни води - Крумовград - Кирковска зона/

ПВТ е разположено в Източните Родопи, заема южната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от органогенни варовици - кавернозни, варовити пясъчници, мергели, мрамори, калкошисти с протерозойска и палеогенска възраст. ПВТ има площ - 217 кв. км. Среден коеф. на филтрация на ПВТ - 0,016 - 0,08 м/ден. Среден модул на подзем. отток – 0,5 л/сек/км².

Желязо – леко завишение в единична проба през първо тримесечие, след това е значително под граничната стойност. При останалите наблюдавани параметри не се установяват отклонения.

2.8. BG3GooPtPg2024 /Пукнатинни води - Ивайловградски масив/

ПВТ е разположено в югоизточната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от мрамори, варовици, калкошисти, варовити пясъчници, мергели с протерозойска и палеогенска възраст. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване са изградени от пясъци, пясъчници, конгломерати, туфи, туфити, туфозни пясъчници, рифови варовици, метаседименти и метавулканити. ПВТ има площ - 191 кв. км. Среден модул на подзем. отток – 0,4 л/сек/км².

Показателите твърдост и магнезий показват леко завишение в единична проба през второ тримесечие, след това те са под граничната стойност. При останалите наблюдавани параметри не се установяват отклонения.

2.9. BG3GooOoPg2025 /Пукнатинни води - Свиленградски масив/

ПВТ се разкрива в северната страна на западната, стеснена част на Долнотракийската низина. Разположено е в източната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от мергели, пясъкливи мергели, варовици, пясъкливи варовици, пясъчници, конгломерати - напукани, брекчоконгломерати с палеогенска възраст. ПВТ има площ - 48 кв. км. Среден модул на подзем. отток – 0,3 л/сек/км².

През 2008 год. няма наблюдение върху химичното състояние на подземните води на това тяло.

2.10. BG3G0000PgNo26 /Карстови води - Чирпан – Димитровград/

В Хасковски район е само югоизточната част от ПВТ, заема северозапазната му част. Водоносния хоризонт е изграден от пясъкливи, глинести и органогенни варовици, мергели с палеогенска /еоцен/ възраст. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване са пясъци, чакъли, глини, конгломерати, туфи, туфити, туфозни пясъчници, рифови варовици. Цялото ПВТ има площ 1 066 кв.км. Среден модул на подзем. отток – 1,5 л/сек/км².

От извършените наблюдения върху химичното състояние не се установяват отклонения на наблюдаваните показатели, като за разлика от 2007 год. при желязо преобладават съдържания под граница на количествено определяне на метода, а при фосфати продължава тенденцията от второто полугодие 2007 год. на значително занижени стойности.

2.11. BG3G00000Pg028 /Пукнатинни води - Източно Родопски комплекс/

ПВТ е разположено в централната и южна част на Хасковски район, обхваща палеогенските отложения в Източни Родопи. Водоносния хоризонт е изграден от риолити, латити, андезити, базалти, туфи, туфити, пясъчници, алевролити, гравелити, конгломерати, брекчи, брекчо-конгломерати, мергели, органогенни варовици. ПВТ има площ - 3228 кв. км. Среден модул на подзем. отток – 0,3 л/сек/км².

Наблюдение върху химичното състояние на това ПВТ започна от второто полугодие на 2007 год. Олово се появява в пункта при с. Паничково – със съдържание 2 пъти над стандарта. Показателя рН има стойности под стандарта 6,5.

2.12. BG3G00000Pto42 /Карстови води - Ардино - Неделински басейн/

ПВТ заема най-югозападната част на Хасковски район, има меридионално разположение. Водоносния хоризонт е изграден от мрамори, калкошисти, амфиболити, кварцити с протерозойска възраст. Покриващите ПВТ пластове в зоната на подхранване са изградени от гнайси, мигматити, гранитогнайси, шисти. ПВТ има площ - 68 кв. км. Среден модул на подзем. отток – 1 л/сек/км².

През 2008 год. не е предвидено наблюдение върху химичното състояние на това ПВТ.

2.13. BG3G00000Pto45 /Пукнатинни води - Шишманово – Устремски масив/

ПВТ е разположено в източната част на Хасковски район. Водоносния хоризонт е изграден от гранити, амфиболити, мусковитови и двуслюдени гнайсошисти, шисти, лептинити. ПВТ има площ - 1462 кв. км Среден модул на подзем. отток – 0,3 л/сек/км².

ПВТ е в слабо населен район, черпенето е малко, не е добре изучено, на този етап няма мониторингови точки за наблюдение на химичното състояние на подземните води.

2.14. BG3G00000Pto46 /Пукнатинни води - Централно Родопски комплекс/

ПВТ е разположено в югозападната и южна част на Хасковски район, обхваща части от Централни и Източни Родопи. Водоносния хоризонт е изграден от гнайсошисти, гранитизирани биотитови и двуслюдени гнайси, мигматити, шисти. ПВТ има площ - 4367 кв. км. Среден модул на подзем. отток – 1 л/сек/км².

От извършените наблюдения върху химичното състояние не се установяват отклонения на наблюдаваните показатели. При желязо през първо тримесечие на годината се наблюдава съдържание близко до граничната стойност а през трето тримесечие - съдържание по-малко от границата на количественото определяне на метода

При останалите наблюдавани параметри не се установяват отклонения.

Приложение 1. Показатели и честота на мониторинг на повърхностни води.

1. Биологичните елементи за качество на повърхностните водни тела – реки, езера/язовири и крайбрежни води

Биологичен елемент за качество	Нормативно дефинирани показатели	Метрика	Честота
Реки			
Фитопланктон (само за река Дунав)	Видов състав	Съотношение на главните таксономични групи	На 6 месеца в една от годините на ПУРБ
		Дял на синьо-зелените водорасли	
	Честота на цъфтежа	Броя годишно	
	Обилие	Биомаса	
Хлорофил А			
Трофичен индекс			
Макрофити	Видов състав	Дял на чувствителни/индикаторни видове	Еднократно в една от годините на ПУРБ
	(относително) обилие	Площ на покритие	
	Степен на трофност	Макрофитен индекс	
Фитобентос	Видов състав, обилие	Биотичен диатомеен индекс (ILD)	Еднократно в една от годините на ПУРБ
	Бактериални туфи	Наличие/отсъствие	
Дънни безгръбначни	Видов състав, обилие	Съотношение на основни трофични групи (ИндексIt)	Еднократно в една от годините на ПУРБ
	Видов състав, обилие	Биотичен индекс	
	Разнообразие	Видово разнообразие (H)	
Риби	Видов състав	Дял на чувствителни/индикаторни видове	Еднократно в една от годините на ПУРБ
	Обилие	Численост, Биомаса, Плътност	
	Здравен статус	Дял на рибите с признаци на заболяване	
	Размерна структура на индикаторни видове	Видово-специфичен брой на размерните класове	
Езера/язовири			
Фитопланктон	Видов състав	Съотношение между главните таксономични групи	На 6 месеца в една от

		Дял на синьо-зелените водорасли	годините на ПУРБ
	Честота на цъфтежа	Броя годишно	
	Обилие	Биомаса	
		Хлорофил А	
		Трофични индекси	
Макрофити	видов състав	Дял на чувствителни видове	Еднократно в една от годините на ПУРБ
	Относително обилие	Площ на покритие	
	Степен на трофност	Макрофитен индекс	
Дънни безгръбначни	Видов състав, обилие	Съотношение на индикаторни групи	Еднократно в една от годините на ПУРБ
Риби	Видов състав	Съотношение между главните екологични групи	Еднократно в една от годините на ПУРБ
	Обилие	Численост, биомаса, плътност	
	Здравен статус	Дял на рибите с признаци на заболяване	
	Размерна структура на индикаторни видове	Видово-специфичен брой на размерните класове	

2. Основни физикохимични показатели

№	I група	№	II група
1	pH	1	Азот общ
2	Температура	2	Фосфор общ
3	Неразтворени вещества	3	Калций
4	Прозрачност (Диск на Секки)**	4	Магнезий
5	Хлорофил "А" **	5	Обща твърдост
6	Електропроводимост	6	Желязо общо
7	Разтворен кислород	7	Манган
8	Наситеност с кислород в %	8	Калциево карбонатна твърдост***
9	БПК ₅	9	Сероводород***
10	ХПК	10	Силиций
11	Азот амониен N – NH ₄	11	Общ органичен въглерод
12	Азот нитратен N – NO ₃	12	
13	Азот нитритен N – NO ₂	13	
14	Ортофосфати P – PO ₄	14	
15	Хлориди	15	
16	Сульфати		

* Честота на мониторинга – 1 път на тримесечие

** За езера , крайбрежни морски води и р.Дунав

*** Анализират се при необходимост и по преценка на БД

3. Приоритетни вещества

No	CAS number	EU number	Name of priority substance
1	15972-60-8	240-110-8	Alachlor
2	120-12-7	204-371-1	Anthracene
3	1912-24-9	217-617-8	Atrazine
4	71-43-2	200-753-7	Benzene
5	n.a.	n.a.	Brominated diphenylethers
6	7440-43-9	231-152-8	Cadmium and its compounds
7	85535-84-8	287-476-5	C ₁₀₋₁₃ chloralkanes
8	470-90-6	207-432-0	Chlorfenvinphos
9	2921-88-2	220-864-4	Chlorpyrifos
10	107-06-2	203-458-1	1,2-Dichloroethane
11	75-09-2	200-838-9	Dichloromethane
12	117-81-7	204-211-0	Di(2-ethylhexyl) phthalate (DEHP)
13	330-54-1	206-354-4	Diuron
14	115-29-7	204-079-4	Endosulfan
	959-98-8	n.a.	alpha-endosulfan
15	206-44-0	205-912-4	Flouranthene
16	118-74-1	204-273-9	Hexachlorobenzene
17	87-68-3	201-765-5	Hexachlorobutadiene
18	608-73-1	210-158-9	Hexachlorocyclohexane
	58-89-9	200-401-2	(gamma-isomer,Lindane)
19	34123-59-6	251-835-4	Isoproturon
20	7439-92-1	231-100-4	Lead and its compounds
21	7439-97-6	231-106-7	Mercury and its compounds
22	91-20-3	202-049-5	Naphthalene
23	7440-02-0	231-111-4	Nickel and its compounds
24	25154-52-3	246-672-0	Nonylphenols
	104-40-5	203-199-4	(4-(para)-nonylphenol)
25	1806-26-4	217-302-5	Octylphenols
	140-66-9	n.a.	(para-tert-octylphenol)
26	608-93-5	210-172-5	Pentachlorobenzene
27	87-86-5	201-778-6	Pentachlorophenol

28	n.a.	n.a.	Polyaromatic hydrocarbons
	50-32-8	200-028-5	(Benzo(a)pyrene)
	205-99-2	205-911-9	(Benzo(b)fluoroanthene)
	191-24-2	205-883-8	(Benzo(g,h,i)perylene)
	207-08-9	205-916-6	(Benzo(k)fluoroanthene)
	206-44-0	205-912-4	(Fluoroanthene)
	193-39-5	205-893-2	(Indeno(1,2,3-cd)pyrene)
29	122-34-9	204-535-2	Simazine
30	688-73-3	211-704-4	Tributyltin compounds
	36643-28-4	n.a.	(Tributyltin-cation)
31	12002-48-1	234-413-4	Trichlorobenzenes
	120-82-1	204-428-0	(1,2,4-Trichlorobenzene)
32	67-66-3	200-663-8	Trichloromethane (Chloroform)
33	1582-09-8	216-428-8	Trifluralin

* Честота на мониторинга – всеки месец

4. Специфични замърсители

№ по ред	Органични вещества	№ по ред	Тежки метали и металоиди	№ по ред	Други
	I група		II група		III група
1	Феноли	1	Цинк	1	СПАВ анионактивни
2	Нефтопродукти	2	Мед	2	Цианиди
3	Aldrin	3	Хром 6 валентен	3	Сулфиди
4	Dieldrin	4	Хром 3 валентен	4	Карбонати
5	Endrin	5	Арсен	5	Бикарбонати
6	Isodrin	6	Селен	6	Растителни масла и мазнини
7	Carbontetrachloride	7	Сребро	7	Флуороводород
8	Tetrachloroethylene	8	Калий	8	Lithium
9	Trichloroethylene	9	Натрий	9	Xylenes (p+m Xylene)
10	Polychlorinated biphenyiles (PCB 28, PCB 52, PCB 101, PCB 105, PCB 118, PCB 138, PCB 153, PCB 156, PCB 180)	10	Флуор	10	Bisphenol A
11	EOX (extractable)	11	Антимон		
12	AOX (absorbable)	12	Магнезий		
13	o,p - DDE	13	Алуминий		
14	p,p- DDE	14	Ванадий		
15	o,p - DDD	15	Кобалт		
16	p,p - DDD + o,p DDT	16	Уран (естествен)		
17	p,p - DDT	17	Радий		
18	Prometon	18	Обща β радиоактивност		
19	Prometryn				
20	Propazine				
21	Ametrin				
22	Simetryn				

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

23	Terbutryn				
24	Dichlorodifluoromethane				
25	Chloromethane				
26	Bromomethane				
27	Bromodichloromethane				
28	1,4 - dichlorobenzene				
29	1,2 - dichlorobenzene				
30	Bromoform				
31	Dichloromethane				
32	Trans-1,2-dichloroethene				
33	Tetrachloroethane				
34	Етилен				
35	O, m, p-xylene				
36	Толуен				
37	Бензо(а)антрацен				
38	Пирен				
39	Фенантрен				
40	Хризен				
41	Етилбензен				
42	Стирен				
43	Ацетон				

*Честота на мониторинг – на 3 месеца

Честотата на мониторинг на отделни показатели може да се променя, в зависимост от получените данни за тяхната величина и динамика във времето

5. Хидроморфологични елементи за качество

№	Елемент за качество	Показател	Реки	Езера	Крайбрежни води
1	Непрекъснатост на реката	Непрекъснатост на реката	На 6 години		
2	Хидрологичен режим	Количество и динамика на дебита	Непрекъснато На 1 месец	На 1 месец	
		Връзка с подземни водни тела	Непрекъснато На 1 месец	На 1 месец	
		Време на задържане		На 1 месец	
3	Морфологични условия	Изменение на дълбочината и широчината на реката	На 6 години		
		Структура и субстрат на речното легло	На 6 години		
		Структура на крайбрежната зона	На 6 години		
		Изменение на дълбочината на езерото		На 6 години	
		Количество, структура и субстрат на леглото на езерото		На 6 години	
		Структура на бреговете на езерото		На 6 години	
		Изменение на дълбочината			На 6 години
		Структура и субстрат на крайбрежното легло			На 6 години
		Структура на преходната зона			На 6 години
4	Приливен режим	Посока на преобладаващите течения			
		Сила на вълните			

ЗЕМИ И ПОЧВИ

1. Баланс на земите по основни фондове на територията на РИОСВ.

Общата територия на РИОСВ-Хасково (Хасковска и Кърджалийска области) възлиза на 826 344 ха. Земеделските земи са 477 506 ха, а обработваемите 325 349 ха. Размерът на горският фонд е 348 838 ха.

В района на РИОСВ-Хасково е създадена организация на контролната дейност в пунктовете за наблюдение и контрол на НАСЕМ, с цел провеждането на мониторинговата дейност в подсистема „Земни и почви“. Пунктовете, от които се извършва пробонабирането на почвени проби са определени от ИАОС, гр. София. Те са разположени на цялата територия на РИОСВ и са в зависимост от източниците на замърсяване.

2. Замърсяване на почвите с тежки метали и металоиди.

Източник - промишленост.

Пробонабирането се извършва в следните пунктове:

Пункт № 101, землище на с. Добрич, общ. Димитровград;

Пункт № 102, землище на с. Крум, общ. Димитровград;

Пункт № 103, землище на гр. Димитровград;

Пункт № 104, землище на с. Опалченско, общ. Кърджали;

Пункт № 105, землище на с. Вишеград, общ. Кърджали;

Пункт № 106, землище на с. Доброволец, общ. Кърджали;

Пункт № 107, землище на с. Вишеград, общ. Кърджали;

Пункт № 108, землище на с. Гледка, общ. Кърджали;

Пункт № 109, землище на с. Орешница, общ. Кърджали;

Пункт № 110, землище на с. Звездалина, общ. Кърджали;

Източник – напояване

Пробонабирането се извършва в следните пунктове:

Пункт № 301, землище на с. Черногорово, общ. Димитровград;

Пункт № 302, землище на с. Перперек, общ. Кърджали;

Пункт № 303, землище на с. Широко поле, общ. Кърджали;

Пункт № 304, землище на с.Боровица, общ. Кърджали;

Източник - химизация на селското стопанство

Пробонабирането се извършва в следните пунктове:

Пункт № 201, землище на с. Изворово, общ. Харманли;

Пункт № 202, землище на с. Орлово, общ. Хасково;

Пункт № 203, землище на гр. Свиленград;

Пункт № 204, землище на с. Тънково, общ. Стамболво;

Пункт № 205, землище на с. Ново село, общ. Свиленград;

Пункт № 206, землище на гр. Момчилград;

Пункт № 207, землище на с. Звезден, общ. Кърджали;

Пункт № 208, землище на с. Орешница, общ. Кърджали;

Пункт № 209, землище на с. Скърбино, общ. Кърджали;

Пункт № 210, землище на с. Глухар, общ. Кърджали;

Източник – автотранспорт

Пробонабирането се извършва в следните пунктове:

Пункт № 401, землище на гр. Хасково;

Пункт № 402, землище на гр. Димитровград;

Пункт № 403, землище на с. Горски извор, общ. Димитровград;

Пункт № 404, землище на с. Горски извор, общ. Димитровград;

Пункт № 405, землище на с. Черноочене, общ. Черноочене;

Пункт № 406, землище на с. Черноочене, общ. Черноочене;

Забележка: През 2008г., съгласно указания на ИАОС - гр. София не е извършено пробонабиране и анализ на почви за замърсяване с тежки метали и металоиди по източници - промишленост, напояване, автотранспорт и химизация на селското стопанство.

През есента на 2008г. е извършено пробонабиране от пунктовете от новия почвен мониторинг съгласно планграфика на ИАОС – гр. София.

Пункт № 250, землище на с. Сираково, общ. Хасково;

Пункт № 251, землище на с. Горски извор, общ. Димитровград;

Пункт № 252, землище на гр. Мерицлери, общ. Димитровград;

Пункт № 268, землище на с. Манастир, общ. Хасково;

Пункт № 269, землище на с. Узунджово, общ. Хасково;

Пункт № 270, землище на с. Голямо Асеново, общ. Димитровград;

Пункт № 286, землище на с. Ръженово, общ. Маджарово;

Пункт № 287, землище на с. Славяново, общ. Харманли;

- Пункт № 288, землище на с. Поляново, общ. Харманли;
- Пункт № 289, землище на с. Калугерово, общ. Симеоновград;
- Пункт № 305, землище на с. Пашкул, общ. Ивайловград;
- Пункт № 306, землище на с. Бориславци, общ. Маджарово;
- Пункт № 307, землище на с. Черна могила, общ. Харманли;
- Пункт № 308, землище на с. Рогозиново, общ. Харманли;
- Пункт № 324, землище на с. Свирачи, общ. Ивайловград;
- Пункт № 325, землище на гр. Свиленград;
- Пункт № 326, землище на с. Васково, общ. Любимец;
- Пункт № 343, землище на с. Равна, общ. Любимец;
- Пункт № 230, землище на с. Богатино, общ. Ардино;
- Пункт № 231, землище на с. Куцово, общ. Черноочене;
- Пункт № 232, землище на с. Ночево, общ. Черноочене;
- Пункт № 246, землище на с. Яковица, общ. Крумовград;
- Пункт № 247, землище на с. Овчево, общ. Джебел;
- Пункт № 248, землище на с. Петлино, общ. Момчилград;
- Пункт № 249, землище на с. Патица, общ. Черноочене;
- Пункт № 265, землище на с. Ралци, общ. Момчилград;
- Пункт № 266, землище на с. Татул, общ. Момчилград;
- Пункт № 267, землище на с. Кокиче, общ. Кърджали;
- Пункт № 284, землище на с. Гулия, общ. Крумовград;
- Пункт № 285, землище на с. Джанка, общ. Крумовград;
- Пункт № 304, землище на с. Стражец, общ. Кърджали;

Пунктовете са определяни, като са съобразени с типа на почвите, начина на трайно ползуване и културите които се използват. Определени са им географски координати, които образуват мрежа от 16X16 км един от друг. Пробите са анализирани от РЛ - Хасково към ИАОС по следните показатели: РН, олово, кадмий, мед, цинк, арсен, въглерод, азот, фосфор и пестициди, обемна плътност, никел и хром.

3. Замърсяване на почвите с устойчиви органични замърсители (пестициди).

През последните години на територията на Хасковска и Кърджалийска област залежават около 861 079 кг. в твърдо състояние и 122 511 литра в течно състояние забранени за употреба пестициди. От направените проверки се установи, че те се съхраняват в 27 склада разположени в 8 общини. До момента със средства от МОСВ - ПУДООС са изградени и отремонтирани централизирани складове за съхранение на растително-защитни препарати в 9 общини. Решени са проблемите за общините Хасково, Харманли, Любимец, Димитровград, Ардино, Кирково, Крумовград, Кърджали и Черноочене.

Характерно за тях е, че те са собственост на съответните общини, а всички пестициди които се съхраняват в тях са обезопасени и преупаковани. Все още не са решени окончателно проблемите със складовете в общините Маджарово, Симеоновград, Ивайловград, Джебел и Момчилград. По - голямата част от тях са собственост на бивши земеделски кооперации, а някои от тях са и частна собственост. Те са в лошо състояние, неохраняеми и наличните в тях растително-защитни препарати създават потенциална опасност от инциденти и замърсяване на околната среда.

На територията на РИОСВ – Хасково се извършва почвен мониторинг за замърсяване на почвите с пестициди. Пунктовете се определят от ИАОС – София. Анализите се извършват в РЛ – Хасково към ИАОС. През 2008г. не са констатирани замърсявания на почвите с пестициди.

4.Увреждане на почвата и земите от добивната промишленост

През последните години преустановиха работа някои от големите минно-добивни мощности в района, като например оловно-цинковите рудници в района на гр. Маджарово и въгледобива около Димитровград. От друга страна след приемането на Закона за подземните богатства се забелязва тенденция за узаконяване на по-малки и стари, и нови площи за търсене, проучване и добив, основно на строителни и скалооблицовъчни материали.

Силен интерес от страна на чуждестранни и български инвеститори представлява района на Източни Родопи, където са обособени няколко големи лицензионни площи за търсене и проучване на метални полезни изкопаеми.

По отношение опазване и екологосъобразно използване на почвите и

земните недра се контролират над 110 обекта кариери и подземни рудници. Контролът обхваща и ликвидиранияте минни обекти, на които предстои или вече се извършва техническа и биологична рекултивация като например “Маджарово-в ликвидация” ЕАД, Мина “Маришки басейн” ЕООД-в ликвидация и др. За региона на РИОСВ - Хасково общия размер на нарушените от миннодобивни дейности до момента терени е около 1 700 ха. По-голяма част от тях (около 1 200 ха) са пропадания на земи над стари минни изработки на “Мини Маришки басейн” ЕООД-Димитровград. Времетраенето на предстоящата им рекултивация в голяма степен е свързано с темповете на финансиране на предвидените мероприятия.

Общо нарушени терени в резултат на минно-добивните дейности в района през 2008 г. – 6,5 ха. Общо рекултивирани площи през годината – 11,5 ха.

5. Ерозия на почвите.

Ерозията е процес, който механично уврежда почвите, като унищожава хумусния слой, което води до намаляване на почвеното плодородие ежегодно. През 2008г. година не са финансирани проекти против ерозията и не са известни такива, които се изпълняват на контролираната от РИОСВ - Хасково територия. Дейностите по предотвратяване на почвената ерозия основно се финансират от Държавната агенция по горите.

6. Засоляване и вкисляване на почвите.

Вкисляване - изградени са опорни пунктове за мониторинг от НАСМОС.

Пробонабрани и анализирани са 32 броя почвени проби в пунктове Любимец, общ. Любимец и с. Глухар, общ. Кърджали, с. Крепост, общ. Димитровград и с. Узунджово, общ. Хасково. Пробонабирането се извършва от 4 точки за всеки пункт в две дълбочини – 0 – 20 см и 20 – 40 см – веднъж годишно – есен. От извършените анализи за вкисляване на почвите не са установени стойности застрашаващи почвеното плодородие.

7. Замърсяване на почвите със строителни и битови отпадъци.

На територията контролирана от РИОСВ – Хасково има образувани множество нерегламентирани и криминални сметища със строителни и битови отпадъци, които замърсяват и увреждат почвите на региона. На площ от 110 дка са разположени съществуващи сметища, които предстои да бъдат ликвидирани

поетапно във връзка с изпълнението на Националната програма по управление на отпадъците.

8. Увреждане на почвите от опожаряването на растителност в земеделски земи и горски фонд

Във връзка с категоричната забрана за палене на стърнища, крайпътни ивици, слокове и други растителни отпадъци, с цел недопускане увреждане на околната среда и предотвратяване вредната практика от масово палене на стърнища са изпратени до всички Общини и ОД "ЗГ" писма за стриктно изпълнение на нормативната база, забраняваща паленето на стърнища и други растителни остатъци и уведомяването на всички кметства, земеделски кооперации и сдружения, относно забраната. Трябва да се отбележи, че в сравнение с предишни години пожарите в земеделските земи намаляха. Не се констатираха големи пожари. Намаляването на броя на пожарите се дължи на популяризиране на забраната от медиите, общините и убеждаването, че полза от палене на стърнища няма, а само вреди на почвите, въздуха и биологичното разнообразие.

9. Кратка обобщена оценка за състоянието на почвите на територията на РИОСВ - Хасково

Почвата е повърхностният рохкав слой от земната кора на сушата, образуван под действието на много фактори, която притежава свойството плодородие. На контролираната от РИОСВ - Хасково територия са разположени едни от най плодородните почви в страната. Затова дълг на всеки, който използва почвата, като средство за производство или и действа по друг начин, е да я опазва от увреждане и замърсяване, като по този начин гарантира ефективна защита на човешкото здраве и естествените почвени функции. През последните години се наблюдава тенденция към намаляване замърсяването на почвите. Това се отнася основно за земеделските земи и се дължи на кризата в земеделието, а от тук ограниченото ползуване на пестициди и торове.

Съществуващите процедури по промяна предназначението на земеделските земи с участието на РИОСВ – Хасково са гаранция, че няма да се изземват плодородни земи за строителство и за неземеделски нужди. За 2008г. РИОСВ-

Хасково има участие в 14 комисии за смяна предназначението на земята. В това отношение бяха предложени 1 600 дка селскостопанска земя предимно за изграждане на складове, жилищни сгради за собствени нужди, заведение за обществено хранене бензиностанции и др. С процедурите на ОВОС се осъществява превантивна дейност по опазване на почвите от замърсяване, както на действащи обекти, така и на инвестиционните проекти.

По отношение опазване на почвите през 2008г. трябва да се отбележи значителното намаляване палежите на стърнища; обезвреждане на по-голяма част от складовете, съхраняващи стари и негодни за употреба пестициди.

Биологично разнообразие

1. Биологично разнообразие

Територията, за която отговаря инспекцията е в югоизточната част на България, обхваща Хасковска и Кърджалийска области и е с обща площ около 8 046 км².

Включва източна Тракийска низина, Източни Родопи и югоизточен Сакар. Релефът е преобладаващо хълмист и нископланински, със заоблени била, стръмни склонове прорязани от сухи дерета, с основна надморска височина между 180 и 750 м. Климатът е преходно- континентален с изразено средиземноморско влияние по поречията на р. Арда и р. Бяла.

Тук са водосборните райони и долните течения на трите основни за южна България реки–Арда, Марица и Тунджа. Другите повърхностни водни обекти на територията на област Хасково са част от Източно-беломорския район и принадлежат към поречие Марица, поречие Арда и поречие Бяла.

На територията на РИОСВ–Хасково има 88 защитени територии (ЗТ)–54 природни забележителности (ПЗ), 4 поддържани, 1 строг резерват и 29 защитени местности (ЗМ) на обща площ 9 644,576 ха.

Бяха обявени официалното от МОСВ две нови защитени местности “Нощувка на малък корморан- Димитровград” и разширение на ЗМ “Дефилето” в общ. Харманли.

Приключи подготовката на имотните и координатни регистри включени в десетте проектозаповеди за защитени зони по Директива 79/409 ЕЕС за птиците.

По-голямата част от територията, за която отговаря РИОСВ–Хасково попада в Източни Родопи. Като място с изключително високо биологично разнообразие ще посочим някои обобщени характеристики.

Източните Родопи заемат малка част от общата площ на България, едва 5,4 % /6 005 км²/, но тук са установени множество ендемични редки и защитени растителни и животински видове.

Установени са 1 950 вида растения от 122 семейства, 350 вида пеперуди, 21 вида риби, 10 вида земноводни, 26 вида влечуги, 273 вида птици и 59 вида бозайници.

Преобладаващите флорни елементи са субмедитеранските и евроазиатските, следвани от медитеранските. Ендемичният флорен елемент е представен от 85 балкански, 20 български и 7 родопски ендемични вида растения. Разпространени са 28 реликтни вида. За 25 вида единствените за страната находища са тук, 23 са включени в Европейския списък на редките, застрашени и ендемични видове /Женева, 1991г./, 12 са глобално редките европейски видове, 37 вида са включени в приложение 2 на Вашингтонската конвенция (CITES), 5 вида – в Бернската конвенция.

От общо 17 вида земноводни за България, тук са установени 10, като от тях 7 са защитени, 4 включени в Бернската конвенция и 2 вида в Световния Червен Лист на IUSN.

Птиците са представени от 273 вида, като 241 са защитени, 77 включени Червената книга на България, 261 в Бернската конвенция, 7 вида са световно застрашени.

Бозайниците са групата с най-много световно застрашени видове. От 59 вида установени в Източните Родопи, 23 са включени в Световната червена листа на IUSN (Международен съюз за защита на природата), 12 в категорията “уязвим”, 11 вида в категорията “полузастрашен”.

Наред с Родопите на територията на област Хасково попада и част от Сакар планина, където се срещат около 600 вида висши растения, 44 от които са включени в Червената книга на България. В Сакар защитените територии обхващат орнитологично важни места, които са от световно природозащитно

значение и такива с висока консервационна стойност. Те са от изключителна важност за опазването на световно застрашения от изчезване царски орел.

На територията на областта към настоящия момент официално са обявени следните 10 защитени зони по НАТУРА 2000 – Директива 79/409 ЕЕС за опазване на дивите птици: „Бяла река”, „Злато поле”, „Крумовица”, „Маджарово”, „Марица-Първомай”, „Мост Арда”, „Радинчево”, „Студен кладенец”, „Харманлийска река”, „язовир Ивайловград”.

За останалите 2 зони „Сакар” и „Добростан” са изготвени координатни и имотно регистри, както и проекти за заповеди. Предстои обявяването им от МОСВ.

Извършена е процедура по обявяване на нова защитена местност “Мъгленишки рид” – проведена е комисия, очаква се подписване на заповед за обявяване от МОСВ.

В Националната стратегия за опазване на биологичното разнообразие Източните Родопи са определени като територия с “висока” значимост по отношение на видовото си разнообразие, значимостта по отношение на ендемизма, както и наличие на редките таксони.

2. Защитени територии

Приложение 1.

СПИСЪК на защитените територии на територията на РИОСВ-Хасково (Хасковска и Кърджалийска области)						
№	Наименование	Категория	Собственост и стопанисване	Територия в ha	Попада в териториалния обхват на сл. общини	Приет план за управление
ОБЛАСТ ХАСКОВО						
1.Община Хасково						
1	"Паламудче"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Хасково	29,5	Хасково	не
2	"Находище на снежно кокиче"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС - Хасково	10,4	Хасково	не
3	"Боаза" /Пролома/	Природна забележителност	ССФ, общ. Хасково, общ. Минерални бани	0,3	общ. Хасково, общ. Минерални бани	не
4	ЗМ "Злато поле"	Защитена местност	ССФ, общ. Хасково, общ. Димитровград	84,8	общ. Хасково, общ. Димитровград	не
2. Община Димитровград						
5	"Група от 12 летнодъбови дървета"	Природна забележителност	ССФ, общ. Димитровград	0,3	общ. Димитровград	не

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

6	"Пропадналото блато "	Защитена местност	ССФ, общ. Димитровград, обл. Хасково и Общ. Опан, обл. Стара Загора	27,29	общ. Димитровград, обл. Хасково и Общ. Опан, обл. Стара Загора	не
	"Злато поле"	Защитена местност	ССФ, общ. Хасково и Димитровград	84,8	общ. Хасково и Димитровград	не
7	„Нощувка на малък корморан“	Защитена местност	ДФФ, ССФ с. Радиено, гр. Димитровград,	12,824	Общ.Димитровград	не
3. Община Минерални бани						
8	"Борака"	Поддържан резерват	ДФФ, МОСВ	11,1	Общ. Минерални бани	не
9	"Орлова скала"	Природна забележителност	ДФФ, ДГС-Хасково	1,5	Общ. Минерални бани	не
10	"Пробития камък"	Природна забележителност	ДФФ, ДГС-Хасково	1	Общ. Минерални бани	не
11	"Находище на момина сълза и божур" местност Дренака	Природна забележителност	ДФФ, ДГС-Хасково	3	Общ. Минерални бани	не
12	"Изправения камък" - Олу дере (Дикилিতаш)	Природна забележителност	ДФФ, ДГС-Хасково	0,2	Общ. Минерални бани	не
13	"Аида"	Защитена местност	ДФФ, ДГС-Хасково	3,5	Общ. Минерални бани	не
14	"Огледната скала"	Природна забележителност	ДФФ, ДГС-Хасково	1,5	Общ. Минерални бани	не
4. Община Стамболово						
15	"Шейтан кюпрю" - родопски силивряк	Природна забележителност	ДФФ, ДГС-Хасково	0,5	Общ. Стамболово	не
16	"Скални ниши" - Меден камък (Кован кая)	Природна забележителност	ДФФ ДГС-Хасково	1,5	Общ. Стамболово	не
17	"Големия сипеи"	Защитена местност	ДФФ, ДГС-Хасково	653,9	Общ. Стамболово	не
5. Община Харманли						
18	"Дефилето"	Защитена местност	ДФФ, ДГС-Харманли	127,322	Общ. Харманли	Не
19	"Сазлъка" (находище на блатно кокиче)	Природна забележителност	ССФ, ДГС-Харманли	35,8	Общ. Харманли	не
20	"Бакърлия"	Защитена местност	ДФФ, ССФ, ДГС-Харманли и Свиленград	387,15	Общ. Харманли Общ.Любимец	не
21	"Долмен"	Природна забележителност	ССФ, Общ. Харманли	0,1	Общ. Харманли	не
22	"Водопад Корудере"	Природна забележителност	ДФФ, ДГС-Харманли	0,4	Общ. Харманли	не
23	"Кюмюрлука"	Природна забележителност	ДФФ, ДГС-Харманли	0,4	Общ. Харманли	не
6. Община Маджарово						
24	"Патронка"	Защитена местност	ДФФ, ДГС-Харманли	180	Общ. Маджарово	не
25	"Меден камък"- Кован кая	Защитена местност	ДФФ, ДГС-Харманли	78,9	Общ. Маджарово	не
26	"Гюргена"	Защитена местност	ДФФ, ДГС-Харманли	72,4	Общ. Маджарово	не
27	"Момина скала"	Защитена местност	ДФФ, ССФ, ДГС-Харманли, ДГС- Крумовград, Общ.	782,03	Общ. Маджарово	не

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

			Маджарово			
28	"Черната скала"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Харманли	893,7	Общ. Маджарово	не
7. Община Свиленград						
29	"Лозенски път" (находище на блатно кокиче)	Защитена местност	ССФ, Общ. Свиленград	31,99	Общ. Свиленград	не
30	"Дервишка могила"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	33	Общ. Свиленград	не
31	"Находище на див божур"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	0,5	Общ. Свиленград	не
32	"Калето"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	5	Общ. Свиленград	не
8. Община Любимец						
33	"Долната ова"	Защитена местност	ССФ, частни земеделски земи	30	Общ. Любимец	не
34	"Глухите камъни"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	2	Общ. Любимец	не
35	"Меден камък" (Кован кая)	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	1	Общ. Любимец	не
36	"Птичи камък"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Свиленград	1	Общ. Любимец	не
	"Бакърлия"	Защитена местност	ДГФ, ССФ, ДГС-Свиленград	387,15	Общ. Любимец	не
9. Община Ивайловград						
37	"Дупката"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	6,5	Общ. Ивайловград	не
38	"Ликана"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	3	Общ. Ивайловград	не
39	"Меандри на Бяла река"	Защитена местност	ДГФ, ССФ, ДГС-Ивайловград, Общ. Ив-град	1531,98	Общ. Ивайловград	не
40	"Хамбар дере"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	101,1	Общ. Ивайловград	не
41	"Находище на градински чай" до р. Марешница	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	10	Общ. Ивайловград	не
42	"Находище на градински чай" до р. Луда река	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	80	Общ. Ивайловград	не
43	"Находище на божур" мест. Халка баир (вр. Победа)	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	15	Общ. Ивайловград	не
44	"Находище на божур"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	0,5	Общ. Ивайловград	не
45	"Пещера" мест. Коджа кае	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	0,8	Общ. Ивайловград	не
46	"Находище на снежно кокиче" мест. Петков баир	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	0,1	Общ. Ивайловград	не
47	"Група вековни чинари" под стената на яз. Ивайловград	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Ивайловград	101,5	Общ. Ивайловград	не
Област Кърджали						
1. Община Кърджали						
48	"Каменните гъби"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	3	Общ. Кърджали	не
49	"Скални гъби" (Каменната сватба)	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	5	Общ. Кърджали	не

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

50	"Находище на родопски силивряк"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	3,4	Общ,Кърджали	не
51	"Находище на родопска горска майка"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	1,7	Общ,Кърджали	не
52	"Реджеб тарла"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	0,1	Общ,Кърджали	не
53	"Скален прозорец"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кърджали	0,2	Общ,Кърджали	не
54	"Находище на венерин косъм" - река Къощдере	Защитена местност	ССФ, Общ,Кърджали	1,5	Общ,Кърджали	не
55	"Юмрук скала"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Кърджали	346	Общ,Кърджали	не
56	"Средна Арда"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Кърджали	420	Общ,Кърджали	не
2. Община Черноочене						
57	"Женда" (Къзъл Чърпъ)	Поддържан резерват	ДГФ, ДС "Женда"	39,9	Общ. Черноочене	не
58	"Елата" м. Келевия дренак	Природна забележителност	ДГФ, ДС "Женда"	0,5	Общ. Черноочене	не
59	"Находище на ела"	Природна забележителност	ДГФ, ДС "Женда"	11,3	Общ. Черноочене	не
60	"Боровете"	Защитена местност	ДГФ, ДС "Женда"	77	Общ. Черноочене	не
3. Община Кирково						
61	"Находище на синя хвойна"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Кирково	0,8	Общ- Кирково	не
62	"Гъбата"	Природна забележителност	ПФ, общ. Кирково?	0,02	Общ- Кирково	не
63	"Лъвът"	Природна забележителност	ССФ,общ. Кирково?	0,03	Общ- Кирково	не
64	"Гюмюрджински снежник"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Кирково	1926,4	Общ- Кирково	не
4. Община Джебел						
65	"Чамлъка"	Поддържан резерват	ДГФ, РИОСВ-Хасково	5,4	Общ. Джебел	не
66	"Скални образувания" мест. Калето	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Джебел	22,4	Общ. Джебел	не
68	Вековните борове	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Джебел	6,2	Общ. Джебел	не
5. Община Момчилград						
69	"Боровец"	Поддържан резерват	ДГФ, РИОСВ-Хасково	35,9	Общ. Момчилград	не
70	"Вкаменената гора"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Момчилград	7,5	Общ. Момчилград	не
71	"Равен"	Защитена местност	ДГФ, ДГС-Момчилград	4,3	Общ. Момчилград	не
6. Община Крумовград						
72	"Находище на турска леска-Джелово"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	4,9	Общ. Крумовград	не
73	"Находище на градински чай"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	5	Общ. Крумовград	не
74	"Водопада"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	0,2	Общ. Крумовград	не
75	"Душан"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	0,1	Общ. Крумовград	не
76	"Мандрата"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	0,2	Общ. Крумовград	не
77	"Буреще"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	0,2	Общ. Крумовград	не
78	"Вечнозелен тракийски дъб"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС-Крумовград	0,58	Общ. Крумовград	не

79	"Находище на градински чай" м. Дайма	Природна забележителност	ДГФ, ДГС- Крумовград	15	Общ. Крумовград	не
80	"Орешари"	Защитена местност	ДГФ, ССФ, ДГС- Крумовград, общ. Крумовград	55	Общ. Крумовград	не
81	"Рибино"	Защитена местност	ДГФ, ССФ, ДГС- Крумовград общ. Крумовград	66,3	Общ. Крумовград	не
82	"Вълчи дол"	Резерват	ДГФ, ПФ, РИОСВ- Хасково	774,7	Общ. Крумовград	не
	"Момина скала"	Защитена местност	ДГФ, ПФ – ДГС- Крумовград, Община- Крумовград		Общ. Крумовград	не
83	"Шестте пещери"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС- Крумовград общ. Крумовград	0,1	Общ. Крумовград	не
7. Община АРДИНО						
84	"Дяволски мост"	Защитена местност	ДГФ, ДГС- Ардино	2	Общ. Ардино	не
85	"Находище на родопски силивряк" с. Дядовци	Природна забележителност	ДГФ, ДГС- Ардино	0,1	Общ. Ардино	не
86	"Хладилната пещера"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС- Ардино	0,1	Общ. Ардино	не
87	"Находище на родопски силивряк"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС- Ардино	0,1	Общ. Ардино	не
88	"Калето"	Природна забележителност	ДГФ, ДГС- Ардино	0,5	Общ. Ардино	не

Управление на отпадъците

През изминалата 2008г. в сектора са извършени общо 182 бр. проверки на обекти по утвърдения план-график за проверки на РИОСВ - Хасково. Това са фирми, общини и кметства на територията на област Хасково и област Кърджали, контролирани от РИОСВ - Хасково по отношение на правилното третиране на битови, строителни, производствени и опасни отпадъци. За периода са издадени 221 броя предписания при извършени текущи контролни проверки и във връзка с постъпили жалби.

В съответствие с изискванията на чл.11 и чл. 36 от ЗУО и изготвения график за проверка на лицата, които се явяват производители и вносители на опаковани стоки, за разглежданият период са извършени 110 проверки.

Дадени са предписания за заплащане на продуктовата такса, съгласно чл.36, ал.1 от ЗУО (за фирмите, които нямат договори с организации по оползотворяване), а за тези със сключени договори както и тези заплащащи

продуктова такса - да представят попълнени приложенията № 9, 10 и 11 от ПМС № 137/1999г. за количествата.

1.Кратка информация и анализ за разработването, приемането от общинските съвети, актуализирането на общинските програми за управлението на отпадъците и общински наредби

Програми за управление на отпадъците се разработват и изпълняват от лицата, извършващи дейности с отпадъци или при чиято дейност се образуват отпадъци, които се одобряват от РИОСВ.

Кметовете на общини са отговорни за разработването и изпълнението на програми за управление на дейностите по отпадъците за територията на съответната община. Програмите са неразделна част от общинските програми за околна среда и се разработват, приемат и отчитат по реда на Глава пета от Закона за опазване на околната среда. Общините отчитат годишната дейност по управлението на отпадъците и изпълнението на програмите през първото тримесечие на следващата година, като екземпляр от отчета се изпраща в съответната РИОСВ.

Основните цели, които трябва да бъдат предвидени в общинските програми, са няколко, можем да посочим най важните от тях, а именно: Подобряване на организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъците; третиране на образуваните количества твърди битови отпадъци – количествата които се увеличава всяка година; предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъците; увеличаване на количествата рециклирани и оползотворени отпадъци и др.

Третиране на отпадъци

Отпадъците са разделени на четири основни класа (битови, строителни, производствени и опасни отпадъци), въз основа на което са определени правомощията на компетентните органи. Въведена е йерархия за управление на отпадъците с първи приоритет предотвратяване на образуването на отпадъци, следвано от оползотворяването им и на последно място екологосъобразното им обезвреждане. Регламентирани са основните задължения и забрани към притежателите на отпадъци.

В Закона за управление на отпадъците се съдържат важните дефиниции за “отпадък”, “причинител” на отпадъци, “притежател” на отпадъци и операциите по “обезвреждане” и “оползотворяване”. Отпадъкът е определен като “вещество, предмет или част от предмет, от който притежателят се освобождава или възнамерява да се освободи или е длъжен да се освободи”. От разпоредбите на закона е видно, че притежателят може да се освободи от отпадъка единствено като го предаде на лице, притежаващо необходимите разрешителни документи за дейности по оползотворяване и обезвреждане на отпадъци или за предхождащите ги дейности по временно съхранение, събиране и транспортиране. В приложение към закона са изброени методите на оползотворяване – основно чрез извличане на суровини или енергия от отпадъци и методите на окончателно обезвреждане на отпадъци – главно чрез изгаряне или депониране.

2. Битови и строителни отпадъци

На територията контролирана от инспекцията същесуват две депа проектирани и експлоатирани съгласно изискванията на Наредба №8, това са депата за твърди битови отпадъци (ТБО) в гр. Харманли и с. Гарваново (общ. Хасково). Предвид Националната програма за управление на отпадъците (2003 – 2007г.) общините в област Хасково трябва да депонират генерираните ТБО на вече изградените и влезли в експлоатация регионални депа за битови отпадъци - Хасково и Харманли. През изминалата година тези съоръжения са приемали отпадъци само от посочените вече общини. Трябва да се има предвид, че юли 2009 г. е крайния срок, след който експлоатацията на депата, които не съответстват на изискванията на закона за управление на отпадъците трябва да се прекрати. Към настоящия момент няма основание да считаме, че общинските администрации са готови да изпълнят това задължение в посочения срок.

Общините в област Кърджали ще продължат експлоатацията на старите депа до построяването на Регионален център за управление на отпадъците – гр. Кърджали. Седемте общини от областта и община Ивайловград създадоха сдружение с нестопанска цел “За чисти Родопи”, което се явява бенефициент по проекта за изграждането на „Регионален център за управление на отпадъците – Кърджали.

Към настоящия момент община Кърджали е информирала Регионалната инспекция, че има подписан договор със италиански консорциум за строителството на Регионалния център за управлението на отпадъците и осем претоварни станции. Избрана е и фирмата която ще извършва строителния надзор. В тази връзка община Кърджали е издала разрешение за строеж № 336 от 22.12.2008г. На 21.12.2008г. влизе в сила Комплексно разрешително № 365–НО-2008г за РЦУО-Кърджали.

I. Подобряване организацията по разделяне, временно съхранение, събиране и транспортиране на отпадъците

№	Община	Брой жител и	Брой населен и места в общината	Брой населени места с въведена система за събиране и транспортиране на БО	Населени места в които не е въведена система за събиране и транспортиране на БО (изписват се поименно)	% население, обхванато в организацията на системата за събиране и транспортиране на БО	Брой на обслужването на население
1	2	3	4	5	6	7	8
Област Хасково							
1.	Хасково	116705	36	36	0	100	
2.	Димитровград	61546	26	26	0	100	
3.	Свиленград	25293	24	24	0	100	
4.	Харманли	25273	25	25	0	100	
5.	Любимец	10973	10	10	0	100	
6.	Стамболово	13 928	26	26	0	100	
7.	Симеоновград	9920	9	9	0	100	
8.	Ивайловград	8159	49	4	45	58	
9.	Мин.бани	6093	12	2	11	/	
10.	Маджарово	2148	19	1	18	37	
Област Кърджали							
11.	Кърджали	76235	101	85	16	99	
12.	Кирково	24418	71	64	7	96	
13.	Крумовград	19963	48	18	30	82	
14.	Момчилград	16 861	46	46	0	100	
15.	Черноочене	10527	51	27	24	70	
16.	Ардино	15171	52	25	27	/	
17.	Джебел	5779	47	1	46	57	

3. Производствени и опасни отпадъци.

През годината са издадени 18 разрешения по реда на чл.37 от Закона за управление на отпадъците за дейности, включващи събиране, транспортиране и/или временно съхраняване, предварително третиране, разкомплектоване, оползотворяване и /или обезвреждане на производствени и/или опасни отпадъци. Издадени са 10 броя регистрационни документа за дейности по

събиране, транспортиране и/или временно съхраняване на производствени неопасни отпадъци по чл. 12, ал. 4 от ЗУО. Издадени са и 18 броя удостоверения за съответствие на площадките за извършване на търговска дейност с отпадъци от черни и цветни метали, с нормативните изисквания по чл. 54, ал. 4, т. 3 от ЗУО.

4.Предотвратяване и намаляване на образуването на отпадъци

Непрекъснато нарастващото количество отпадъци, образувани от жизнената дейност на хората, производството и търговията, налага предприемането на мерки за намаляване на общото им количество, повторната им употреба и увеличаването на рециклирането и оползотворяването им.

Управлението на отпадъците, в съответствие с изискванията на европейското законодателство, бяха поставени с приемането на Закона за ограничаване на вредното въздействие на отпадъците върху околната среда (ЗОВВООС) през 1997 г., като по-голямата част от разпоредбите му са залегнали и в действащия Закон за управление на отпадъците (ЗУО) (ДВ, бр.86 от 2003 г.).

Установен беше разрешителен режим за всички дейности, свързани с управление на отпадъците и бяха определени компетентните органи – Министерството на околната среда и водите (МОСВ) и неговите териториални органи Регионалните инспекции по околна среда и води (РИОСВ) по издаване на разрешенията и контрола над тяхното изпълнение.

Посочените по-долу физически и юридически лица са получили разрешителни за третиране на отпадъци с цел тяхното предварително третиране, оползотворяване или обезвреждане

№	Наименование на задачата	Брой	Забележки
1	2	3	4
1	Издадени разрешения от директора на РИОСВ по чл.37, т.1 от ЗУО	18 бр.	
1.1	Наименование на физическото или юридическото лице, на което е издаден документа	№ и дата на издадения документ	

1.	“Сплав Ко” ООД	14-ДО-95-00/28.03.2008 г.	
2.	МБАЛ Кърджали ООД	14-ДО-92-00/28.02.2008	
3.	ЕТ “Калиакра – В.Господинова”	14-ДО-91-00/11.01.2008	
4.	ДКЦ I Кърджали ООД	14-ДО-93-00/29.02.2008	
5.	Тракия–СЕПАРИРАНЕ и РЕЦИКЛИРАНЕ ООД	14-ДО-94-00/13.03.2008	
6.	ЕТ “Филю Атанасов – Детелина”	14-ДО-57-02/11.03.2008г.	
7.	“Феникс гама” АД	14-ДО-50-02/25.02.2008г.	
8.	“Община Димитровград”	14-ДО-96-00/09.06.2008 г.	
9.	“Даниели” ЕООД	14-ДО-97-00/12.06.2008 г.	
10.	“К иА” ЕООД	14-ДО-98-00/17.06.2008 г	
11.	‘Неоком’ ЕООД	14-ДО-99-00/11.07.2008г.	
12.	‘Недика-НД’ ООД	14-ДО-100-00/30.07.2008 г.	
13.	ЕТ’Рунамит’	14-ДО-101-00/09.09.2008 г.	
14.	‘Кивиа ойл’ ЕООД	14-ДО-102-00/09.09.2008 г.	
15.	ЕТ ‘Тира-Иван Желев’	14-ДО-103-00/18.09.2008 г.	
16.	“АВТО ЕМ ” ЕООД	14-ДО-104-00/21.10.2008 г.	
17.	“Лектра” ООД	14-ДО-105-00/26.11.2008 г.	
18.	“Екопиролиза” ООД	14-ДО-106-00/29.12.2008 г.	
19.			
2	Издадени регистрационни документи по чл.52, ал.1 от ЗУО	10 бр.	
2.1	Наименование на физическото или юридическото лице, на което е издаден документа	№ и дата на издадения документ	
1.	ЕТ “Мария Йотова”	14-РД-31-00/15.01.2008 г.	
2.	“Нефтопласт” ООД	14-РД-32-00/22.01.2008 г.	
3.	“Нефтопласт” ООД	14-РД-33-00/12.02.2008 г.	
4.	“Виста- БГ” ЕООД	14-РД-34-00/	

		15.02.2008 г.	
5.	ЕТ "ТЕДИ"	14-РД-35-00/ 18.02.2008 г.	
6.	ПЗК Деметра"	14-РД-36-00/ 04.03.2008 г.	
7.	'Ел Ем Импекс'ЕООД	14-РД-37- 00/09.09.2008 г	
8.	'Кемстийл'ЕООД	14-РД-38- 00/24.09.2008 г	
9.	ЕТ"Нико-Николай Пейков"	14-РД-39- 00/09.10.2008 г	
10.	ЕТ"Нели-Катерина Иванова"	14-РД-40- 00/04.11.2008 г	
3	Издадени удостоверения по чл.55, ал.3 от ЗУО		18 бр.
3.1	Наименование на физическото или юридическото лице, на което е издаден документа	№ и дата на издадения документ	
1.	ЕТ "Демир Антонов"	15.01.2008 г.	
2.	"Ивонс Метал" ЕООД	29.01.2008 г.	
3.	"Енерго ремонт строй" ЕООД	25.01.2008 г.	
4.	"Енерго ремонт строй- ЦРБаза Д-град" ЕООД	25.01.2008 г.	
5.	"Тенс" ЕООД	20.01.2008 г.	
6.	"Ивонс Метал" ЕООД	04.03.2008 г.	
7.	"Екоуейст" АД	15.03.2008 г.	
8.	"Сакар" ЕАД	09.04.2008 г.	
9.	"Габи Вал" ЕООД	09.04.2008 г.	
10.	"Феникс Т" ЕООД	21.04.2008 г.	
11.	ЕТ "Христина Господинова"	08.05.2008 г.	
12.	"Христина Господинова" ЕООД	08.05.2008 г.	
13.	"Христина Господинова" ЕООД	12.05.2008 г.	
14.	"АСАД 2003" ЕООД	03.06.2008 г.	
15.	'Никон метал' ЕООД	02.09.2008	
16.	ЕТ'Лъки –Росен Соколов'	02.09.2008	
17.	'Кемстийл'ЕООД	24.09.2008	
18.	"С- груп 12" ЕООД	12.12.2008г.	
4	Утвърдени програми за управление на дейностите по отпадъците		32 бр.
"	Наименование на лицето, отговорно за изпълнението на програмата (уточнява се задълженото физическо или юридическо лице, съгласно чл.29, ал.1, т.2, 3 или 4)	Основание за изготвяне на програмата (чл.29, ал.1, т.2; чл.29, ал.1, т.3; чл.29, ал.1, т.4)	Дата на утвърждаване
1.	"Сплав Ко" ООД	чл.29, ал.1, т. 2	30.01.2008 г.
2.	БДЖ-Тягов подвижен състав в ООД	чл.29, ал.1, т. 2	04.03.2008 г.

3.	“Даниели” ЕООД	чл.29, ал.1, т. 2	06.03.2008 г.	
4.	Вулкан АД	чл.29, ал.1, т. 2	22.01.2008	
5.	Тракия–СЕПАРИРАНЕ и РЕЦИКЛИРАНЕ ООД	чл.29, ал.1, т. 2	11.3.2008	
6.	“Феникс гама” АД	чл.29, ал.1, т. 2	20.2.2008	
7.	ГПСОВ Димитровград	чл.29, ал.1, т. 2	11.3.2008	
8.	НКЖИ	чл.29, ал.1, т. 2		
9.	“СБАЛВБ-Ивайловград” ЕООД	чл.29, ал.1, т. 2	30.06.2008 г.	
10.	“Недика-НД” ООД	чл.29, ал.1, т. 2	26.06.2008 г.	
11.	“Авто ЕМ” ЕООД	чл.29, ал.1, т. 2	13.05.2008 г.	
12.	“Неоком” ЕООД	чл.29, ал.1, т. 2	30.05.2008 г.	
13.	“АБ” АД	чл.29, ал.1, т. 2	19.06.2008 г.	
14.	“Христина Господинова” АД	чл.29, ал.1, т. 2	19.06.2008 г.	
15.	“Енерго ремонт строй” ЕООД	чл.29, ал.1, т. 2	10.05.2008 г.	
16.	“Габи Вал” ЕООД	чл.29, ал.1, т. 2	12.06.2008 г.	
17.	Асталди ЕсПи Ей-Клон България	чл.29, ал.1, т. 2	съгласуване	
18.	“Билла България” ЕООД	чл.29, ал.1, т. 2	съгласуване	
19.	‘РЕС 1’ ЕООД	чл.29, ал.1, т.2	25.8.2008	
20.	‘Космопласт’ ООД	чл.29, ал.1, т.2	25.7.2008	
21.	‘Лектра’ ООД	чл.29, ал.1, т.2	15.7.2008	
22.	ЕТ ‘Тира- Иван Желев’	чл.29, ал.1, т. 2	11.7.2008 г.	
23.	‘Еуратекаут’ ООД	чл.29, ал.1, т.2	30.9.2008	
24.	ДМСГ Кърджали	чл.29, ал.1, т.2	28.9.2008	
25.	‘МБАЛ Хигия’	чл.29, ал.1, т.2	28.6.2008	
26.	УСТРА БЕТОН ООД,	чл.29, ал.1, т.2	23.10.2008 г.	
27.	“Пътно поддържане-Харманли” ЕООД	чл.29, ал.1, т.2	24.11.2008 г.	
28.	“Дион” ЕООД	чл.29, ал.1, т.2	03.12.2008 г.	
29.	“Пътни строежи” АД , Пловдив	чл.29, ал.1, т.2	02.12.2008г.	
30.	“Астрея” ЕООД	чл.29, ал.1, т.2	02.12.2008г.	
31.	Общ.Димитровград	чл.29, ал.1, т.2	01.12.2008г.	
32.	ЕСИ ЕАД	чл.29, ал.1, т.2	съгласуване	

Екологичен информационен и образователен център

1. Дейности в екологичният информационен и образователен център

Центърът е създаден през 2005 година с цел:

- улесняване достъпа на гражданите до екологична информация;
- повишаване на екологичната култура и образование;
- насърчаване участието на обществеността в процесите на вземане на решения, касаещи околната среда.

През цялата 2008 година центърът работи за постигане на поставените цели. Достъпът до екологична информация, с която разполага регионалната екоинспекция, е максимално улеснен. Всеки посетител на екологичния информационен и образователен център има пряк достъп до наличната информация. На място е създадена възможност да се ползват материали за справка, както и да се предоставят някои от тях за ползване извън центъра. Част от информационните материали, с които разполага центъра са предназначени за раздаване на заинтересуваните лица или институции. За съжаление от създаването му до момента процеса на събиране на информация в областта на опазване на околната среда е много труден. Липсват средства за закупуване на научно-популярна литература, за справочници, определители и други, както и за абонамент на издания специализирани в тази област. Въпреки това всички налични материали като книги, списания, информационни бюлетини, дигитални, брошури, стикери, плакати, видеокасети, CD-та и други се предоставят на посетителите в центъра.

Запазва се тенденцията най-често конкретна информация в областта на природозащита да търсят ученици, учители, студенти, журналисти и представители на НПО. През април 2008 година бе изготвен „Доклад за състоянието на околната среда в Хасковска и Кърджалийска области за 2007 година”. Докладът е издаден на електронен носител и е предназначен за широката общественост и всички заинтересувани лица. Опитът от последните няколко години показва, че с развитието на информационните технологии и по-широкото ползване на компютри от потребителите у нас, предпочитаната форма за получаване на някаква информация е в електронен вид. Затова и РИОСВ – Хасково е избрала да издава и предоставя на всички, които се

интересуват изготвяния от експертите доклад в такъв вид. Изданието дава пълна информация за състоянието на околната среда на регионално ниво.

Докладът за състоянието на околната среда за 2007 година е изпратен до всяка една от общините в Хасковска и Кърджалийска области, Проект “Родопи” – регионално звено за подпомагане в град Кърджали, до всички регионални екоинспекции в страната, Министерството на околната среда и водите и други. Същият бе предоставен на седем студенти за разработване на дипломни или курсови работи. През 2008 година се увеличи броят на посетителите на екологичния, образователен и информационен център. През 2007 година центърът бе посетен от 160 души, като това бяха предимно ученици, техните учители и студенти. През миналата година категориите посетители се запазиха, но броят им нарастна със 130. Така общо посетителите на центъра за 2008 година бяха 290. Това се дължи преди всичко на по-големия брой лекции и презентации представени в центъра пред ученици от няколко училища в град Хасково.

Освен основните категории посетители през 2008 година в информационния център бяха организирани и проведени няколко експерти екологични съвета за разглеждане на доклади за въздействието на инвестиционни намерения в региона върху компонентите на околната среда, като същият бе посетен и от представители на фирми по кадастъра, отразяващи границите на защитените зони от националната екологична мрежа НАТУРА 2000 в картата на възстановената собственост.

Две специални събития бяха проведени през миналата година в центъра на екоинспекцията. През януари се състоя обучение за представители на общините от Хасковска област. Темата на семинара бе «Оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) на инвестиционни предложения и нейното място в процеса на териториалното планиране. Обучението за екологите на общините беше организирано от проект «Опазване на глобално значимото биологично разнообразие в ландшафта на Родопите» със съдействието на РИОСВ – Хасково. На същото място през март се проведе работна среща – обучение за същите реципиенти, организирана от проект «Родопи». Темата на тази среща бе «Идентифициране, набиране и използване на национално достъпни данни, отнасящи се до интегриране на опазването на биологичното разнообразие, климатичните промени и деградация на земята в разработването на

устройствени планове и програми за опазване на околната среда на местно и регионално ниво».

Една от основните дейности на екологичния, образователен и информационен център е привличане на младите хора към работата по опазване на околната среда. Затова и в него се организират и провеждат лекции и презентации с участието на ученици от училища предимно от град Хасково. Лектори най-често са експерти от регионалната екоинспекция, но също така покани са отпращани и до външни лектори. Такива са предимно специалисти в опазването на конкретни видове от различни природозащитни неправителствени организации или научни работници от Българска академия на науките.

През 2008 година са организирани и проведени **пет** презентации в центъра на екоинспекцията. Центърът разполага с няколко образователни програми и пакети, които може да предоставя на желаещите детски градини и училища в Хасковска и Кърджалийска области. Това са **„С Флупи за по-добра околна среда“**, **„Зелен пакет“** и **„Животните на национален парк „Централен Балкан“**. От 2007 година в центъра може да бъде намерен и образователен пакет, предоставен от дирекцията на национален парк „Централен Балкан“, представящ флората на парка. Той представлява 12 плаката с растенията, които могат да бъдат видени в защитената територия и информация за учителите.

Образователният център се използва най-често като едно удобно място за изнасяне на открити уроци. Центърът разполага с необходимата техника за представяне на презентации, гледане на филми и работа с деца. Темите представяни в него са на различна тематика. Най-голям е интереса към проблемите свързани с опазване на биологичното разнообразие и работата на институциите в тази област.

2. Организиране и провеждане на международни инициативи подкрепяни от Министерството на околната среда и водите

Специални събития по повод международните кампании за 22 април – Международен ден на Земята, 5 юни – Световен ден на околната среда и 22 септември – Европейски ден без автомобили от страна на РИОСВ – Хасково не са организирани.

Подготвена и предоставена е информация за медиите, касаеща целите и темите на тези международни инициативи. Отправена бе покана до всички общини от двете области – Хасково и Кърджали да подкрепят кампанията Европейската седмица на мобилността и Европейския ден без автомобили като се регистрират като поддържащи или участващи градове в тази инициатива.

Събития по този повод организираха общините Димитровград, Ардино и Кърджали, а община Харманли подкрепи като поддържащ град европейската инициатива.

Съвместни прояви на регионалната екоинспекция с училища от град Хасково бяха организирани и се проведеха по повод 22 май – Международен ден на биологичното разнообразие под надслов «Биологично разнообразие и земеделие». На 22 май в СОУ «П. Хилендарски» град Хасково бе открит зоокът в един от кабинетите по Биология. В него ще се отглеждат от учениците с помощта на техните учители 11 животни. Изнесена бе и презентация на тема «Птичето богатство на Източните Родопи и Сакар» представена от ученик на Природо-математическата гимназия «акад. Боян Петканчин» град Хасково.

В екологичния, образователен и информационен център на РИОСВ – Хасково беше представена презентация на тема «Заплахи за биологичното разнообразие в Източните Родопи». Запознати бяха ученици от ПМГ «акад. Боян Петканчин» – Хасково, ЕГ «проф. Асен Златаров» и СОУ «Васил Левски», град Хасково. Представени бяха и образователни карти на РБългария с отразени на тях защитени и застрашени от изчезване растения и животни. В Общински младежки център – град Хасково бе прожектиран филмът «Неудобната истина» на Ал Гор.

3. Работа с медиите за популяризиране дейността на регионалната екоинспекция и изграждане на доверие сред обществеността

През 2008 година информационната дейност на РИОСВ – Хасково се развива главно в насока популяризиране контролната дейност на инспекцията сред обществеността. Това се постига с помощта на медиите от областите Хасково и Кърджали, изпълняващи ролята на посредник в този процес. През последните четири години бяха създадени добри взаимоотношения с всички медии, работещи в региона, което от своя страна доведе до постигане на целта ни – да се популяризират резултатите от работата на екоинспекцията на територията на Хасковска и Кърджалийска области. За това съдим по нарастналият брой съобщения подготвени и изпратени през годината до регионалните медии, както и от по-високият процент на отразяване на работата ни, не само от медиите на местно ниво, но и на национално.

За 2008 година са подготвени и изпратени до регионалните медии **115 съобщения**. Това са с 25 прессъобщения повече в сравнение с 2007 година. Средно за месец **са подготвяни по девет съобщения**. През тази година в традиция, при работата с медиите от двете области, се превърна предоставянето на обобщена информация за контролната дейност на екоинспекцията за всеки един от месеците, както и за постъпилите уведомления за инвестиционни намерения в региона. Друга част от информацията предоставяна до обществеността касае резултатите от проверки на екоинспекторите по постъпили сигнали или жалби, като част от дейността на регионалната екоинспекция. Своевременно с посредничеството на регионалните средства за масово осведомяване е информирано засегнатото население при регистрирани превишения на нормите за серен диоксид в градовете Димитровград и Кърджали от автоматичните станции за мониторинг, които са част от Националната система за контрол качеството на атмосферния въздух. Обществеността е информирана и за провежданите в световен мащаб кампании за опазване на околната среда и приобщаването на световното население към тези проблеми.

Отговорено е **на 22 запитвания** от страна на журналисти от регионални и национални медии. През 2008 година запитванията от медиите са само с две по-малко в сравнение с предходната година. Изводът от това сравнение може да

бъде, че в резултат на подобряване на работата с медиите сме търсени по-малко за уточняване на информацията или искане на допълнителна такава. Анализът на отправените към екоинспекцията запитвания сочи, че най-често допълнителна информация относно дейностите на институцията на регионално ниво е искала местната кабелна телевизия «Рекординг – Аида». Осем от 22-те запитвания за годината са от страна на тази електронна медия. Често е подготвяна и информация за всекидневника «Хасковска Марица».

Най-широко информацията за медиите се отразява от двата всекидневника в град Хасково – „Новинар юг” и „Хасковска Марица”. Голяма част от адресираните до медиите съобщения се публикуват и от седмичника в град Димитровград – „Тракия 21 век”. Поради факта, че РИОСВ – Хасково не е абонирана за този вестник е изключително трудно да се проследи процента на отразяване на предоставяната за обществеността информация.

Регионалната екоинспекция винаги е търсена като източник на информация в областта на околната среда от ежедневника излизащ в град Кърджали – „Нов живот”. Това е и единствената печатна медия, на която може да бъде извършван мониторинг от наша страна, защото се публикува в Интернет. Останалите вестници – „Седем дни Кърджали” и „Арда нюз” не предлагат такава услуга. Това също затруднява работата с тях и невъзможността да следим публикуването на информацията изпращана от регионалната екоинспекция.

От 2007 година прессъобщенията на РИОСВ – Хасково са отразявани и на електронния информационен сайт – haskovo.info, както и на сайта на националното радио «Дарик». От 2008 година в региона бе открит и друг информационен сайт – haskovo.net, където освен новини от Хасково и региона може да бъде намерена и актуална информация от страната и света. Създадени бяха добри връзки и отношения с журналистите от медията, където вече редовно се отразява и информацията за дейността на екоинспекцията.

През миналата година във връзка с горещи теми като регистриране на превишения на нормите за серен диоксид в град Кърджали, както и по повод инвестиционното намерение на община Димитровград за изграждане на сметище за твърди битови отпадъци в землището на село Ябълково, община Димитровград, бяхме потърсени за допълнителна информация и от

национални медии, с които не е работено до момента. Това са предимно електронни медии, както и няколко печатни.

14 изяви пред регионалните електронни медии имат експертите от РИОСВ – Хасково през годината. Това са основно коментари по предоставена вече информация за текущата дейност на екоинспекцията. Специално интервю за репортаж, отразяващ екологичните проблеми на град Кърджали, излъчен по ТВ7, бе дадено от инж. Кирилка Митрушева – началник сектор «Опазване чистотата на въздуха». Част от материала бе излъчен и в публицистичното предаване «Отзвук» с Диляна Грозданова на същата медия.

Интервю за „Дарик” радио и радио Стара Загора бе дадено и от Борислав Борисов – началник сектор „Защитени територии и биологично разнообразие” за осъществявания контрол от РИОСВ – Хасково върху провеждани научни изследвания в защитени територии от Сакар и Източните Родопи. Две интервюта и за програма «Христо Ботев» на националното радио бяха дадени от Борислав Борисов по повод обявяването на първите защитени зони от мрежата НАТУРА 2000 в региона.

Неколкократно през годината по различни поводи експерти от РИОСВ – Хасково са гостували на сутришния блок на ТВ7 – Хасково – «Закуска с ТВ7».

4. Посещения на страницата в Интернет на РИОСВ – Хасково на адрес www.riosv-hs.org

5 577 са посетителите на страницата на регионалната екоинспекция в Интернет на адрес: www.riosv-hs.org през 2008 година. По-голямата част от хората потърсили информация на нашата страница са от България. Това са над 2 800 от посетителите. Най-често тя е отваряна от жители на столицата, следвани от представители на градовете – Димитровград, Хасково, Казанлък, Пловдив и други. Наблюдава се тенденция по-често информация от страницата ни в Интернет да е търсена от жители на градове в южна България. Изключение през последните три месеца от годината правят регистрираните посещения от градовете Варна и Велико Търново. Анализът на посетителите на страницата за първи път през последните месеци от миналата година показва и влизания от град Кърджали.

От началото на годината адреса ни в Интернет е посещаван и от граждани на следните държави в света: Съединени американски щати, Германия, Русия,

Турция, Великобритания, Испания, нарастнали са влизанията от Холандия през последните три месеца на година и Швейцария. Нови са посещенията регистрирани от Белгия и Босна и Херцеговина.

5. Достъп на обществеността до работата на РИОСВ – Хасково, чрез страницата в Интернет на адрес www.riosv-hs.org

Актуална информация за работата на екоинспекцията присъства на адрес: www.riosv-hs.org. От края на 2007 година там се публикуват и всички решения на директора на РИОСВ – Хасково, касаещи инвестиционни намерения, попадащи в границите на защитени зони от националната екологична мрежа НАТУРА 2000 по Наредбата за условията и реда за извършване на оценка за съвместимостта на планове, програми, проекти и инвестиционни предложения с предмета и целите на опазване на защитените зони. За 2008 година на страницата в Интернет са публикувани **93** решения на директора на регионалната екоинспекция по тази наредба. Достъпни за обществеността на адреса на инспекцията в Интернет пространството са и **петте доклада** за оценка на степента на въздействие върху защитени зони «Родопи Източни» и «Язовир Ивайловград» на инвестиционно намерение за изграждане на жилищни сгради в землището на село Дъбовец, община Любимец, област Хасково.

От началото на годината на адрес www.riosv-hs.org се публикуват и всички постъпващи в инспекцията уведомления за инвестиционни намерения за областите Хасково и Кърджали.

През годината на електронната поща на регионалната екоинспекция са постъпили **пет** запитвания и **три** сигнала от граждани. Запитванията касаят дейността на инспекцията и на тях е отговорено с обратна връзка на посочения електронен адрес. След извършени проверки по постъпилите сигнали на подателите също е отговорено по електронен път за резултатите и предприетите действия от страна на екоинспекцията. През 2008 година се наблюдава увеличаване на броя на постъпващите запитвания и сигнали от предоставена за тази цел форма на страницата на екоинспекцията в Интернет на адрес: www.riosv-hs.org.

От началото на април в шест населени места от Хасковска и Кърджалийска области бяха проведени срещи с обществеността за представяне и обсъждане на

заповедите за обявяване на защитените зони от екологичната мрежа НАТУРА 2000 на територията на РИОСВ – Хасково по Директивата за птиците. За тази цел бе подготвена и предоставена информация на медиите, както и бяха публикувани обяви на заповедите за обявяване в регионалния всекидневник «Хасковска Марица». Същите бяха публикувани и на страницата ни в Интернет.

За две възможности за финансиране на проекти регионалната екоинспекция е уведомила всички по-големи общини от областите Хасково и Кърджали, както и други институции и организации, имащи право да кандидатстват за отпускане на средства от началото на тази година. В началото на февруари бе предоставена информация за възможността за финансиране на проекти в приоритетна област «Защита на околната среда, включително градска среда, посредством намаляване на замърсяването и насърчаване използването на възобновяема енергия» по финансов механизъм на Европейското икономическо пространство. През май също бе изпратена информация за възможността за финансиране на проекти в конкурса «За чиста околна среда» на Предприятието за дейности за опазване на околната среда към МОСВ.

6. Работа с природозащитни неправителствени организации и училища в региона по проекти в областта на опазване на биологичното разнообразие

През годината РИОСВ – Хасково взе участие като партньор по проект «Опазване на биологичното разнообразие на риди Мъгленик» на природозащитно сдружение «Биосфера». Проведени бяха консултации с експерти на регионалната екоинспекция, относно подходящите места за поставяне на информационни табели за две защитени местности «Рибино» и «Орешари», намиращи се на територията на общините Стамболово, област Хасково и Крумовград, област Кърджали. Експертите взеха и участие на проведлата се в края на февруари конференция на тема «Опазване на биологичното разнообразие на община Крумовград», организирана от сдружение «Биосфера».

Проведени бяха и консултации по два проекта в областта на околната среда, изпълнявани от учениците на ОУ «Любен Каравелов», град Хасково и СОУ «Д-р

Петър Берон», град Свиленград. Проектите се реализират по програма на Министерството на образованието и науката за развитие на извънучилищни и извънкласни дейности в българското училище.

Сред средните училища на територията на двете области – Хасково и Кърджали бе популяризиран конкурсът «Национална награда за природозащита на името на Мими Праматарова» организиран от Националният доверителен «Екофонд», съвместно със Сдружение «Екологичен форум» и Национален парк «Рила».

7.Предоставяне на информация по Закона за достъп до обществена информация

Регистър на заявленията за достъп до информация и движението им
РИОСВ – Хасково 01.01.2008г.-30.06.2008г.

Заявлвние №	Вид на исканата информация	Заявител				Решение за предоставяне на информация	Отказ за предоставяне на информация	Мотиви за отказа	Обжалване	Друго
		Журналисти	Граждани	НПО	Други					
1. вх.№97/11. 01.2008г.	Решения за преценяване необходимостта от извършване на ОВОС-ветрени паркове VI-XII.2007г.	-	-	-	V	Да Решение № 1/18.01.2008г	не	-	-не	-
2. вх.№502/ 20.02.2008 г.	Цифрови модели на границите на защитени територии	-	-	V	-	-	не	-	не	Уточняващо писмо
3. вх.№613/ 04.03.2008 г.	Уведомления за инв. намерения; Решения за преценяване необходимостта от ОВОС; Доклади по			V			не		не	Уточняващо писмо

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

	ОВОС и Решения за съвместимост									
4. вх.№734/ 19.03.2008 г.	Списък на инв.предложения за ветр.паркове Решения за преценяване необх. от ОВОС за ветро генератори	-	-	V	-	Решение № 6	не	-	Обж.	уточняващо писмо
5. вх.№1361/ 02.06.2007 г.	Протоколи от мониторинг на отпадни води Димитровград за 5 год.	-	-	-	V	Да Решение №2/ 19.05.2008г.	не	-	не	-
6. вх.№1441/ 26.05.2008 г.	Информация относно асф. бази в региона	-	-	-	V	-	не	-	не	уточняващо писмо
Общо 6		Общо 0	Общо 0	Общо 3	Общо 3	Общо 2	Общо 0	Общо 0	Общо 0	Общо 4

Регистър на заявленията за достъп до информация и движението им
Риосв – Хасково 01.07.2008г.-31.12.2008г.

Заявлвние №	Вид на исканата информация	Заявител				Решение за предоставяне на информация	Отказ за предоставяне на информация	Мотиви за отказа	Обжалване	Друго
		Журналисти	Граждани	НПО	Други					
7. вх.№1741/ 30.06.2008 г.	Решения за преценяване необходимостта от ОВОС за ветроенерг. паркове.	-	-	-	V	-	-	-	-	писмо
8. вх.№1788/ 30.07.2008 г.	Списък на фирми и физ.лица с билкозаготвителни пунктове	-	V	-	-	-	-	-	-	уточняващо писмо
9. вх.№1887/ 21.07.2008 г.	Инв.предложения относно изграждане на турист. И рекреат. Комплекси и вилни	-	-	V	-	Решение за предоставяне на частичен достъп № 3/24.07.2008	-	-	-	-

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

	селища									
10. вх.№2261/ 05.09.2008 г.	1.Уведомлен ия за инв. Намерения за ветр. Паркове в с.Качулка и П.Желязово 2.Доклади по ОВОС	-	-	-	V	Решение за предоставяне на частичен достъп № 4/11.09.2008г	-	-	-	-
11. вх.№2393/ 19.09.2008 г.	Разрешения за дейности по събиране транспорт., временно съхр. и разк. На ИУМПС, батерии и акумулатори и ел.оборудв	-	-	-	V	Решение № 5/02.10.2008г	-	-	-	-
12. вх.№/20.10 .2008г.	1.Основни източници на замърс. в Димитровгр. 2.Описание на предприятия 3.Произв. процес 4.Екологичн и дейности	-	V	-	-	-	-	-	-	Уточняващ о писмо
13.	Промислен	-	-	-	V	Решение №	-	-	-	-

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

вх. № 2689/ 22.10.2008 г.	и предприятия в Кърджали					7/28.10.2008г				
14. вх.№2799/ 05.11.2008 г.	Доклад по хидрогеол. проучване за движение на частици	-	-	-		V	-	-	-	Уточняващ о писмо
15. вх.№2814/ 06.11.2008 г.	1.Документи за изд. на компл. Разр. 2.Компл. разрешит. за депо ТБО 3.Хидрогеол .доклад	-	-	-	V	Решение № 8/12.11.2008г	-	-	-	-
16. вх.№3148/ 08.12.2008 г.	1.Качество на атм.въздух в Кърджали 2.Емисии на вредни в-ва в Кърджали	-	-	-	V	Решение № 9/17.12.2008г	-	-	-	-
17. вх.№3251/ 19.12.2008 г.	Решения за преценяване необх. От ОВОС за ветро-енерг. паркове	-	-	-	V	Решение № 10/20.12.200 8г.	-	-	-	-
18. вх.№3286/	Вредни емисии от	-	V	-	-					

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

29.12.2008	торове, амоняк и нитроxisели на в «Неохим» АД									
Общо 18		Общо 0	Общо 3	Общо 4	Общо 11	Общо 10	Общо 0	Общо 0	Общо 0	Общо 8

ПРЕВАНТИВНА ДЕЙНОСТ И КОНТРОЛ

1. Дейности във връзка с процедурата по Оценка на въздействието върху околната среда (ОВОС) за 2008г.

През периода 2008г. Директорът на РИОСВ – Хасково е издал **210** бр. Решения по преценка необходимостта от ОВОС на инвестиционни предложения попадащи в Приложение № 2 на ЗООС, от които **207** бр. са със заключение да не се извършва ОВОС и **3** бр. да се извършва ОВОС. Издадени са **три** решения по ОВОС:

- “Изграждане на ваканционно селище „Кромлех Валей”, в ПИ № 000152, м. „Еникьой”, с площ 93.900м², в землище на с. Бориславци, общ. Маджарово, обл. Хасково; възложител: “Арда Проджект Дивелъпмънт” ЕООД – гр. София; седалище гр. София, ж.к. „Красно село”, бл. 217, вх. Д, ап. 109, Булстат7 17529330
- “Изграждане на жилищни и вилни еко сгради и гаражи”, в ПИ № 000146, м. „Циганска махала”, с площ 69.122м², в землище на с. Малки Воден, общ. Маджарово, обл. Хасково, възложител: “ЕРАТО ХОЛДИНГ” АД, седалище: гр. Хасково, бул. „Съединение”, № 67
- “Изграждане на хотелски комплекс и вилно селище”, в имоти с №№ 000194 и 000162, землището на с. Пенъово, общ. Кърджали, обл. Кърджали, възложител: “Интегра” ЕООД, гр. Хасково, обл. Хасково, седалище: гр. Хасково, ул. “Враня” № 8, ет. 7

Внесени са от Възложителя:

- За **инвестиционното предложение** “Изграждане на ветроенергиен парк – Крумовград в землищата на селата Пелин, Качулка и Перуника, община Крумовград, област Кърджали” с възложител „Вятърни електроцентрали” АД, гр. София, ул. „Кузман Шапкарев” № 4. Внесен е доклад по ОВОС и доклад за оценка за съвместимостта на инвестиционното предложение и предстои неговото оценяване.
- За **инвестиционното предложение:** “Изграждане на ВЕЦ „Сполука” на р. Арда”, в землищата на с. Сполука и с. Китница, общ. Ардино, обл. Кърджали, с възложител: “Пи Си Си Енергия” ЕООД гр. София, ул. “Крум Попов” 15 А . Проведено е обществено обсъждане на доклада по ОВОС. Предстои свикване на експертен съвет за вземане на решение.
- За **инвестиционното предложение:** „Ветроенергиен парк „Крумовград”, в землищата напс. Качулка, с. Рогач и с. Полковник Желязово, общ. Крумовград, обл. Кърджали, с възложител: „Джи Пи

Енерджи” – Внесен е доклад за съдържанието и обхвата на оценката на въздействие върху околната среда, който е оценен, но е върнат за допълване относно обхвата на оценка за съвместимост.

- За **инвестиционното предложение:** „Изграждане на ваканционно селище”, с обща площ 30.357 дка, в имот № 000066, м. „Чардакль”, землище на с. Пенъово, общ. Кърджали, обл. Кърджали, с възложител „Менопулос” АД, гр. София. Внесен е доклад по ОВОС. Организирано и проведено е обществено обсъждане и предстои свикване на експертен съвет.
- За **инвестиционното предложение:** “Изграждане на паро – газова централа с електрическа мощност 130 MW на площадката на ТЕЦ „Хасково”, в имоти с №№ 77195.341.26, 77195, с възложител: „Финанс Инжениринг” АД. седалище - гр. София 1000, ул. „Съборна” № 14, ет. 1. Предстои внасяне на доклад по ОВОС.
- За **инвестиционното предложение** “Изграждане на вятърно-енергиен парк с 20 броя ветрогенератори», в землищата на селата Качулка и Чал, община Крумовград, област Кърджали” с възложител „Кабел Ком” ООД гр. Харманли, ул. „Алеко Константинов” № 7. Внесен е доклад по ОВОС и доклад за оценка за съвместимостта на инвестиционното предложение и предстои неговото оценяване.
- За **инвестиционното предложение** “Изграждане на 16 броя ветрогенератори», в землищата на селата Попско и Пашкул, община Ивайловград, област Хасково с възложител „Вятърни електроцентрали” АД, гр. София, ул. „Кузман Шапкарев” № 4. Внесен е доклад по ОВОС и доклад за оценка за съвместимостта на инвестиционното предложение и предстои неговото оценяване.

2 Дейности във връзка с процедурата по Екологична оценка (ЕО).

Издадени са **20** броя решения за преценяване на необходимостта от ЕО за планове и програми, които са с характер да не се извършва екологична оценка.

3. Дейности във връзка със становища за преценка на инвестиционни предложения не попадащи в Приложение 1 и 2 на ЗООС.

Издадени са **219** бр. становища за инвестиционни предложения, които не попадат в Приложение № 1 и № 2 към ЗООС.

Издадени са **68** бр. становища по проекти, кандидатстващи за финансиране по програми САПАРД, ФАР, ИСПА и др.

Издадени са **230** бр. писма за определяне на необходимите действия, които възложителя трябва да предприеме.

Изготвени са 4 бр. справки за експертите за участие в изготвянето на доклади по ОВОС и ЕО.

4. Приоритети за 2009 год. в сектор ОВОС и ЕО

През 2009 г. секторът си поставя приоритетна задача за организиране на срещи не само с общините на територията на РИОСВ-Хасково, но и с други институции и органи на местната власт, за разискване на процедурите по ОВОС И ЕО и Наредбата за ОС.

5. Дейности във връзка с процедурата по издаване на комплексни разрешителни

През периода са издадени 9 нови КР:

- Депо за неопасни отпадъци - Стуроотвал "Горен бюк" и Стуроотвал "Галдушки ливади" на ТЕЦ "Марица 3" АД, гр. Димитровград, притежаващ КР №281-НО/2008г.;
- "Златна Тракия" АД, гр. Хасково, притежаващ КР № 344-НО/2008г.;
- "Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Хасково, Димитровград и Минерални бани", с. Гарваново, общ. Хасково, притежаващ КР № 356-НО/2008г.;
- ЕТ "Митко Жеков - Д", цех с. Нова Надежда, притежаващ КР № 274-НО/2008г.;
- "Регионално депо за неопасни отпадъци за общините Харманли, Маджарово, Любимец, Тополовград, Симеоновград, Свиленград", притежаващ КР № 285-НО/2008г.;
- "Жюлив"ООД, площадка с. Войводово, притежаващ КР № 348-НО/2008г.;
- "Тедимекс"ООД, площадка с. Орлово, притежаващ КР № 300-НО/2008г.;
- ЕТ "Грай – Г. Андонов", площадка с. Орлово, притежаващ КР № 298-НО/2008г.;

- “Регионално депо за неопасни отпадъци за общини Кърджали, Ардино, Джебел, Ивайловград, Кирково, Крумовград, Момчилград и Черноочене”, притежаващ КР № 365-НО/2008г.

През периода са извършени плануваните проверки за годината съгласно утвърден от МОСВ график на следните Оператори: “ОЦК” АД, гр. Кърджали; “Неохим” АД, гр. Димитровград – площадки А и Б; ТЕЦ “Марица 3” АД, гр. Димитровград и “Вулкан Цимент” АД, гр. Димитровград.

Съставени са 2 акта за неизпълнение на условия от КР на “ОЦК” АД и са издадени 9 предписания за неизпълнение на условия на КР на “Неохим” АД и “ОЦК” АД.

Във връзка с писмо от ИАОС за прекратяване на процедура по издаване на комплексно разрешително на инсталация за отглеждане на свине в с. Преславец, общ. Харманли е извършена проверка на свинекомплекса и е съставен протокол. Констатирана е невъзможност за експлоатация на инсталацията и прекратяването на дейността.

В ИАОС са предадени 5 бр. ГДОС на Оператори, които следваше да докладват изпълнението на условията от КР за 2007г.

В периода са съгласувани 3 заявления за КР (Депо – Кърджали; “Харманлийска керамика” АД и “Про Агро 2000” ЕООД) и 11 проекта за КР. Изпратени са становища по тях до ИАОС - София.

Извършени са 4 проверки и са представени становища в МОСВ по изпълнение на Програмите за отстраняване на минали екологични щети, причинени до момента на приватизацията и Инвестиционните програми за привеждане в съответствие с условията на КР.

Участвали сме в едно заседание на МЕЕС при МОСВ, във връзка с обсъждане на внесената документация от дружествата, изпълняващи програми за отстраняване на минали екологични щети и в едно заседание на ВЕЕС относно доклад за ОВОС за осъществяване на инвестиционно предложение за “Модернизация и разширение на Цинков завод чрез нов “Пържилен цех”, нова система за производство на сярна киселина и нов “Електролизен цех” на “ОЦК” АД, гр. Кърджали.

КОНТРОЛНА И АДМИНИСТРАТИВНА ДЕЙНОСТ НА РИОСВ - ХАСКОВО

1. Контролна дейност

Дейността на експертите при РИОСВ-Хасково за 2008 година включва:

- извършени текущи и специализирани проверки - 842 броя;
- издадени са 241 предписания;
- съставени са 42 акта за нарушения;
- издадени са 42 наказателни постановления на обща стойност 85 550 лева;
- наложени са 27 икономически санкции на обща стойност 48 210 лева, а за годината са събрани (преведени по сметката на РИОСВ) 232 694 хил. лева, в т.ч. дължими суми по наложени и обжалвани пред съда санкции от предходни години;

За хода и движението по състоянието на актовете и издаването във връзка с тях на наказателни постановления (НП) се води нарочна актова книга (дневник) на хартиен носител.

В РИОСВ - Хасково за 2008 година са постъпили общо **16** жалби. От тях **9** основателни и **7** неоснователни. Всички са проверени и са своевременно контролирани. На всички жалби е отговорено в срок, като тези които не са от компетенцията на РИОСВ са препратени до съответните контролни органи.

За 2007 година са постъпили 44 сигнала - **37** от тях основателни и **7** неоснователни. По всички тях са направени проверки и са издадени **9** предписания, съставени са **3** акта и три санкции.

За сигналите, жалбите и предписанията се водят дневници, които удостоверяват движението им.

2. Административна дейност

Редовно се публикува информация в **Регистъра на административните структури и актовете на органите на изпълнителната власт**, който се намира на адрес в Интернет: www.igovernment.bg/ras, в т.ч. промени в структурата и функциите на РИОСВ, актове по регулативни режими, обяви за конкурси за държавни служители.

2.1. Административно обслужване

Във връзка с подобряване отчитането на административното обслужване на всяко шестмесечие се прави самооценка на предлаганото административно обслужване на принципа “едно гише” и преглед на административните услуги.

С цел подобряване на обществения достъп до услугите предлагани от РИОСВ на партера на Инспекцията има информационно табло, информацията на което своевременно се актуализира.

През месец ноември 2004 година на партера на РИОСВ бе изграден, обзаведен и започна работа офис, който изпълнява функциите за обслужване на гражданите на принципа “едно гише”.

Т. нар. “фронт офис” или “едно гише” разполага с копия от всички необходими формуляри за попълване, справки и друга полезна и необходима информация за потребителите.

От средата на 2006г на “Едно гише” има назначен специалист, който обслужва клиентите на РИОСВ.

Изработен е списък на административните услуги: правно основание, необходими документи, процедура, такси. Списъкът е наличен във “фронт офиса” на партера в Инспекцията и е публикуван на страницата на РИОСВ в Интернет.

Съставените актове и издадени наказателни постановления по компоненти на околната среда са представени в табл.1, както следва:

Съставени актове и издадени наказателни постановления

Таблица 1

	Съставени актове, бр.	Издадени наказателни постановления		Наложени санкции по чл. 69 от ЗООС		Брой издадени заповеди за спиране на дейности
		Брой/законово основание	Сума (лв.)	Брой	Сума (лв.)	
Въздух	8	7/чл.11ал. 5, чл.34и,ал.4ЗЧАВ	6 000	10	36 631 лв.	-
Води	12	12/чл.18а л.1т.1,чл.48ал.1т.3, чл.127ал. 2 ЗВ	11 500	21	28 979 лв.	-
Земни недра и подземни богатства	3	2/чл.93ал.13ПБ	10 000.	-	-	-
Биоразнообразие и защитени територии	3	2/чл.38т. 6 ЗБР	2 000.	-	-	-
Отпадъци	6	6/чл.6ал. 2, чл.5ал.3т. 5 чл.12т.1 ЗУО	3 450	-	-	-
Комплексни	2	2/чл.125т.	45 000	-	-	-

разрешителни		2 300С				
Други	7	5/чл.149а л.1,чл.166 т.3 чл.44300 С	7 600	-	-	-
Общо	41	36	85 550	31	65 610 лв.	

2.2. Жалби и сигнали

Таблица 2

Вид	Общо	Основа- телни	Неосно- ва- телни	Предприети мерки				
				Предписа- ние, бр.	Съставен и актове, бр.	НП, бр., лв.	Санкц- ия, бр.,лв.	Други
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Жалби	16	9	7	2	0	0	0	7
Сигнали	44	37	7	9	3	3.	0 -	25
Общо	60	46	14	11	3	.3	0	33

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

1. Основни постижения на територията на РИОСВ-Хасково за 2007 година

През отчетната година бяха извършени общо 842 броя проверки на част от работещите на територията на Хасковска и Кърджалийска области, фирми, дружества и предприятия.

Сравнявайки същите показатели с предходата 2007г може да посочим, че при почти еднакъв брой на извършените проверки (811бр.за 2007г), имаме значително повече издадени предписания, съставени актове и издадени НП., а наложените лични и икономически санкции са над 1.5 пъти повече като парична стойност.

Анализирайки посочените данни можем да обобщим, че при осъществения засилен контрол от наша страна е постигнат желаният превантивен ефект, в резултат на което са намалели екологичните нарушения. Същевременно при констатиране на такива са били налагани по - тежки лични санкции и по - високи икономически санкции за юридическите лица.

Експертите от РИОСВ - Хасково взеха участие в консултациите на фирми както при подготовката на заявления за издаване на комплексни разрешителни, така също и при подготовката на молби за финансиране на проекти към ПУДООС.

2. Основни приоритети на РИОСВ - Хасково за 2007 година

Сред основните приоритети на Инспекцията през 2009 година ще бъдат контролът по издадените вече комплексни разрешителни, както и контролът по ликвидирането на нерегламентираните сметища в региона и въвеждането на регулирано сметосъбиране. Друг основен приоритет ще бъде практическото въвеждане (след официалното им обявяване) на проектозащитените зони по НАТУРА-2000.

РИОСВ ще оказва съдействие при разработването на:

- Областните стратегии за развитие-раздел "Опазване на околната среда" за областите Хасково и Кърджали;
- Общинските програми за опазване на околната среда;
- Общинските програми за управление на отпадъците;

Доклад за състоянието на околната среда за 2008 година

- Проекти на общините за разделно събиране, повторна употреба и рециклиране на отпадъците;
- Проекти за общинско и домашно компостиране на биоразградими отпадъци;
- Проекти, целящи опазването на биологичното разнообразие и развитието на алтернативни форми на туризъм;
- Издаване нови комплексни разрешителни;